

98-295

KWINTEN & KWARTJES

De sociaal-economische positie van jazz- en improviserende musici in Nederland

Teunis Ijdens
Deborah van der Velde

AMSTERDAM, MEI 1998

MUZIEK en
THEATER
NETWERK

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

TEUNIS IJDENS

Kwinten en Kwartjes

DEBORAH VAN
DER VELDE

De sociaal-economische positie van jazz- en
improviserende musici in Nederland

Erratum Kwinten en Kwartjes (mei 1998)

In tabel 25, op pagina 53, zijn de 'inkomsten uit lesgeven' verwisseld met de 'inkomsten uit componeren'.

Muziek en Theater Netwerk, Amsterdam
mei 1998

Kwinten en kwartjes

7	Voorwoord
9	Samenvatting en aanbevelingen
	1. Inleiding
19	1.1. Achtergrond en aanleiding
21	1.2. Opzet en uitvoering
23	1.3. Indeling van het rapport
24	1.4. Tabellen en statistische termen
	2. Musici die jazz en improvisatiemuziek spelen
27	2.1. Onderzoekspopulatie en respons
30	2.2. Beroep en muziekpraktijk
33	2.3. Globale inkomenssituatie
35	2.4. Voorlopig beeld
	3. Inkomen en sociale zekerheid
37	3.1. De sociale en fiscale status van musici
40	3.2. Hoogte en samenstelling van het inkomen in 1996
42	3.3. Beroepskosten
43	3.4. Sociale zekerheid
46	3.5. Resumé
	4. De verdeling van inkomsten uit jazz
49	4.1. Inkomensverdeling en inkomensverschillen
50	4.2. Kenmerken van musici die verband houden met de verdeling van inkomsten uit jazz
55	4.3. Resumé
	5. De verdeling van jazzoptredens
57	5.1. Inleiding
58	5.2. Locaties en genres
60	5.3. Gesubsidieerde en niet gesubsidieerde optredens.
62	5.4. Kenmerken van musici die verband houden met de verdeling van jazzoptredens
65	5.5. Resumé
	6. Improviseren als beroep?
67	6.1. Musici die jazz spelen en jazzmusici
67	6.2. Jazzoptredens en jazzpodia
69	6.3. Jazzoptredens en inkomsten uit muziek
72	6.4. Erkenning en inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek
76	6.5. Resumé

	7. Vergelijking met andere beroepsgroepen
77	7.1. Inleiding
78	7.2. Het inkomen van de Nederlandse beroepsbevolking
79	7.3. Het salaris van orkestleden
80	7.4. Het inkomen van andere kunstenaars
82	7.5. Resumé
83	8. Conclusies
88	Gebruikte literatuur en documentatie
	Bijlagen
	I Vragenlijst
	II Antwoorden op open vragen
	III Toelichting analyse van erkenningsitems
	IV Toelichting bij hoofdstuk 7
	V Organisaties en instellingen
	Colofon

Met het oog op de leesbaarheid van deze publicatie worden persoonsaanduidingen in de mannelijke vorm zowel voor vrouwen als voor mannen gebruikt, tenzij anders is aangegeven.

Verder wordt in dit rapport van jazz of van jazz- en improvisatiemuziek gesproken om het hele palet van muziekgenres aan te duiden die gewoonlijk tot de jazz en/of improvisatiemuziek worden gerekend.

VOORWOORD Uit onderzoeken blijkt dat Nederland het land is waar - naast de Verenigde Staten - de meeste onderzoeken plaatsvinden. Soms is dit aanleiding voor ironische beschouwingen maar als het er op aankomt wordt er in ons land terecht voor gekozen om op basis van wetenschappelijk verantwoord onderzoek (achterstands-)situaties in kaart te brengen zodat beleidsmakers tot het nemen van degelijke en goed onderbouwde beslissingen in staat zijn. En vaak zijn onderzoeksresultaten van nut als beleidsmakers hun beslissingen willen of moeten legitimeren. Voor de in artistiek opzicht bloeiende sector jazz en geïmproviseerde muziek stond al jaren vast dat de financiële honorering verre achter bleef bij die van andere podiumkunstenaars. Zeker als ook nog in aanmerking wordt genomen dat in geen enkele andere kunstdiscipline de grens tussen scheppend én uitvoerend kunstenaarschap zo vaag is.

Dit gegeven was voor Muziek en Theater Netwerk (ontstaan uit de fusie per 1-1-1997 tussen Theater Netwerk Nederland en de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland) aanleiding om het initiatief voor een onderzoek op wetenschappelijke basis te nemen. Het onderzoek werd in eerste instantie uitgevoerd door MTN-medewerkster Deborah van der Velde, die gebruikmakend van de MTN-bureaufaciliteiten en ondersteund door een breed samengestelde begeleidingscommissie, het overgrote deel van de professioneel opererende Nederlandse improviserende musici wist te bereiken. In een later stadium is Teunis IJdens (onderzoeker bij het Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen) als co-auteur aangetrokken. Tot dat moment functioneerde hij als voorzitter van de begeleidingscommissie. Het voorzitterschap werd toen overgenomen door Eric Pul.

Nu het onderzoek gereed is en de onderzoeksresultaten overduidelijk aantonen dat de sector jazz en geïmproviseerde muziek in een achterstandssituatie verkeert, is het moment aangebroken voor de beroepsorganisaties en andere betrokken instellingen om de handen ineen te slaan en de geconstateerde achterstand zo snel mogelijk weg te werken.

Wij danken de onderzoekers voor hun doorwrochte en zorgvuldige aanpak. En wij danken vooral ook de musici die aan het onderzoek deel hebben willen nemen. Zonder hun bijdrage was het onderzoek niet van de grond gekomen.

Eric Pul
voorzitter begeleidingscommissie

Jan Schretzmeijer
directeur Muziek en Theater Netwerk

Begeleidingscommissie):

Ruud Ierschot, *senior beleidsmedewerker bij de Directie Kunsten van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen*

Henk Luif, *directeur van de Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging, vertegenwoordigt tevens de Kunstenbond FNV*

Robert Oosterhuis, *hoofd bureau en financiën, Muziek en Theater Netwerk*

Eric Pul, *beleidsmedewerker van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen en secretaris van het Nederlands Jazz Overleg, vertegenwoordigt tevens de Beroepsvereniging van Improviserende Musici.*

Jan Schretzmeijer, *directeur Muziek en Theater Netwerk*

Anita Verheggen, *beleidsmedewerker lichte muziek van de Nederlandse Toonkunstenaars Bond*

Samenvatting en aanbevelingen

Conclusies

- Onderzoekspopulatie en respons** Er zijn in Nederland naar schatting 1.300 tot 1.800 musici die zich min of meer toeleggen op het spelen, doceren en componeren van jazz en improvisatiemuziek en die dat min of meer beroepsmatig doen. In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar hun sociaal-economische positie en beroepspraktijk. Dat gebeurt op basis van een schriftelijke enquête die in 1997 werd gehouden onder de gehele populatie, voor zover met naam en adres bekend bij relevante organisaties en impresariaten of bij beroeps- en vakverenigingen van musici. De vragenlijst werd geheel of gedeeltelijk ingevuld en geretourneerd door 436 musici. Voor dit rapport werd gebruik gemaakt van de gegevens van bijna 350 musici. Bijna 30 procent van hen woont in Amsterdam, ruim 15 procent in een van de andere drie grote steden en de rest, ruim de helft, elders in Nederland.
- Werkzaamheden, muzikale voorkeur en globale financiële positie** Bijna alle respondenten zijn naar eigen zeggen musicus van beroep en als uitvoerend musicus werkzaam. Ongeveer 60 procent van hen geeft tevens muziekles of leidt workshops, en ongeveer een kwart heeft (ook) ander, niet-muzikaal werk. Bijna alle ondervraagde musici spelen bij voorkeur uitsluitend of ook muziek die in ruime zin tot de jazz en improvisatiemuziek te rekenen is. Hoewel jazz en improvisatiemuziek in allerlei varianten dus een favoriet genre is, verdiende amper een tiende van de musici in het eerste kwartaal van 1997 voldoende met deze muziek om ermee in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien.
- Leeftijd en opleiding** De leeftijd van de ondervraagde musici (in 1997) varieert van 20 tot 67 jaar en is gemiddeld 37 jaar. Dertigers zijn het talrijkst (bijna de helft), gevolgd door veertigers (bijna 30 procent), twintigers (15 procent) en vijftigplussers (een tiende). Ruim de helft van de musici heeft een conservatoriumdiploma, ruim een vijfde heeft de conservatoriumopleiding (nog) niet afgemaakt en eveneens ruim een vijfde heeft geen conservatorium gedaan. Het aandeel van musici zonder (al dan niet afgemaakte) conservatoriumopleiding is onder de vijftigplussers aanzienlijk hoger (bijna 70 procent) dan onder de veertigers (bijna 30 procent) en de dertigers en twintigers (ieder bijna 15 procent).
- Geslacht en instrument** Eén op de tien musici is een vrouw. Bijna alle vrouwen zijn zangeres, bijna alle mannen instrumentalist. Saxofonisten vormen het grootste contingent, gevolgd door gitaristen, slagwerkers, bassisten, pianisten, zanger(essen), trompettisten en trombonisten.
- Sociale en fiscale status in 1996** Ruim de helft van de ondervraagde musici oefende zijn beroep in 1996 naar eigen zeggen in (fictieve) dienstbetrekking uit, ongeveer een derde was zelfstandig werkzaam. Van de laatsten had ruim tweederde echter geen zelfstandigheidsverklaring. De (verwachte) fiscale status - of men voor de inkomstenbelasting wordt aangeslagen als werknemer of als zelfstandig ondernemer - correspondeert niet altijd met de wijze van beroepsuitoefening. Zo meent ruim een tiende van degenen die in (fictieve) dienstbetrekking werken dat zij als ondernemer (zullen) worden belast en denkt eveneens ruim een tiende van de zelfstandig werkzame musici dat zij als werknemer zullen worden belast.

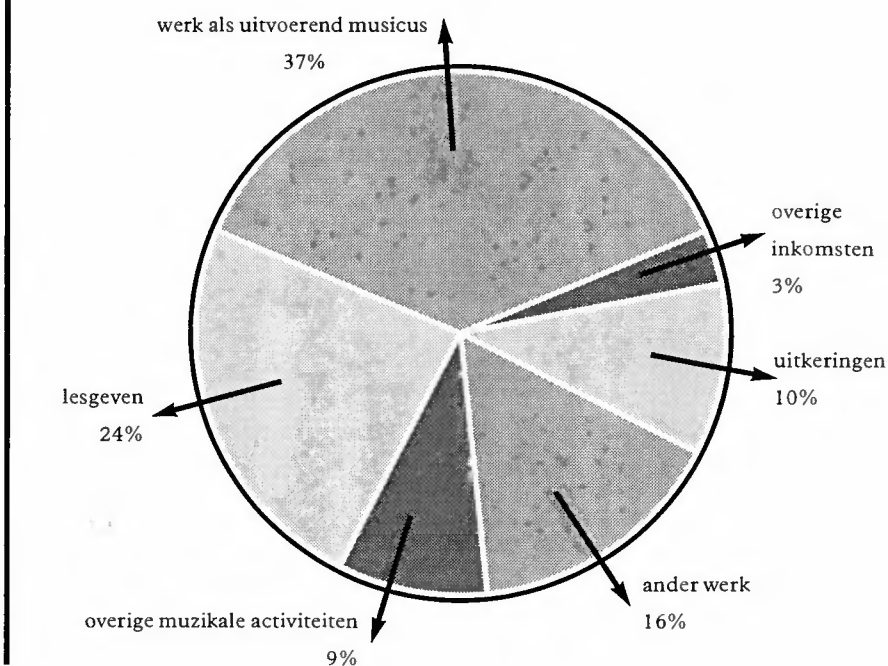
**Beroepskosten
in 1996**

De beroepskosten van de ondervraagde musici bedroegen gemiddeld ongeveer 8.500 gulden maar lopen sterk uiteen. Hoe meer men met muziek verdient, in het bijzonder als uitvoerend musicus en als componist van moderne jazz en improvisatiemuziek, des te hoger de beroepskosten. De beroepskosten nemen daarentegen licht af naarmate de inkomsten uit niet-muzikaal werk toenemen.

Hoogte en samenstelling van het inkomen in 1996

De totale inkomsten van de ondervraagde musici bedroegen in 1996 gemiddeld ongeveer 38.000 gulden bruto of 27.000 netto, inclusief zogenaamde 'zwarte' en 'grijze' inkomsten en inkomsten uit optredens in het buitenland, inkomsten uit niet-muzikaal werk en uitkeringen. *In het vervolg zijn bruto-bedragen telkens naar netto omgerekend en worden alleen netto-bedragen vermeld! Alle bedragen zijn indicatief.*¹ Inkomsten uit muzikale werkzaamheden bedroegen in 1996 gemiddeld bijna 20.000 gulden netto. Dat is ongeveer 70 procent van het totale inkomen. Ruim 15 procent stamde uit ander (niet-muzikaal) werk en 10 procent uit uitkeringen.

De samenstelling van het totale inkomen

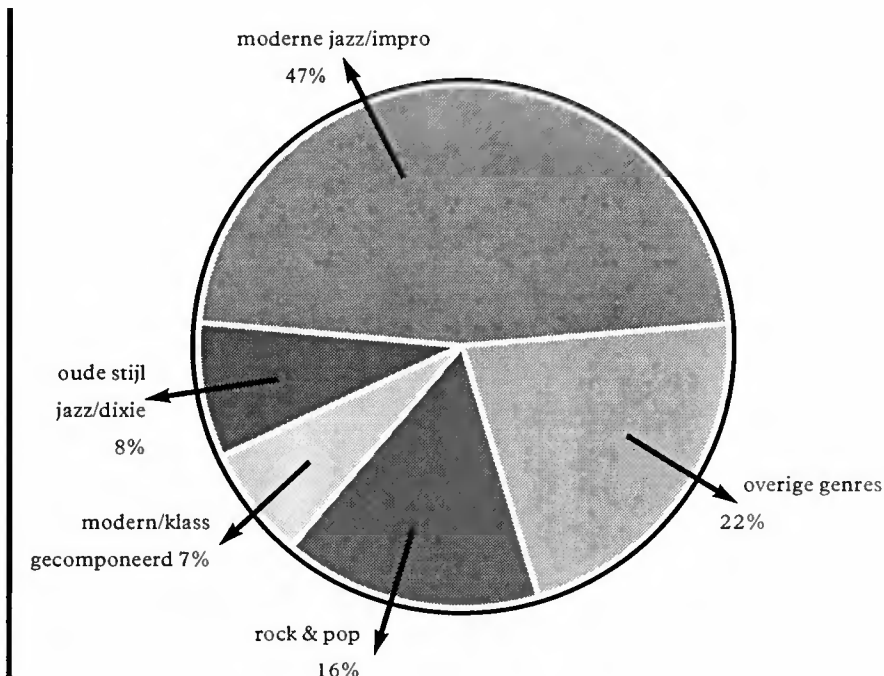
Muzikale inkomsten naar genre

Inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek (inclusief lesgeven en componeren) zorgden voor bijna de helft van het muzikinkomen, oude stijl jazz en dixieland voor bijna een tiende. De rest van het muzikinkomen (bijna de helft)

¹ Bij de vragen naar de samenstelling van het inkomen in 1996 kon geen rekening worden gehouden met alle fiscale en sociale complicaties van de gemengde beroepspraktijk van musici. Musici is gevraagd hun bruto- of netto-inkomsten in 1996 te vermelden en vervolgens de omvang of het procentuele aandeel van diverse inkomensbestanddelen. Met netto-jaarinkomsten wordt hier grofweg bedoeld: bruto-inkomsten of omzet minus ingehouden loonbelasting en sociale premies. Musici die hun beroep in 1996 als zelfstandige uitoefenden en alleen hun bruto-inkomsten vermeldden, zijn dus behandeld als waren zij in (fictieve) dienstbetrekking werkzaam. Zowel bij (fictieve) werknemers als bij zelfstandigen die alleen hun bruto-inkomsten vermeldden, zijn deze omgerekend naar netto-inkomsten op grond van de verhouding die gold voor respondenten die zowel hun bruto- als hun netto-inkomsten in 1996 vermeldden: netto is bijna 0,70 x bruto.

stamde uit diverse overige genres, waaronder vooral pop en rockmuziek en diverse andere vormen van lichte muziek. Inkomsten uit jazz (modern/impro en oud/dixie) bedroegen in 1996 gemiddeld bijna 10.000 gulden. Het totale volume van inkomsten uit jazz bedroeg bijna drie miljoen gulden. Bij extrapolatie naar een populatie van 1.300 musici is dat bijna 15 miljoen gulden.

De samenstelling van het muziekinkomen

Inkomensvergelijking

Het totale inkomen van actieve (jazz)musici lag in 1996 ruim 20 procent lager dan dat van de actieve beroepsbevolking in Nederland in het algemeen. De ondervraagde musici hebben (in 1996) gemiddeld 10 jaar ervaring. Hun gemiddelde inkomsten uit muziek (inclusief lesgeven en componeren) blijven 30 procent achter bij het jaarsalaris van een musicus met een voltijdse aanstelling en 10 dienstjaren bij een regionaal symfonie-orkest (bijna 40.000 gulden netto). Vergeleken met de gemiddelde artistieke inkomsten van andere groepen kunstenaars lijken de ondervraagde jazzmusici er met andere podiumkunstenaars wat gunstiger voor te staan dan beeldend kunstenaars. De vergelijking tussen gemiddelde inkomsten van diverse beroepsgroepen van kunstenaars is overigens erg gevoelig voor verschillen in afbakening van de desbetreffende onderzoekspopulaties en moet dan ook niet teveel gewicht krijgen.

Sociale zekerheid

Sociale (on)zekerheid heeft te maken met de kosten van medische behandeling en ziekenhuisopname en met de financiële gevolgen van werkloosheid, (tijdelijke) arbeidsongeschiktheid en ouderdom. De verzekering tegen deze risico's hangt af van de sociale status. Musici in (fictieve) dienstbetrekking komen in beginsel in aanmerking voor uitkeringen krachtens de werknemersverzekeringen als ze geregeld optreden. In de praktijk levert de toepassing van de desbetreffende wetten en regels wel eens problemen op. Zo meent ruim 40 procent van de musici die in het eerste kwartaal van 1997 van jazz en/of andere muziek kunnen leven en niet zelfstandig werkzaam zijn, dat ze op grond van hun werk *als musicus* niet in aanmerking komen voor een uitkering krachtens de Werkloosheidswet en

de Ziektewet als ze de komende maand onvoldoende inkomsten uit muziek zouden hebben. Van de zelfstandig werkzame musici is slechts een tiende (particulier) verzekerd tegen arbeidsongeschiktheid. Ruim 35 procent van alle onderzochte musici heeft tot nu toe geen enkele aanvullende voorziening voor de ouderdag getroffen ter aanvulling van de AOW. Nagenoeg alle respondenten zijn wel verzekerd tegen ziektekosten.

De verdeling van inkomsten uit jazz

De verdeling van muzikale inkomsten, in het bijzonder inkomsten uit jazz en improvisatiemuziek, is bijzonder scheef. De helft van de musici verdiende niet meer dan 5.500 gulden met jazz (inclusief lesgeven en componeren) en ontving daarmee slechts 10 procent van het totale volume van jazzinkomsten; een kwart van de musici verdiende 14.000 gulden of meer met jazz en verwierf daarmee 70 procent van het totale volume.

Inkomensverschillen nader bekeken

De hoogte van inkomsten uit jazz wordt 'technisch' gesproken bepaald door drie factoren: het aantal optredens, de gage per optreden en inkomsten uit overige muzikale werkzaamheden, in het bijzonder lesgeven. Verschillen in de netto-gage per jazzoptreden in Nederland, die gemiddeld 216 gulden bedraagt, hebben maar weinig invloed op de hoogte van jazzinkomsten. Het aantal optredens en inkomsten uit lesgeven leggen des te meer gewicht in de schaal. De hoogte van jazzinkomsten houdt verder verband met een aantal kenmerken en omstandigheden van musici. Ten eerste zijn jazzinkomsten van musici met *niet-muzikale nevenwerkzaamheden* aanzienlijk lager dan dat van musici zonder nevenwerkzaamheden, omdat de eersten minder frequent optreden en minder verdienen met lesgeven. Ten tweede verdienen musici met een *conservatoriumdiploma* meer met jazz dan autodidacten, hetgeen echter geheel toe te schrijven is aan het feit dat gediplomeerde musici veel meer inkomsten uit lesgeven hebben. Ten derde verdienen *twintigers* betrekkelijk weinig met jazz, omdat ze per optreden tamelijk weinig verdienen en omdat ze bovendien weinig inkomsten uit lesgeven hebben.

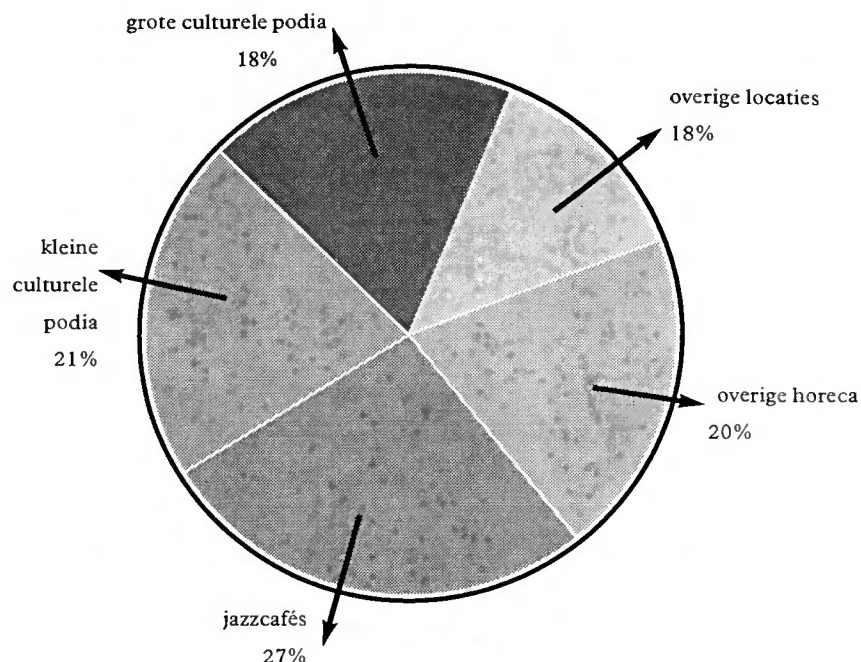
De verdeling van jazzoptredens

Aangezien inkomensverschillen tussen jazz- en improviserende musici onderling in Nederland slechts in geringe mate worden bepaald door de hoogte van de gage, is de verdeling van optredens cruciaal. De musici die voldoende gegevens verstrekten over het aantal jazzoptredens en over de locaties waar ze speelden (n=281), traden in 1996 gemiddeld ruim 30 keer met jazz en improvisatiemuziek op. Samen traden ze in totaal ongeveer 8.700 keer met jazz op, waarvan 90 procent met moderne jazz of improvisatiemuziek en de rest met oude stijl jazz of dixieland. Het aantal jazzoptredens is zeer scheef verdeeld. Terwijl de helft van de musici minder dan 20 keer met jazz en improvisatiemuziek optrad en daarmee een zesde van het totale aantal optredens voor zijn rekening nam, trad een tiende tenminste 80 keer op, met een gezamenlijk aandeel van 40 procent van het totale aantal jazzoptredens.

Locaties en soort muziek

Openbare optredens maken bijna tweederde van het totale aantal jazzoptredens uit, optredens in besloten kring (bruiloften, partijen en overige besloten evenementen) ruim een derde. Ongeveer een vijfde van de jazzoptredens vond in het buitenland plaats. Van de *openbare optredens in Nederland* vond ruim een kwart plaats in jazzcafés, terwijl grote culturele podia, kleine culturele podia en overige horecagelegenheden ieder plaats boden aan ongeveer een vijfde van de optredens en diverse overige locaties aan bijna 15 procent.

De verdeling van openbare optredens in Nederland naar locatie

De muziek die men speelt houdt verband met de locaties waar men speelt. Hoe vaker men in jazzcafés en op kleine culturele podia optreedt, des te vaker speelt men moderne jazz en improvisatiemuziek. Hoe vaker men oude stijl jazz en dixieland speelt, des te vaker treedt men op op diverse niet nader aangeduide locaties. Hoe vaker men in besloten kring optreedt, des te vaker speelt men andere muziek (geen jazz). Musici zijn echter niet simpelweg in te delen op grond van de locaties waar ze wel of juist niet optreden. Veel musici spelen op allerlei locaties verschillende soorten muziek, ook muziek die niet hun voorkeur heeft.

Gesubsidieerde en niet gesubsidieerde optredens

Ongeveer een vijfde van de openbare (jazz)optredens in Nederland in 1996 werd gesubsidieerd door landelijke, provinciale of gemeentelijke overheden of instellingen. Belangrijkste subsidiënten waren de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland (SJIN, inmiddels opgegaan in Muziek en Theater Netwerk, MTN) en het Nederlands Impresariaat (NI); zij waren betrokken bij respectievelijk de helft en een vijfde van de gesubsidieerde optredens. Hoe vaker men moderne jazz of improvisatiemuziek speelt, des te vaker worden optredens gesubsidieerd. Dit verband geldt echter alleen voor optredens op kleine en grote culturele podia, maar niet voor jazzcafés. Moderne jazz en improvisatiemuziek wordt dus dikwijls met subsidie gespeeld op kleine culturele podia en dikwijls zonder subsidie in jazzcafés.

Subsidiëring van optredens heeft een licht positief effect op de inkomsten uit jazz en de inkomsten als uitvoerend musicus, doordat de gage voor gesubsidieerde optredens gemiddeld hoger is dan de gage voor niet gesubsidieerde optredens. Subsidiëring van optredens stelt musici in staat wat vaker moderne jazz en improvisatiemuziek te spelen op kleine culturele podia voor een gage die wat hoger is dan die voor optredens zonder subsidie met min of meer dezelfde soort muziek op andere podia. Ook gesubsidieerde optredens zijn overigens scheef verdeeld. Bijna de helft van de musici trad in 1996 geen enkele keer met subsidie op, terwijl bijna een tiende tenminste 20 keer met subsidie optrad en daarmee ruim de helft van de gesubsidieerde optredens voor zijn rekening nam.

Jazz en improvisatiemuziek als beroep?

Wie zich jazz- of improviserend musicus van beroep noemt, heeft niet meer jazz-optredens en verdient niet meer met jazz dan wie zich eenvoudigweg musicus noemt. Het beroep dat men zelf vermeldt zegt dus weinig over de mate waarin men van jazz en improvisatiemuziek kan leven. Iedere nadere afbakening van de groep beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici berust uiteindelijk op normatieve criteria. Bij wijze van *voorbeeld* zijn drie selecties gemaakt op basis van het aantal jazzoptredens, het aantal openbare optredens op culturele podia en/of in jazzcafés, inkomsten uit muziek in het algemeen, inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek en publieke erkenning als uitvoerend (jazz)musicus.

Tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici

Op grond van deze selecties is een vijfde tot een derde van de respondenten als tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici te beschouwen. Bij extrapolatie van dit percentage naar een populatie van 1.300 à 1.800 musici die zich min of meer toeleggen op jazz en improvisatiemuziek, zou de groep tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici in Nederland uit 250 tot 550 personen bestaan. Deze groep telt betrekkelijk véél dertigers en wéinig musici met niet-muzikale nevenwerkzaamheden. Het aandeel van gediplomeerde musici en autodidacten varieert met de gehanteerde criteria.

De geselecteerde musici treden vaker op dan de andere musici, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek en op de locaties waar deze muziek veel gespeeld wordt: (kleine) culturele podia en jazzcafés. Ze verdienen tamelijk veel met jazz, niet alleen doordat ze vaak optreden maar ook omdat ze per optreden meer verdienen dan andere musici en/of doordat ze meer verdienen met lesgeven (inclusief workshops). *Toch verdient zelfs van deze geselecteerde (jazz)musicus niet meer dan ongeveer 30 procent naar eigen zeggen voldoende met jazz en improvisatiemuziek om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien en is tenminste een kwart van hen mede aangewezen op inkomsten uit niet-muzikale bron (ander werk of een uitkering).*

Aanbevelingen

Met de laatste twee conclusies werd de grens tussen empirisch onderzoek en het gebied van belangenbehartiging en beleidsoverwegingen eigenlijk al overschreden. Hierna volgt een aantal opmerkingen en aanbevelingen die te maken hebben met opvattingen over het beroep van jazz- en improviserend musicus en met eventuele beleidsconsequenties van het onderzoek. Deze opmerkingen en aanbevelingen komen geheel voor rekening van de onderzoekers, net als overigens de onderzoeksconclusies. *Net als in het voorgaande worden ook in het volgende telkens netto-bedragen vermeld als het om gemiddelde inkomsten en inkomensvolumes gaat!*

Beroepsprofiel

Doelgericht beleid ter verbetering van de sociaal-economische positie van professionele jazz- en improviserende musici zou uit kunnen gaan van een 'model' musicus die zich vooral toelegt op het spelen en componeren van moderne jazz en improvisatiemuziek en die tevens muzikles en workshops geeft of andere muzikale werkzaamheden op ruimer muzikaal gebied heeft maar géén buitenmuzikale nevenwerkzaamheden. Dit profiel is dus tamelijk smal voor wat betreft

het spelen en componeren (moderne jazz/impro) en tamelijk breed voor wat betreft lesgeven en overige muzikale werkzaamheden (ook andere muziek). Het impliceert tevens dat beleid ter verbetering van de sociaal-economische positie van jazz- en improviserende musici niet louter gericht zou moeten zijn op de inkomensvorming als uitvoerend musicus maar ook op het versterken van hun positie in de buiten- en binnenschoolse muzikale educatie.

Norminkomen De 'model' jazz- en improviserend musicus zou - uitgaande van de bestaande verhoudingen - ruim de helft van zijn (muziek)inkomen moeten verwerven met werk als uitvoerend musicus (inclusief studiowerk), ongeveer een derde met lesgeven en workshops leiden en ongeveer 15 procent met componeren en overige muzikale werkzaamheden. De ondervraagde musici hebben gemiddeld tien jaar ervaring. Om hun inkomen uit muzikale werkzaamheden op het niveau van het jaarsalaris van een musicus met tien dienstjaren bij een regionaal symfonie-orkest (40.000 gulden netto) te brengen, is per musicus een inkomen van 17.600 gulden als uitvoerend musicus (moderne jazz en improvisatiemuziek) in Nederland vereist en 12.000 gulden uit lesgeven en workshops (muziek in het algemeen). De resterende inkomsten (10.400) zouden dan met optredens in het buitenland, componeren en overige muzikale werkzaamheden verworven moeten worden.²

Het theoretische financiële tekort In 1996 lag het gemiddelde inkomen uit optreden met moderne jazz en improvisatiemuziek in Nederland in feite op ongeveer 4.500 gulden en het inkomen uit muziekles geven en workshops leiden op bijna 7.000 gulden.³ Bij 400 musici - dit aantal houdt het midden tussen de lage en hoge schatting die hierboven gemaakt is op grond van de selectie van tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici - zijn dat volumes van bijna twee en bijna drie miljoen gulden. Om 400 musici het norminkomen te bieden, is een volume vereist van zeven miljoen gulden uit optreden met moderne jazz en improvisatiemuziek in Nederland en van bijna vijf miljoen uit muziekles geven en workshops leiden. De Nederlandse 'speelmarkt' voor musici die zich op moderne jazz en improvisatiemuziek toelagen zou theoretisch dus drie à vier maal zo groot moeten zijn als nu het geval is, bij een gemiddelde netto-gage van bijna 220 gulden. Het volume van de 'les- en workshopmarkt' voor deze musici (maar niet per se voor deze muziek) zou bijna twee maal zo groot moeten zijn.

Aantal optredens en netto-gage Om in Nederland 17.600 gulden netto te verdienen met het spelen van moderne jazz en improvisatiemuziek moet een musicus met een netto-gage van gemiddeld

² De verhouding tussen inkomsten uit werk als uitvoerend musicus, lesgeven en andere muzikale werkzaamheden (componeren en overige) is onder de respondenten ongeveer 55:30:15, de verhouding tussen optredens in Nederland en in het buitenland ongeveer 80:20. Het norminkomen uit uitvoerend werk (vooral optreden) in Nederland is dus $0,55 \times 0,80 \times 40.000 = 17.600$ gulden. Het norminkomen uit lesgeven en workshops is $0,30 \times 40.000 = 12.000$ en het norminkomen uit andere muzikale werkzaamheden en optreden in het buitenland is $(0,15 \times 40.000) + (0,20 \times 0,55 \times 40.000) = 10.400$.

³ Het gemiddelde inkomen uit optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek in 1996 is gebaseerd op de volgende berekening: gemiddeld 26 optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek $\times 0,80$ (aandeel optredens in Nederland) $\times 216$ gulden (gage voor jazzoptredens in Nederland) = 4.493 gulden. Het gemiddelde inkomen uit muziekles geven (inclusief workshops leiden) bedroeg in 1996 6.654 gulden.

216 gulden ruim 80 keer optreden. Voor 400 musici zijn dat in totaal ruim 32.000 optredens. Bij een netto-gage van 300 gulden - de zogenaamde BIM-norm, die door de vak- en beroepsverenigingen als minimum-norm is bedoeld - zijn gemiddeld bijna 60 optredens vereist, voor 400 musici dus bijna 24.000 optredens. In feite traden de ondervraagde musici in 1996 gemiddeld 26 keer op met moderne jazz en improvisatiemuziek, hetgeen voor 400 musici ongeveer 10.400 optredens zijn. Bij deze berekening is een verdrievoudiging van het aantal optredens nodig bij een netto-gage van 216 gulden, óf een verdubbeling van het aantal optredens en een gelijktijdige verhoging van het gemiddelde gageniveau met 40 procent indien een netto-gage van 300 gulden als richtsnoer geldt.

Marktverruiming en marktregulering

Uitbreiding van de werkgelegenheid voor musici die zich toeleggen op moderne jazz en improvisatiemuziek is een doelstelling die geen van deze musici zal schaden en een onbekend aantal van hen baat zal brengen. Bij de voorgaande rekenexercities is geen rekening gehouden met de scheve verdeling van optredens en van werk als muziekdocent en met de toe- en uitstroom van musici op de arbeidsmarkt in de jazz en improvisatiemuziek. Verruiming van de speelgelegenheid levert niet per definitie meer optredens op voor musici die nu weinig optreden, maar kan ook ten goede komen aan musici die nu al veel optreden of juist aan nieuwkomers die worden aangetrokken door deze arbeidsmarkt. Hoeveel en welke musici bij uitbreiding van de markt meer werk krijgen, is afhankelijk van de ensemblevorming onder musici, het programmeringsbeleid van podia en de subsidiecriteria en -procedures van instellingen als MTN en NI. Het effect van marktverruiming is alleen te richten als marktverruiming gepaard gaat met marktregulering, bijvoorbeeld via afspraken over minimum-gages, over artistieke criteria voor de subsidiëring van ensembles en projecten, over de vereiste zakelijke en artistieke kwaliteit van subsidiabele podia en over de omvang, samenstelling en spreiding van het podiumcircuit.

Jazzpodia en andere locaties

Voor de inkomensvorming maar ook voor de muzikale ontwikkeling van jazz- en improviserende musici is een duurzaam circuit van culturele podia en jazzcafés die geregeld concerten organiseren van cruciaal belang. Dit circuit dient als één pluriform geheel beschouwd en gekoesterd te worden. Het belang van een hecht podiumcircuit voor moderne jazz en improvisatiemuziek neemt niet weg dat besloten evenementen en overige horecagelegenheden (geen jazzcafés) eveneens zorgen voor een flink deel van de werkgelegenheid van (jazz)musici. Inspanningen ter verbetering van de sociaal-economische positie van deze musici zouden niet voorbij moeten gaan aan dit deel van de arbeidsmarkt. De informele markt voor optredens in de privésfeer (bruiloften en partijen) is waarschijnlijk minder vatbaar voor doelgericht beleid.

Uitbreiding en afstemming van sectoraal beleid

Jazz- en improviserende musici zijn gebaat bij uitbreiding en afstemming van sectorgericht beleid. Dit betreft zowel de rol van instellingen die door het ministerie van OCenW worden gesubsidieerd met het doel de afname van jazz en improvisatiemuziek (MTN en NI) of de productie van deze muziek (Fonds voor de Podiumkunsten) te bevorderen, als maatregelen die van toepassing zijn in het kader van het arbeidsmarkt-, arbeidsvoorzienings-, activerings- en kunstenaarsbeleid (Arbeidsmarktimpuls OCenW, Landelijk Bureau Kunsten en Media, Stichting PodiumKunstWerk, de Wet Inschakeling Werkzoekenden en de Wet

Inkomensvoorziening Kunstenaars). In deze nieuwe constellatie kan geen enkele instelling of partij een leidende rol opeisen. Voor zover jazz en improvisatiemuziek als aparte sector beschouwd mag worden, verdient een sectoraal poldermodel de voorkeur boven blinde wedijver en byzantijnse intriges.

Nader onderzoek De *loopbaan* van jazz- en improviserende musici - de verwerving, vermeerdering en continuïteit van inkomsten en erkenning - is niet te verklaren op basis van een momentopname van hun sociaal-economische positie en beroepspraktijk. Daarvoor is onderzoek nodig dat gedurende een lange periode achtereenvolgende op gezette momenten inzicht verschaft in de ontwikkeling van musici en van de markt voor jazz en improvisatiemuziek. In dergelijk onderzoek zou bijzondere aandacht besteed moeten worden aan de ensemblevorming, aan de selectie en programmering door podia en de verwerving en toekenning van subsidies. Ook de structuur en verdeling van werkgelegenheid in de sfeer van de *muzikale educatie en de workshops* verdient nader onderzoek, niet alleen vanwege het economische belang van de les- en workshopmarkt maar ook met het oog op het effect van muzikale educatie op de rekrutering van nieuwe musici en op de vorming van nieuw publiek. Een andere kwestie die nadere aandacht vraagt, gezien de beperkte omvang van het Nederlandse podiumcircuit, is de toegang van Nederlandse musici tot de *internationale markt* voor jazz en improvisatiemuziek. Tot slot is gedegen onderzoek naar de ontwikkeling van het *publiek* (concertbezoek, kopen en lenen van geluidsdragers, radio en televisie) voor jazz en improvisatiemuziek gewenst. Onderzoek zou gestimuleerd kunnen worden vanuit een onafhankelijk coördinatiepunt met voldoende draagvlak in de wereld van de Nederlandse jazz en improvisatiemuziek.

1. Inleiding

1.1. Achtergrond en aanleiding

Er zijn de afgelopen jaren diverse onderzoeken uitgevoerd naar de inkomenspositie van verschillende groepen kunstenaars, maar over die van jazz- en improviserende musici is weinig bekend. De meest recente onderzoeken zijn doctoraalscripties over de beroepspraktijk van jazz- en improviserende musici in Amsterdam (Moen, 1992; Oostveen, 1997) en dus niet representatief voor de hele populatie van in Nederland gevestigde musici, hoe informatief en interessant ze ook zijn. Het laatste landelijke en representatief bedoelde, zij het verkennende onderzoek onder Nederlandse jazzmusici werd in 1970 uitgevoerd door Wim Knulst.

Jazz anno 1970 In *jazz anno 1970* constateerde Knulst dat jazzmuziek voor ruim de helft van de door hem ondervraagde musici eigenlijk een bijverdienste was. Ruim een tiende putte meer dan driekwart van z'n inkomen uit de beoefening van deze muziek. Dit was een van de resultaten van een onderzoek naar de 'mogelijkheden voor het functioneren van een professionele jazzbeoefening nu en in de nabije toekomst' dat werd uitgevoerd op initiatief van de Stichting Jazz in Nederland. De gegevens die Knulst verzamelde hadden betrekking op 63 musici die anno 1970 actief naar buiten traden als jazzmusicus en als zodanig enige bekendheid genoten bij relevante instanties. Een van de conclusies van *dit* rapport is, dat het procentuele aandeel van jazz- en improviserende musici dat van deze muziek kan leven sinds 1970 niet is toegenomen.

Jazz ná 1970 Sinds 1970 is er echter ook veel veranderd. In de eerste plaats is de 'groeierende minderheid' van jazz- en improviserende musici (Koopmans, 1977) uitgedijd tot een grote groep musici die zich min of meer beroepsmatig toeleggen op deze muziek. Knulst benaderde in 1970 een selectie van ruim 70 musici uit een ruwe populatie van ongeveer 200 musici. Voor *dit* rapport werd gebruik gemaakt van gegevens van bijna 350 musici uit een populatie van naar schatting 1.300 tot 1.800 musici. In de tweede plaats zijn er in deze periode lichte muziek- of jazzafdelingen ingesteld aan conservatoria waardoor er anno 1997 veel meer jazz- en improviserende musici met een conservatoriumdiploma zijn (ruim de helft) dan in 1970 (minder dan een vijfde). In de derde plaats verwerven in 1997 veel meer jazz- en improviserende musici een deel van hun inkomen als muziekdocent en/of workshopleider dan in 1970 (respectievelijk 60 procent en nog geen 20 procent).

Ook op het vlak van de organisatie van de jazzwereld is sinds 1970 veel veranderd. De publicatie van *Jazz anno 1970* was een element van de campagne waarvan ook de oprichting van de Beroepsvereniging van Improviserende Musici (BIM), de totstandkoming van het BIM-huis en de omvorming van de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland (SJIN) tot subsidiënt van jazz en improvisatiemuziek deel uitmaakten. Deze campagne werd aangevoerd door een nieuwe generatie improviserende musici die zich volgens Knulst door hun avantgardistische muziekopvatting en activistische beroepsopvatting onderscheidde van de eerste naoorlogse generatie van modernistische jazzmusici. Resultaat was een subsidiestelsel dat grotendeels werd beheerst door musici en bestuurders die behoorden tot of sympathiseerden met de stroming van de

actuele improvisatiemuziek, hoe gedifferentieerd deze in feite ook was (Koopmans, 1977; Dulfer, 1980).

*Subsidiestelsel
onder druk*

Dit subsidiestelsel, dat werd gekenmerkt door een nauwe verstrengeling tussen Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland, de Beroepsvereniging van Improviserende Musici en het BIM-huis als centrum van het Nederlandse podiumcircuit, kwam in de loop van de jaren tachtig in toenemende mate onder druk te staan door een combinatie van factoren. De belangrijkste daarvan waren het sterk toenemende aantal jonge musici met een conservatoriumopleiding en de voortdurende muzikale differentiatie en verandering binnen het brede domein van de jazz en improvisatiemuziek. Het probleem van de verdeling van (gesubsidieerde) werkgelegenheid, dat inherent is aan iedere markt waarop het aanbod groter is dan de vraag, werd hierdoor niet alleen in financieel opzicht nijpender maar kreeg bovendien een scherpe artistieke dimensie. Mede door de hernieuwde belangstelling voor de Amerikaanse moderne jazz van de jaren veertig en vijftig onder conservatoriumstudenten (zie De Valk, 1986; Determeyer, 1985) voelden musici van de oudere generatie zich gesterkt in hun kritiek op het volgens hen eenzijdige subsidiebeleid van de SJIN. De kritiek werd gebundeld in de Werkgroep Jazz van de Nederlandse Toonkunstenaarsbond (NTB) en leidde tot de oprichting van het Nederlands Jazz Initiatief (NJI), dat zich bij het ministerie van OCenW aanmeldde met het verzoek om naast de SJIN als alternatieve subsidiënt te worden erkend.

*Nieuwe vormen van
samenwerking*

De jarenlange loopgravenstrijd tussen de diverse partijen leidde tot afsplitsing van een deel van het SJIN-budget ten behoeve van het stimuleren van de afname van jazzconcerten in het zogenaamde theatercircuit door het NJI, dat inmiddels onderdak had gevonden bij het Nederlands Impresariaat (NI). Het Nederlands Impresariaat was in de jaren zeventig bijzonder succesvol met de ontwikkeling van een nieuw kamermuziekcircuit, in middelgrote en grote schouwburgen (Van den Berg, 1987). Ongeveer tegelijkertijd besloot de SJIN om de subsidiëring van concerten voortaan te richten op een beperkt aantal podia die over een goede organisatie beschikken en wier muzikale programmering de toets der kritiek volgens deze subsidiënt kan doorstaan. Mede onder druk van het ministerie van OCenW werd de laatste jaren gezocht naar nieuwe vormen van samenwerking tussen subsidiërende instellingen op het gebied van de jazz en improvisatiemuziek, de hedendaagse en klassieke kamermuziek. Voorlopig resultaat van dit proces was de fusie tussen Theater Netwerk Nederland (TNN) en de SJIN die in 1997 opgingen in een nieuwe instelling: Muziek en Theater Netwerk (MTN). Deze fungeert als distributeur van (kleinschalige) theaterproducties en als subsidiënt van (kleinschalige) podia voor jazz en improvisatiemuziek (Oosterhuis, 1996; 1997).

*Cultuurnota
1997-2000*

In de *Cultuurnota 1997-2000* werden rijksmiddelen voor jazz en improvisatiemuziek verdeeld onder MTN en het NI, het Fonds voor de Podiumkunsten en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zelf. MTN en NI richtten zich beide op hun eigen manier op het bevorderen van de afname van concerten; Fonds en ministerie verstrekken respectievelijk incidentele subsidies voor producties en festivals en structurele subsidies aan ensembles. Bij een geringe verhoging van het totaal beschikbare rijksbudget (van bijna vier miljoen naar ongeveer vierenhalf miljoen) kwam in feite echter meer geld beschikbaar

voor structurele subsidie van een aantal ensembles en minder geld voor (indirecte) podiumsubsidies. Bij handhaving van de minimum-gage van 300 gulden netto (de zogenaamde BIM-norm) en bij gelijkblijvende provinciale en gemeentelijke middelen betekent dat een afname van de gesubsidieerde speelgelegenheid.

Onderzoek en begeleidingscommissie

Kort voor de fusie met TNN nam de SJIN het initiatief tot het onderzoek naar de sociaal-economische positie van jazz- en improviserende musici in Nederland. Wat ook de motieven van dit initiatief geweest mogen zijn, zeker is dat het belang van actuele gegevens over de werkgelegenheid, inkomsten en sociale zekerheid door de hele beroepsgroep van jazz- en improviserende musici werd onderschreven. Dit leidde tot de instelling van een begeleidingscommissie waarin alle relevante beroeps- en vakverenigingen en de Federatie van Kunstenaarsverenigingen vertegenwoordigd waren. De BIM, de NTB, de Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging (KNTV) en de Kunstenbond FNV werkten ook mee aan de verzending van vragenlijsten aan hun leden die jazz en improvisatiemuziek spelen, doceren en componeren.

De totstandkoming van *dit* onderzoeksrapport is dus niet los te zien van de ontwikkelingen die zich op beleidsmatig vlak voordoen in de wereld van de Nederlandse jazz en improvisatiemuziek. Het markeert in zekere zin het einde van de periode die met de publicatie van *Jazz anno 1970* begon. Sommige pessimisten ervaren dit misschien als een ongelukkig moment, als het deprimerende slotaccord van het verval en de crisis na de hoogtijdagen van de Nederlandse improvisatiemuziek. Sommige optimisten zien hetzelfde moment wellicht als het begin van een nieuwe periode waarin honderd bloemen kunnen bloeien en waarin alle partijen met vereende kracht ijveren voor intensivering van het concertaanbod en verruiming van de speel- en werkgelegenheid van musici. Voor de eersten kan dit rapport de argumenten verschaffen om te zeggen: 'zie je wel, het komt nooit (meer) goed'; de laatsten kan het sterken in hun pleidooi voor meer financiële steun ten behoeve van een pluriforme muziekpraktijk.

I.2. Opzet en uitvoering

Volgens de onderzoeksopzet die na bespreking in de begeleidingscommissie werd vastgesteld, diende het onderzoek antwoord te geven op drie hoofdvragen:

1. Wat is de sociaal-economische positie van beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici?
2. Hoe zijn verschillen in jazz- en muzikale inkomsten van musici eventueel te verklaren?
3. Hoe staan deze musici er in sociaal-economisch opzicht voor, vergeleken met andere beroepsgroepen van kunstenaars en met de Nederlandse beroepsbevolking?

Schriftelijke enquête

Gegevens werden verzameld door middel van een schriftelijke enquête. De vragenlijst werd mede opgesteld op basis van de beschikbare onderzoeksliteratuur over andere beroepsgroepen (Attema, z.j.; Van de Loo e.a., 1997; Meulenbeek e.a., 1996; IJdens & De Smit, 1994; IJdens e.a., 1995; IJdens, 1997) en vraaggesprekken met elf musici uit diverse regio's over hun beroep, inkomsten en

sociale zekerheid. Tevens is gesproken met medewerkers van de Kunstenbond FNV en de KNTV over de problemen die musici in hun beroepspraktijk ondervinden op het gebied van belastingen en sociale zekerheid. De concept-vragenlijst is door tien musici ingevuld en van commentaar voorzien. Mede naar aanleiding hiervan is een aantal wijzigingen aangebracht.

*Vragenlijst ruim
verspreid*

Eind april 1997 werden in totaal 2662 vragenlijsten verzonden. Het grootste deel daarvan werd rechtstreeks door Muziek en Theater Netwerk verzonden aan personen (n=1.800) die in het bestand van de SJIN en het BIM-huis zaten, en/of bij het Nederlands Impresariaat bekend stonden als jazz- of improviserend musicus en/of op de openbare ledenlijst van de Beroepsvereniging van Improviserende Musici stonden. De lijst met namen en adressen van deze personen werd aan drie andere verenigingen verstrekt: de NTB, de KNTV en de Kunstenbond FNV. Zij vergeleken dit bestand met hun eigen adressenbestand en stuurden leden die als jazz- en improviserend musicus werkzaam zijn en die nog niet op de verzendlijst stonden zelf een vragenlijst. Het is mogelijk dat sommige musici twee of drie vragenlijsten hebben ontvangen, omdat zij lid zijn van twee of alle drie deze verenigingen. Deze drie verenigingen hebben namelijk geen openbare ledenlijst, zodat het niet mogelijk was onderlinge dubbelstellingen te vermijden. Het betreft echter vermoedelijk een gering aantal musici. Dat geldt ook voor eventuele dubbelstellingen van leden van deze drie verenigingen en een klein aantal musici dat een vragenlijst ontving via zijn impresariaat.

tabel 1

Samenstelling van de ruwe onderzoekspopulatie

	Bron	N
	Bestanden SJIN/NI/BIM *	1.800
	Ledenbestand NTB (afdeling jazz) **	800
	Ledenbestand KNTV (afdeling jazz) **	350
	Ledenbestand Kunstenbond FNV (afd. jazz) **	80
	Lijsten impresariaten e.d. (jazzmusici) **	49

* Gecontroleerd op onderlinge dubbelstellingen.

** Niet gecontroleerd op onderlinge dubbelstellingen.

Respons

Twee weken na verzending van de vragenlijst werd er een herinneringskaartje aan alle musici gestuurd om degenen die nog niet hadden gereageerd aan te sporen dat alsnog te doen. Een aantal personen gaf na ontvangst van de vragenlijst schriftelijk of telefonisch te kennen niet of niet meer actief te zijn als jazz- of improviserend musicus. Dit betreft vermoedelijk een deel van het uitgebreide SJIN-bestand waar ook musici in waren opgenomen die sinds 1987 in het BIM-huis optraden maar waarschijnlijk incidenteel jazz en improvisatiemuziek speelden. De onderzoekspopulatie telt na aftrek van deze gevallen ruim 2.200 personen. Eind mei waren bijna 450 vragenlijst geretourneerd. Een klein aantal daarvan was niet of zeer onvolledig ingevuld. De overige 436 vragenlijsten zijn tot een databestand verwerkt.

1.3. Indeling van het rapport

Het rapport is opgebouwd langs twee lijnen. De eerste lijn is, dat het begint met een globale beschrijving van de beroepspraktijk en inkomenssituatie van de ondervraagde musici die vervolgens per hoofdstuk verder wordt toegespitst. De tweede lijn is die van de presentatie van feiten naar meer normatieve en beleidsrelevante kwesties.

Afbakening In hoofdstuk 2 wordt eerst het probleem van de *afbakening van de populatie* van 'beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici' besproken. Daarbij komen inhoudelijke aspecten van de samenstelling van de onderzoekspopulatie aan de orde. Daarna volgt een *voorlopig beeld van de beroepspraktijk en de inkomenssituatie* van musici die zich min of meer toeleggen op het spelen, doceren en componeren van jazz en improvisatiemuziek.

Sociaal-economische positie Hoofdstuk 3 beschrijft de sociaal-economische positie van de ondervraagde musici in 1996. Eerst wordt aandacht besteed aan de hoogte en samenstelling van het *totale inkomen* en van het *muzikale inkomen*; vervolgens komt de *sociale (on)zekerheid* aan de orde: werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, ziektekosten en ouderdagsvoorziening. De lezer die genoeg neemt met deze inleiding en globaal kennis wil nemen van de sociaal-economische positie van musici die zich (ook) toeleggen op jazz en improvisatiemuziek, kan na lezing van hoofdstuk 3 stoppen. De volgende hoofdstukken gaan verder in op kwesties die hem misschien minder interesseren.

Verdeling van inkomsten en optredens Wie echter meer wil weten over inkomensverschillen en de inkomensverdeling onder jazz- en improviserende musici, wordt in hoofdstuk 4 en 5 van informatie voorzien. In hoofdstuk 4 wordt gezocht naar kenmerken en omstandigheden van musici die verband houden met de *scheve verdeling van inkomsten uit jazz*. In hoofdstuk 5 wordt deze vraag toegespitst op de *verdeling van optredens*, aangezien dit van cruciale betekenis is voor verdeling van inkomsten uit jazz.

Onderzoeksresultaten en beleid Wie vervolgens ook nieuwsgierig is naar de mogelijke betekenis van de onderzoeksresultaten voor het beleid van overheid, subsidiërende instellingen, beroeps- en vakverenigingen en andere partijen in het veld van de jazz en geïmproviseerde muziek, wordt aangeraden om eveneens kennis te nemen van hoofdstuk 6 en 7. In hoofdstuk 6 wordt de vraag opgeroepen of en op grond van welke criteria de populatie van *beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici* eventueel nader af te bakenen is. Er worden drie voorbeelden uitgewerkt op basis van de verzamelde gegevens. In hoofdstuk 7 wordt het inkomen van ondervraagde musici *vergeleken met dat van de Nederlandse beroepsbevolking, met het salaris van orkestleden en met het inkomen van andere beroepsgroepen van kunstenaars*.

Conclusies en aanbevelingen In het slothoofdstuk worden de onderzoeksconclusies op een rij gezet. Voor de lezers met weinig tijd is in het rapport een *samenvatting van de conclusies met een aantal aanbevelingen* opgenomen. De aanbevelingen hebben vooral betrekking op de keuze van een bepaald '*beroepsprofiel*' van de jazz- en improviserende musicus en op de richting en reikwijdte van inspanningen ter *verbetering van de sociaal-economische positie van jazz- en improviserende musici*.

1.4. Tabellen en statistische termen

In dit rapport wordt met drie soorten van statistische relaties gewerkt:

- ☞ de samenhang tussen twee variabelen op nominaal of ordinaal niveau wordt dikwijls gepresenteerd in de vorm van een kruistabel;
- ☞ categorieën van een nominale (of ordinale) variabele worden in tabelvorm of in de tekst met elkaar vergeleken voor wat betreft hun gemiddelde score op een of meer metrische variabelen;
- ☞ lineaire correlaties tussen metrische variabelen worden eveneens in tabelvorm of in de tekst gepresenteerd.

Dit vraagt om een korte toelichting.

Kruistabellen Een aantal tabellen zijn *kruistabellen*, die het verband tussen twee variabelen op nominaal of ordinaal niveau laten zien. Soort opleiding is bijvoorbeeld een nominale variabele, leeftijdsgroep een ordinale variabele. In de cellen van deze tabellen staan aantallen respondenten, meestal in percentages. Bij alle kruistabellen wordt, uitzonderingen daargelaten, de conventie gevolgd om de categorieën van de '*onafhankelijke variabele*' in de kolommen te zetten (bijvoorbeeld: leeftijdsgroep) en de percentages van de categorieën van de '*afhankelijke variabele*' (bijvoorbeeld: soort opleiding) in de rijen. De aantallen respondenten aan de voet van de kolommen zijn dan telkens 100 procent.

Cramer's V en Gamma Bij kruistabellen wordt de waarde van *Cramer's V* vermeld. Deze geeft de sterkte van het verband tussen beide variabelen weer en varieert van 0 (geen verband) tot 1 (volledig bepaald verband). Om de aard van het verband te kunnen vaststellen - dat wil zeggen: welke categorieën van beide variabelen het verband bepalen -, moet de kruistabel worden gelezen. Als de nominale variabelen ook als rangorde kunnen worden opgevat - bijvoorbeeld opeenvolgende leeftijdsgroepen maar ook dichotome variabelen zoals geslacht - wordt tevens de waarde van *Gamma* vermeld. Deze geeft wel een richting van het verband aan en varieert van -1 (hoe hoger variabele X , des te lager variabele Y) tot +1 (hoe hoger variabele X , des te hoger variabele Y).

Significantie Bij Cramer's V en ook bij andere statistische relaties wordt steeds de waarde van p of het significantieniveau vermeld. Dit is de kans dat het vastgestelde verband op toeval berust en daarmee het risico van onjuiste generalisering van dit verband naar de populatie. Indien p bijvoorbeeld $<.05$ of $<.01$ is, wil dat zeggen dat de kans op toeval of onterechte generalisering van het verband respectievelijk kleiner dan 5 of 1 procent is. Bij Cramer's V wordt telkens de waarde van p vermeld indien deze kleiner dan .10 (10 procent) is en n.s. (niet significant) indien p hoger dan 10 procent is.

De volgende tabel op pagina 25 laat bijvoorbeeld duidelijk zien dat de muziekopleiding verband houdt met de leeftijd van musici. De overgrote meerderheid van twintigers en dertigers volgde een conservatoriumopleiding (of studeert nog), terwijl de meeste musici van de oudere generatie autodidact zijn. De sterkte van dit verband, uitgedrukt in Cramer's V , is matig (.31) maar de kans dat het op toeval berust is nihil omdat p gelijk is aan 0.

	Kruistabel: muziekopleiding naar leeftijdsgroep				Totaal
	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar en ouder	
	%	%	%	%	%
Autodidact	14	14	29	68	23
Conservatorium, <i>geen diploma</i>	47	19	21	10	23
Conservatorium, <i>met diploma</i>	39	67	50	23	53
Totaal (=100%)	(51)	(162)	(96)	(31)	(340)

Vergelijken van gemiddelden

Vergelijking van gemiddelden gebeurt ook dikwijls in tabelvorm, maar in dit geval zijn het geen kruistabellen. Bepaalde categorieën musici worden met elkaar vergeleken voor wat betreft hun gemiddelde score op een metrische variabele. Voorbeelden van metrische variabelen zijn leeftijd in jaren en de hoogte van muzikale inkomsten in guldens. Bij zulke tabellen staan de categorieën van de nominale (of ordinale) variabele gewoonlijk in de eerste kolom en de gemiddelde waarden van de metrische variabele in de tweede kolom en het aantal respondenten voor wie dat gemiddelde geldt in de derde kolom. Bij vergelijking van gemiddelden wordt bij de desbetreffende tabellen of in de tekst gewoonlijk het significantieniveau (*p*) van de F-toets vermeld.

De volgende tabel laat het verband tussen opleiding en leeftijd dus op een andere manier zien: de leeftijd van autodidacten is gemiddeld aanzienlijk hoger dan die van musici met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding.

	Vergelijking van gemiddelden: gemiddelde leeftijd naar muziekopleiding	
	Gemiddelde leeftijd in jaren	Aantal respondenten
	<i>m</i>	<i>n</i>
Autodidact	43,5	79
Conservatorium, <i>geen diploma</i>	34,8	78
Conservatorium, <i>met diploma</i>	36,3	183
Totaal (=100%)	37,6	340

Significantieniveau (*p*).000

Vergelijken van verhoudingen

Als de gemiddelden van meerdere metrische variabelen per categorie musici bij elkaar opgeteld kunnen worden (bijvoorbeeld: gemiddelde inkomsten uit muziek plus gemiddelde inkomsten uit andere bronnen = totale inkomsten) en de verhouding tussen deze metrische variabelen wordt geanalyseerd, dan vormen de metrische variabelen de rijen van de tabel en de categorieën van de nominale variabele de kolommen. In de cellen van zulke tabellen staan gemiddelden (*m*) of de procentuele verhouding tussen gemiddelden van meerdere metrische variabelen. Indien het laatste gebeurt, wordt steeds het totale absolute gemiddelde per categorie (is dus 100 procent) vermeld.

Tabel iii, op de volgende pagina, laat bijvoorbeeld zien dat musici met een diploma in totaal veel meer met muziek (in casu: uitvoeren plus lesgeven) verdienen dan musici zonder diploma, maar dat dat geheel en al toe te schrijven is aan het feit dat de laatsten veel meer verdienen met lesgeven dan de niet-gediplomeerden (gemiddeld ruim 10.500 gulden of 50 procent tegen ongeveer 1.500 gulden of nog geen 15 procent). Een hoog significantieniveau (*p*) van de F-toets duidt

hier op een gering verschil in absolute bedragen, een laag significantieniveau op een groot verschil. Tussen haakjes (n) staat het aantal respondenten voor wie de gemiddelden gelden.

tabel iii

Vergelijking van gemiddelden: procentueel aandeel van muzikale inkomstenbronnen naar muziekopleiding

Muzikale inkomstenbron	Conservat.		Conservat.		Totaal	p
	Autodidact	geen dipl.	met dipl.			
	% m	% m	% m	% m		
Werk als uitvoerend musicus	86	88	50	61		.81
Lesgeven	14	12	50	39		.000
<i>Uitvoeren & lesgeven (f m)</i>	11.040	12.222	21.722	17.088		.000
(n)	(57)	(64)	(154)	(275)		

Liniaire correlaties

Tot slot wordt de sterkte van *lineaire correlaties* tussen twee metrische variabelen (bijvoorbeeld leeftijd in jaren en hoogte van muzikale inkomsten in gulden) weergegeven door middel van de product-moment correlatiecoëfficiënt *r*.

Deze varieert van -1 tot +1. Een negatief verband betekent dat de score op de ene variabele hoger is naarmate die op de andere lager is, een positief verband dat de score op de ene variabele hoger is naarmate die op de andere variabele hoger is. Hoe dichter de waarde van *r* bij 0 ligt, des te zwakker het lineaire verband. Bij de correlatiecoëfficiënt wordt telkens de waarde van *p* vermeld (<.001 of <.01), tenzij deze 1 procent of hoger is.

Bij respondenten die zowel hun bruto- als hun netto-inkomen vermeldden blijkt het netto-inkomen bijvoorbeeld, zoals te verwachten is, zeer sterk samen te hangen met het bruto-inkomen ($r = .94, p < .001$). Als een lineair verband daarentegen ontbreekt of zwak is, is het niet uitgesloten dat er een ander, niet lineair verband is. Dit moet op andere wijze worden vastgesteld, bijvoorbeeld door vergelijking van gemiddelden tussen categorieën respondenten. Zo verdienen jongere en oudere musici minder met jazz dan musici in de tussenliggende leeftijdsgroep. Daardoor is er geen lineair verband tussen inkomsten uit jazz en leeftijd ($r = .05$, niet significant), maar wel een relevant niet-lineair verband.

2. Musici die jazz en improvisatiemuziek spelen

2.1. Onderzoekspopulatie en respons

Bij aanvang van een onderzoek naar de sociaal-economische positie van beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici rijst meteen de praktische én theoretische vraag naar de afbakening van deze populatie. Dat gold ook voor het onderzoek dat in 1970 door Knulst werd uitgevoerd (Knulst, 1972). Deze afbakening is om tenminste twee redenen problematisch.

Ten *eerste* is de muziek die als jazz of geïmproviseerde muziek wordt aangeduid zeer divers, variërend van ragtime, dixieland, hot jazz, swing, jump jazz, cocktailjazz, mainstream, latin, bebop tot free jazz, funk, fusion en eigentijds geïmproviseerd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikt in de statistiek van podiumkunst-uitvoeringen en -bezoeken bijvoorbeeld de verzamelterm geïmproviseerde muziek en rekent daartoe 'jazz, blues, dixieland e.d.' (CBS, 1998).

Ten *tweede* is het in de praktijk niet mogelijk om een simpel onderscheid te maken tussen beroepsmusici en personen die de muziek niet beroepshalve beoefenen. Zo zijn er bijvoorbeeld beroepsmusici die niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien met muzikale werkzaamheden. Waarin onderscheiden zij zich van amateurs die in het weekend optreden en daarmee een aardige bijverdienste hebben naast hun eigenlijke werk als bijvoorbeeld magazijnbediende, automonteur, onderwijzer of beeldend kunstenaar?

In theorie wordt de omvang van de onderzoekspopulatie dus bepaald door een muzikaal en een sociaal criterium: wie is als *jazzmusicus* te beschouwen en wie is *beroepsmusicus*? Het muzikale en sociale criterium zijn in beginsel onafhankelijk van elkaar toe te passen.

figuur A

Twee dimensies van de onderzoekspopulatie

1	3
beroepsmusicus, uitsluitend jazz/impro	amateur, uitsluitend jazz/impro
beroepsmusicus, geen jazz/impro	amateur, geen jazz/impro
2	4

In cel 1 staan de beroepsmusici die alleen jazz/impro spelen en in cel 4 de amateurs die geen jazz/impro spelen. De eerste categorie musici hoort zonder voorbehoud bij de populatie waar dit onderzoek zich op richt, de laatste zeker niet. Alles wat daar tussen ligt kan er op grond van het een of andere criterium min of meer bij horen. Hoe verder de verticale scheidslijn in figuur A naar links

en de horizontale naar boven schuift, des te kleiner de populatie beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici in cel 1.

Een *derde* criterium kan in theorie uitkomst bieden: de muzikale en sociale positie die men nastreeft. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat iemand die in feite zelden jazz speelt en weinig inkomsten als musicus verwerft tóch het liefst jazz zou spelen en daarvan zou willen leven.

Voor dit onderzoek naar de sociaal-economische positie van jazzmusici was het echter niet mogelijk om van tevoren te bepalen welke personen op grond van welke criteria tot de zogenaamde 'beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici' te rekenen zijn. Niet alleen zijn de verschillen in werkelijkheid gra-
dueel, maar ook is domweg niet bekend hoeveel musici vooral jazz/impro spelen, in welke mate deze muziek hun voorkeur geniet en hoeveel zij met jazz en improvisatiemuziek verdienen. Dat zijn juist gegevens die door middel van dit onderzoek verzameld moesten worden.

Ruime definitie van de populatie

Om niet van tevoren bepaalde groepen musici uit te sluiten, is gekozen voor een ruime definitie van de populatie. Zoals in hoofdstuk 1 vermeld, zijn namen en adressen verzameld van personen die volgens twee subsidiërende instellingen op jazzgebied (MTN en NI), vak- en beroepsverenigingen (BIM, NTB, KNTV en Kunstbond FNV) en volgens een klein aantal impresariaten jazz of improvisatiemuziek spelen.

Er werden 436 gedeeltelijk of geheel ingevulde vragenlijsten geretourneerd. Van deze respondenten vermeldden 403 musicus, jazzmusicus of improviserend musicus van beroep te zijn, eventueel in combinatie met een ander (neven)beroep en vermeldden 33 respondenten alleen een niet-muzikaal beroep of geen beroep. Een aantal respondenten uit de tweede groep trad echter net zo vaak of vaker op met jazz en improvisatiemuziek of verdiende tenminste evenveel met deze muziek als sommigen die zich musicus of jazzmusicus van beroep noemen. Voor dit rapport is daarom een grove selectie gemaakt met het doel zoveel mogelijk respondenten uit te sluiten die waarschijnlijk niet als jazz- of improviserend musicus beschouwd kunnen worden.

Selectiecriteria

Respondenten zijn geselecteerd indien ze aan *tenminste één van de volgende criteria* voldoen:

- ☞ ze noemden zich jazz- of improviserend musicus van beroep, al dan niet in combinatie met een ander of nevenberoep;
- ☞ of traden in 1996 tenminste 10 keer met moderne jazz en improvisatiemuziek op;
- ☞ of traden in 1996 tenminste 10 keer met oude stijl jazz of dixieland op;
- ☞ of ze verwierven de eerste drie maanden van 1997 gemiddeld tenminste 10 procent van hun inkomsten uit jazz en improvisatiemuziek;
- ☞ of ze konden de eerste drie maanden van 1997 in hun levensonderhoud voorzien met inkomsten uit jazz en improvisatiemuziek;
- ☞ of ze verwierven in 1996 tenminste 10 procent van hun muzikale inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek;
- ☞ of ze verwierven in 1996 tenminste 10 procent van hun muzikale inkomsten uit oude stijl jazz en dixieland.

Er zijn 346 respondenten die aan een of meer van deze criteria voldoen. Zij zijn op twee kenmerken te vergelijken met de populatie: hun woonplaats en hun lidmaatschap van vak- en beroepsverenigingen.

tabel 2

Populatie en respondenten naar woonplaats

Woonplaats	Populatie		Respondenten	
		%		%
Amsterdam	37		28	
Den Haag	6		5	
Rotterdam	6		7	
Utrecht	4		5	
Groningen/Friesland/Drenthe	6		7	
Utrecht/Gelderland/Overijssel	12		15	
N-Holland/Z-Holland	18		20	
Zeeland/N-Brabant/Limburg	11		13	
<i>Totaal (=100%)</i>	<i>(1.800)</i>		<i>(341)</i>	

Van de ongeveer 1.800 personen uit het bestand van SJIN, NI en BIM is de woonplaats bekend. Ongeveer de helft van hen woont in één van de vier grote steden, de meesten van hen in Amsterdam; nog eens een vijfde woont elders in het westen van Nederland; tot slot woont ongeveer 30 procent in het noorden, midden of zuiden van Nederland. Deze verhouding geldt eveneens voor de geselecteerde respondenten, met een lichte ondervertegenwoordiging van Amsterdammers. (Zie tabel 2.) Ter informatie: onder de respondenten in *Jazz anno 1970* waren ongeveer even veel Amsterdammers, iets minder Rotterdammers en iets meer Hagenaars.

Ook voor wat betreft het lidmaatschap van de vier beroeps- en vakverenigingen wijken de geselecteerde respondenten niet veel af van de populatie. Alleen de KNTV is iets ondervertegenwoordigd, hetgeen ten dele berust op het betrekkelijk grote aantal KNTV-leden dat werd uitgezeefd op grond van de hierboven genoemde criteria. (Zie tabel 3.)

tabel 3

Populatie en respondenten naar woonplaats

Lidmaatschap	Populatie		Respondenten	
		%		%
BIM	14		16	
NTB	56		58	
KNTV	25		19	
Kunstenbond FNV	6		7	
<i>Totaal (=100%)</i>	<i>*(1.430)</i>		<i>** (245)</i>	

* Inclusief een klein aantal dubbelstellingen van musici die lid zijn van meerdere verenigingen.

** Zonder musici die lid zijn van meerdere verenigingen of van geen van de genoemde verenigingen.

2.2. Beroep en muziekpraktijk

Hoofdberoep Bijna alle respondenten noemen zich desgevraagd musicus (60 procent), jazzmusicus (10 procent) of improviserend musicus (6 procent) van beroep of gebruiken een andere specifieke aanduiding zoals muziekdocent, zanger(es), drummer en dergelijke. Zes procent noemt een niet-muzikaal beroep, maar voldoet zoals gezegd toch aan tenminste één van de andere criteria op grond waarvan de eerste grove selectie werd gemaakt. Onder de laatsten zijn bijvoorbeeld een paar leraren en een paar psychologen te vinden, alsmede een tuinarchitect, een volkshuisvestingsconsulent en een jurist, maar ook een uitzendkracht en een manusje van alles. (Zie bijlage IIa voor nadere aanduidingen van muzikale en niet-muzikale beroepen.)

Wie zich zonder nadere toelichting musicus, jazzmusicus of improviserend musicus noemt, doet dat naar eigen zeggen omdat hij er zijn brood mee verdient en er de meeste tijd aan besteedt (bijna 70 procent) of er wel de meeste tijd aan besteedt maar niet zijn brood mee verdient (ruim een kwart); een tiental licht dit nader toe of noemt andere redenen, zoals bijvoorbeeld 'dat is wat ik me voel' of 'daar ben ik voor opgeleid.'

Daarbij valt op dat degenen die zich jazz- of improviserend musicus noemen niet zo vaak zeggen dat ze er ook hun brood mee verdienen als degenen die zich musicus zonder meer noemen.

tabel 4
Redenen

	Hoofdberoep en redenen			
	Musicus	Jazz-musicus	Impro-musicus	Totaal
	%	%	%	%
Verdien er mijn brood mee en besteed er de meeste tijd aan	74	53	40	69
Besteed er de meeste tijd aan, maar verdien er niet mijn brood mee	22	47	50	27
Andere redenen	4	-	10	4
Totaal (=100%)	(206)	(34)	(20)	*(260)

Cramer's $V = .19$ $p < .001$.

* Dit zijn de respondenten die zonder nadere toelichting de antwoordcategorie musicus, jazzmusicus of improviserend musicus aankruisten en een geldig antwoord gaven op de vraag naar de reden waarom ze dit hun hoofdberoep noemen.

Zie 1. Inleiding voor uitleg over Cramer's V

Instrument en werkzaamheden

Saxofonisten vormen met 20 procent de grootste groep respondenten, gevolgd door gitaristen, slagwerkers/drummers, pianisten en bassisten (ieder ongeveer 15 procent). Het aandeel van vocalisten en dat van de trompettisten en trombonisten ligt rond de 5 procent ieder. Overige instrumentalisten vormen de rest, met bijna 10 procent (zie bijlage IIb).

Ruim één op de tien respondenten is vrouw. Bijna alle vocalisten zijn echter vrouw (21/24) en het aandeel van vrouwen is ook tamelijk hoog (5/22) onder de overige instrumentalisten. Daarentegen zijn er heel weinig vrouwen aan te treffen onder de gitaristen, slagwerkers, bassisten en trombonisten.

Bijna alle respondenten (98 procent) zijn werkzaam als uitvoerend musicus. Bijna 40 procent is (ook) componist, ruim 60 procent geeft (ook) les of leidt workshops en een kwart heeft (ook) overige activiteiten op muziekgebied. Tot de laatste behoren bijvoorbeeld werkzaamheden als arrangeur, producer, dirigent of orkestleider of op het vlak van organisatie en management (zie bijlage IIc).

De musici die (ook) lesgeven doen dat het meest privé (n=141), aan een muziekschool (n=83), als workshopleider (n=78) of aan het conservatorium (n=41). Zie bijlage IIg voor overige omschrijvingen.

Ongeveer driekwart van de respondenten heeft alleen muzikale werkzaamheden, ruim een kwart doet ook ander betaald werk. Dit werk is niet in een paar rubrieken onder te brengen: het betreft allerlei werkzaamheden, variërend van bijvoorbeeld chauffeur en klusjesman tot psychotherapeut en docent economie (zie bijlage IIId).

**De muziek die men
in feite en bij
voorkeur speelt**

De respondenten is gevraagd hoe vaak zij in 1996 - in Nederland en in het buitenland, in openbare en besloten concerten - optraden en welke soort muziek zij daarbij speelden. De musici die tenminste één keer optraden (n=337), traden samen in totaal bijna 19.000 keer op. Bij bijna 40 procent van deze optredens werd moderne jazz of improvisatiemuziek gespeeld, bij een tiende oude stijl jazz of dixieland en bij ruim de helft andere muziek. Bij andere muziek worden genres genoemd die min of meer tot de jazz te rekenen zijn, zoals fusion, funk en latin, maar ook popmuziek en rock, dans- en amusementsmuziek, theatermuziek, wereldmuziek en diverse andere soorten muziek (zie bijlage IIIf).

tabel 5
Genre

Genre	Aantal optredens in 1996 per soort muziek*		Gemiddeld per musicus
	Aantal optredens	%	
Moderne jazz en impro	7.290	38	22
Oude stijl jazz en dixie	1.803	10	5
Andere muziek	9.854	52	29
Totaal	18.947	100	56

* Aantallen en gemiddelden hebben betrekking op 337 respondenten die in 1996 tenminste één keer optraden.

Bij de vraag welke soort(en) muziek ze bij voorkeur spelen, wordt moderne jazz het vaakst genoemd (bijna 70 procent), gevolgd door improvisatiemuziek (ruim 50 procent). Daarna komt rock en popmuziek (bijna 40 procent). De meeste musici noemen meer dan één genre. De combinatie van moderne jazz en improvisatiemuziek komt het meest voor, dan volgt de combinatie moderne jazz en pop en daarna komt de combinatie improvisatiemuziek en pop.

Naast of in combinatie met de genoemde genres noemt 40 procent van de musici (ook) een voorkeur voor andere soorten muziek. (Zie tabel 6 op de volgende pagina.) Dat zijn ten dele combinaties of specificaties van de genoemde genres, zoals fusion, mainstream, jazzfunk, jump jazz, hardbop, mainstream, latin-jazz en dergelijke, maar ook bijvoorbeeld rythm & blues, soul, wereldmuziek of theatermuziek (zie bijlage IIe).

tabel 6

Combinaties van muzikale voorkeuren

Genre	Mojazz	Impro	Oud	Dixie	Mocom	Pop	*Totaal
Moderne jazz	--	--	--	--	--	--	233
Improvisatiemuziek	114	--	--	--	--	--	175
Oude stijl jazz	29	25	--	--	--	--	53
Dixieland	6	7	9	--	--	--	12
Modern gecomponeerd	44	48	3	2	--	--	57
Popmuziek en rock	87	64	30	6	22	--	129
Klassieke muziek	25	21	7	1	15	18	39

* In de cellen van deze tabel staat het aantal respondenten dat een combinatie van twee genres noemt. In de totaal kolom staat ter informatie het aantal respondenten met een voorkeur voor het genre in de eerste kolom; dit is dus niet de som van de aantallen in de desbetreffende rij.

Om te kunnen vaststellen in hoeverre musici de muziek van hun voorkeur ook in feite spelen, zijn ze op grond van hun voorkeur in drie groepen verdeeld: bijna 30 procent speelt het liefst uitsluitend moderne jazz en/of geïmproviseerde muziek en 60 procent speelt naast deze muziek ook graag andere muziek; en ruim een tiende speelt bij voorkeur géén moderne jazz of improvisatiemuziek. Tussen deze drie groepen bestaan significante verschillen in het gemiddeld aantal optredens met moderne jazz en/of improvisatiemuziek en oude stijl en/of dixieland. Musici die bij voorkeur uitsluitend moderne jazz of geïmproviseerde muziek spelen, spelen deze muziek vaker dan beide andere groepen. De musici die bij voorkeur géén moderne jazz of improvisatiemuziek spelen, treden betrekkelijk vaak met oude stijl jazz of dixieland op. De muzikale voorkeur houdt ook sterk verband met het aantal optredens in overige genres: het aandeel van andere muziek is onder de musici met een exclusieve voorkeur voor moderne jazz en improvisatiemuziek veel lager dan onder de overige musici.

tabel 7

Gemiddeld aantal optredens naar genre en voorkeur

Genre optredens	Voorkeur alleen	Voorkeur ook	Voorkeur geen	Totaal	p
	modjazz/impro	modjazz/impro	modjazz/impro		
	m	m	m	m	
Moderne jazz, impro	29	21	5	22	.0001
Oude stijl, dixie	4	4	17	5	.0009
Overige genres	19	32	42	29	.0008
Totaal	53	56	64	56	n.s.
(n)	(99)	(201)	(36)	*(336)	

* Alleen de musici die in 1996 tenminste één keer optraden en met een voorkeur voor één of meer van de genoemde genres zijn hier meegeteld.

Zie 1. Inleiding voor uitleg over gemiddelden en het significantieniveau

Tabel 7 laat tevens zien dat de musici die het liefst alleen moderne jazz en/of improvisatiemuziek zouden spelen bij ruim de helft van hun optredens de muziek van hun voorkeur spelen en dat het aandeel van deze muziek lager is onder degenen die geen exclusieve voorkeur voor deze muziek hebben (ruim een derde) en heel laag (nog geen tiende) onder de musici die deze muziek bij voorkeur niet spelen.

2.3. Globale inkomenssituatie

In de volgende hoofdstukken (3 en 4) wordt uitvoerig aandacht besteed aan de inkomsten van de ondervraagde musici in 1996. Hier wordt ter oriëntatie een voorlopig beeld gegeven van hun inkomenssituatie in de eerste drie maanden van 1997, voorafgaand aan het moment van enquêteren, en de vooruitzichten voor de komende maanden.

Dat gebeurt op basis van vier globale vragen:

- ☞ of men in deze recente periode voldoende verdiende met jazz en improvisatiemuziek of met muziek in het algemeen om in zijn levensonderhoud en (indien van toepassing) dat van financieel afhankelijke gezinsleden te kunnen voorzien;
- ☞ naar het procentuele aandeel van diverse bestanddelen van het persoonlijk inkomen, waaronder werkzaamheden als jazz- en improviserend musicus, sinds 1 januari 1997;
- ☞ of men tevreden is over deze inkomenssituatie dan wel graag meer inkomsten uit jazz en improvisatiemuziek, muziek in het algemeen of uit andere werk zou willen hebben;
- ☞ of men verwacht in de komende maanden voldoende te verdienen met jazz en improvisatiemuziek of met muziek in het algemeen om in zijn levensonderhoud en (indien van toepassing) dat van financieel afhankelijke gezinsleden te kunnen voorzien.

Ruim een tiende van de musici verdiende de eerste drie, vier maanden van 1997 voldoende als jazz- en improviserend musicus, een derde kon rondkomen van muziek in het algemeen en ruim de helft had inkomsten uit andere bron nodig.

Uit de discrepantie tussen de muziek die men in werkelijkheid en bij voorkeur speelt, is op te maken dat musici vermoedelijk om financiële redenen dikwijls andere muziek spelen dan ze het liefst zouden spelen. Dat vermoeden vindt steun in het verband tussen het aantal optredens in 1996 en de globale inkomenssituatie in het begin van 1997. (Zie tabel 8 op pagina 34.)

Musici met een exclusieve voorkeur voor moderne jazz en improvisatiemuziek die kunnen rondkomen van jazz en improvisatiemuziek, speelden in 1996 zowel absoluut als relatief veel vaker de muziek van hun voorkeur dan musici die deze voorkeur delen maar niet kunnen rondkomen van jazz en improvisatiemuziek. Vooral musici die wel van muziek in het algemeen maar niet van jazz en improvisatiemuziek kunnen rondkomen, spelen relatief en absoluut veel andere muziek.

Een deel van de musici past zijn voorkeur waarschijnlijk aan de financiële werkelijkheid aan. Musici die te kennen geven dat zij bij voorkeur uitsluitend moderne jazz en/of improvisatiemuziek spelen, kunnen zich die exclusieve voorkeur vermoedelijk gemakkelijker veroorloven dan degenen die in financieel opzicht vooral zijn aangewezen op het spelen en doceren van andere muziek. Er zijn echter ook musici met een exclusieve voorkeur voor moderne jazz en improvisatiemuziek (of voor een specifiek ander genre) die liever niet-muzikaal werk doen of genoeg nemen met een (bijstands)uitkering dan muziek te spelen die niet hun voorkeur heeft: musici die begin 1997 niet van muziek kunnen rondkomen speelden, in 1996 verhoudingsgewijs veel vaker moderne jazz en

improvisatiemuziek (bij driekwart van hun optredens) en veel minder andere muziek (bijna een vijfde) dan degenen die wel van muziek in het algemeen maar niet van jazz kunnen rondkomen (respectievelijk bijna 40 en bijna 60 procent).

tabel 8

Gemiddeld procentueel aandeel van optredens in 1996 naar genre en globale inkomenssituatie begin 1997*

Genre optredens in 1996	Voldoende inkomsten		Onvoldoende inkomsten		Totaal
	jazz		muziek i. h. a		
	% m	% m	% m	% m	
Moderne jazz, impro	76	38	55		55
Oude stijl, dixie	9	5	10		9
Andere muziek	19	58	33		36
Totaal m	95	55	42		53
(n)	(15)	(25)	(58)		(98)

* Dit betreft alleen de musici met een exclusieve voorkeur voor moderne jazz en/of improvisatiemuziek. Het verschil in totaal aantal optredens en in aantal optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek is significant ($p < .001$), in optredens met oude stijl en dixieland niet significant en in optredens met andere muziek marginaal significant ($p = .06$).

Wie niet van jazz of van muziek in het algemeen kan leven, is (mede) aangewezen op inkomsten uit ander werk of op een uitkering. Onder de musici die begin 1997 niet van de muziek kunnen leven zijn er aanzienlijk meer die inkomsten uit ander werk hadden of die (mede) waren aangewezen op een werkloosheids- of bijstandsuitkering dan onder degenen die van de muziek in het algemeen en van jazz en improvisatiemuziek in het bijzonder kunnen rondkomen.

tabel 9

Percentage respondenten met inkomsten uit diverse bronnen naar inkomenssituatie begin 1997

Inkomstenbronnen	Voldoende inkomsten		Onvoldoende inkomsten		Totaal
	jazz		muziek i. h. a		
	%	%	%	%	
Jazz/improvisatie	97	84	71		78
Andere muziek	56	87	59		68
Niet-muzikaal werk	--	9	37		24
WW-uitkering	8	4	16		11
Bijstand	--	1	18		10
Overige	5	15	21		17

De som van percentages (kolommen) is hoger dan 100 procent, omdat respondenten inkomsten uit meerdere bronnen kunnen hebben.

Hoewel nevenwerkzaamheden niet per se als noodzakelijk kwaad - ongewenst gevolg van te geringe inkomsten uit muziek - te beschouwen zijn, is dat in de praktijk vermoedelijk dikwijls wel het geval. Bijna 90 procent van de musici die niet van de muziek kunnen rondkomen is namelijk ontevreden over z'n inkomenssituatie; zij willen op een paar na graag meer inkomsten uit jazz of uit muziek in het algemeen. Meer inkomsten uit ander betaald werk is verreweg de

minst aantrekkelijke optie. Het aandeel van musici die tevreden zijn over hun inkomenssituatie is het hoogst onder degenen die voldoende verdienen als jazz- en improviserend musicus.

tabel 10
Oordeel over
inkomenssituatie

	Voldoende		Onvoldoende	Totaal
	jazz	muziek i. h. a	jazz/muziek	
	%	%	%	%
Tevreden met huidige situatie	31	18	13	17
Wil meer inkomsten uit jazz	57	45	27	37
Wil meer inkomsten uit muziek	11	37	59	46
Wil meer ander betaald werk	--	--	1	0
Totaal (=100%)	(35)	(103)	(165)	(303)

Cramer's V = .24, $p < .001$.

De vooruitzichten voor de twee maanden na het moment van enquêteren laten nagenoeg dezelfde verdeling zien als de situatie in de eerste maanden van 1997 en hangen daar ook nauw mee samen.

tabel 11
Vooruitzichten
komende twee maanden

	Voldoende		Onvoldoende	Totaal
	jazz	muziek i. h. a	jazz/muziek	
	%	%	%	%
Voldoende inkomsten jazz/impro	84	9	2	13
Voldoende inkomsten uit muziek	8	81	14	35
Andere inkomsten nodig	8	11	85	52
Totaal (=100%)	(38)	(110)	(187)	(335)

Cramer's V = .72, $p = .000$. Gamma = .92.

2.4. Voorlopig beeld

- ☞ De enquête is doelbewust gericht op een brede populatie van musici die zich min of meer toeleggen op het spelen, doceren en componeren van jazz en improvisatiemuziek. De bruikbare respons op de enquête is procentueel betrekkelijk laag. Het absolute aantal respondenten dat voldoende gegevens verstrekten en de samenstelling van deze groep geven echter aanleiding tot een positief oordeel over bereik en representativiteit van de enquête.
- ☞ Voor het onderzoeksrapport zijn gegevens gebruikt van 346 respondenten die op grond van een of meer kenmerken *in ruime zin* als jazz- of improviserend musicus zijn te beschouwen.
- ☞ Deze respondenten zijn qua woonplaats en lidmaatschap van vak- en beroepsverenigingen representatief voor de brede populatie, ook al zijn Amsterdammers en leden van de KNTV licht ondervertegenwoordigd.

- ☞ Bijna alle respondenten zijn naar eigen zeggen musicus van beroep en als uitvoerend musicus werkzaam. 60 procent van hen combineert dit met lesgeven of workshops leiden.
- ☞ Ruim 90 procent van de respondenten trad in 1996 tenminste één keer op met moderne jazz of improvisatiemuziek, oude stijl jazz of dixieland. Het gemiddelde aantal jazzoptredens lag op 27, maar de spreiding rond dit gemiddelde is zeer groot.
- ☞ Bijna alle respondenten spelen bij voorkeur alleen of ook moderne jazz, improvisatiemuziek, oude stijl jazz, dixieland of door henzelf anders betitelde genres die min of meer tot de jazz te rekenen zijn.
- ☞ Hoewel jazz en improvisatiemuziek in allerlei varianten dus een favoriet genre is, verdiende amper een tiende van de respondenten er in het eerste kwartaal van 1997 voldoende mee om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien. Ruim een derde van degenen die dat niet kunnen, zou graag meer met jazz verdienen, maar slechts een fractie van hen verwacht dat dit op korte termijn ook werkelijk zal gebeuren.

In het volgende hoofdstuk worden de hoogte en de samenstelling van het inkomen, alsmede de sociale zekerheid van de ondervraagde musici nader bekeken.

3. Inkomen en sociale zekerheid

3.1. De sociale en fiscale status van musici

Werknemer of zelfstandig ondernemer

Eén van de problemen van onderzoek naar het inkomen van musici en andere kunstenaars is dat van de meervoudige en ongelijksoortige inkomstenbronnen. De definitie van revenuen uit diverse muzikale en niet-muzikale werkzaamheden varieert al naar gelang de wet- en regelgeving die op deze werkzaamheden van toepassing is. Het ene uiterste is de musicus die alleen inkomsten betreft uit een of meer normale arbeidsovereenkomsten als bijvoorbeeld lid van een orkest of ensemble, muziekdocent, arrangeur of producer. Het andere uiterste is de musicus die als zelfstandig ondernemer opereert en die zijn persoonlijk inkomen betreft uit de winst die hij met zijn bedrijf boekt. Bij beide uitersten zijn de regimes van het arbeidsrecht, de sociale wetgeving en de loon- en inkomstenbelasting met elkaar in overeenstemming.

In de praktijk komt het vaak voor dat musici optreden in diverse verbanden voor allerlei afnemers. Hoewel zij voor de duur van een optreden in arbeidsrechtelijke zin geen normale arbeidsovereenkomst hebben met een podium, is deze artiestenovereenkomst met het oog op de inhouding van loonbelasting en sociale premies bij Algemene Maatregel van Bestuur (het zogenaamde 'Rariteitenbesluit') gelijkgesteld aan een gewone arbeidsovereenkomst. Daaruit vloeit voort dat doorgaans 'degene die een artiest laat optreden op grond van de diverse fictieve regelingen verplicht is loonbelasting en premies sociale verzekeringen in te houden en af te dragen aan de bevoegde instanties.' (Van Leeuwen e.a., 1997:18). De afnemer (podium) is dus fictief werkgever en inhoudingsplichtige, tenzij bijvoorbeeld een impresariaat deze rol vervult of de artiest werknemer is van zijn eigen besloten vennootschap of van een andere rechtspersoon die als werkgever optreedt.

De regels aangaande fictieve dienstbetrekkingen gelden niet indien de artiest als zelfstandige wordt aangemerkt. In dat geval is de vergoeding voor een optreden als uitkoopsom te beschouwen waarover geen loonbelasting en sociale premies geheven worden. Van zelfstandigheid voor de heffing van loonbelasting en premies volksverzekeringen is sprake wanneer de artiest in het bezit is van een zelfstandigheidsverklaring. Om daarvoor in aanmerking te komen dient de artiest echter aan tamelijk hoge eisen qua beroepsmatigheid te voldoen (Van Leeuwen e.a., 1997:48-49). Indien over de vergoeding aan de artiest geen loonbelasting of sociale premies worden ingehouden en afgedragen, opereert de desbetreffende artiest strikt genomen en uitzonderingen daargelaten als zelfstandig beroepsbeoefenaar óf is er sprake van 'zwart werk.'

De fiscale definitie van zelfstandig ondernemerschap voor de inkomensbelasting is over het algemeen ruimer en wordt bepaald op grond van de feitelijke inkomsten en inkomstenbronnen in een bepaald jaar. Een artiest kan door de fiscus als zelfstandig ondernemer worden beschouwd, ook als hij geen zelfstandigheidsverklaring heeft en een deel van zijn werkzaamheden in (fictieve) dienstbetrekking verricht. Het is aan de belastinginspecteur om vast te stellen of de inkomsten van bijvoorbeeld een musicus met een parttime dienstverband aan een muziekschool, die ook tamelijk veel optreedt én auteursrechtelijke revenuen

heeft, als inkomsten uit arbeid of als inkomsten uit onderneming of zelfstandig beroep worden belast en welke fiscale voordelen hij derhalve geniet.

De sociale en fiscale status van de ondervraagde musici is vastgesteld op grond van vier vragen:

- ☛ of zij in 1996 als musicus losse optredens hadden of (ook) een vast of tijdelijk dienstverband (*arbeidspatroon*);
- ☛ of zij het beroep van musicus in 1996 als werknemer (incl. fictieve dienstbetrekkingen) of als zelfstandige uitoefenden (*wijze van beroepsuitoefening*);
- ☛ of zij op het moment van enquêteren een zelfstandigheidsverklaring hadden;
- ☛ en of zij naar verwachting door de belasting voor 1996 worden beschouwd als werknemer of als zelfstandig ondernemer (*fiscale status*).

Arbeidspatroon en wijze van beroepsuitoefening

Ongeveer tweederde van de ondervraagde musici had in 1996 alléén losse optredens, een vijfde (ook) een of meer tijdelijke dienstverbanden als musicus en ruim een tiende (ook) een vast dienstverband.

Ruim de helft van de musici oefende z'n beroep in 1996 naar eigen zeggen als werknemer met al dan niet fictieve dienstbetrekkingen uit, een derde als zelfstandige en ruim een tiende gaf geen antwoord op deze vraag. Van de zelfstandige musici blijkt ruim 60 procent overigens géén zelfstandigheidsverklaring te hebben.

De wijze van beroepsuitoefening hangt maar licht samen met het arbeidspatroon (alleen losse optredens of ook in dienstverband).

tabel 12

Wijze van beroepsuitoefening

Wijze van beroepsuitoefening naar arbeidspatroon

	Alleen losse optredens	(Ook) tijdelijk dienstverband	(Ook) vast dienstverband	Totaal
	%	%	%	%
Werknemer	55	74	83	63
Zelfstandig zonder verklaring	27	19	11	23
Zelfstandig met verklaring	18	7	6	14
Totaal (=100%)	(195)	(68)	(36)	(299)

Cramer's $V=,16$, $p=,004$. Zonder de musici die op een van de drie vragen geen geldig antwoord gaven.

Dat betrof vooral de vraag naar de wijze van beroepsuitoefening in 1996, waar 45 respondenten verstek lieten gaan.

Van de musici met een tijdelijk of vast dienstverband oefende ruim 80 procent zijn beroep als werknemer uit, tegen ruim de helft van degenen die alleen losse optredens hebben. 'Normaal gesproken' sluit werkzaamheid in dienstverband zelfstandige beroepsuitoefening uit en zou het verband dus veel sterker moeten zijn.

Verwachte fiscale status

De (verwachte) fiscale status blijkt wel sterk verband te houden maar weer niet geheel te worden bepaald door de wijze waarop men zijn beroep als musicus uitoefent (tabel 13). Er zijn veel meer zelfstandig werkzame musici die verwachten dat ze door de fiscus als ondernemer zullen worden beschouwd dan musici die als werknemer (met fictieve dienstbetrekkingen) actief zijn. Zelfstandigen met een zelfstandigheidsverklaring denken bijna allemaal dat ze als ondernemer zul-

len worden belast (ruim 90 procent), tegen amper 40 procent van de zelfstandigen zonder verklaring. Verder valt op, dat tamelijk veel musici in (fictieve) dienstbetrekking en zelfstandigen zonder verklaring niet weten hoe ze belast zullen worden.

tabel 13
Verwachte fiscale status in 1996

	Verwachte fiscale status naar wijze van beroepsuitoefening			Totaal
	Werknemer	Zelfstandig, geen verklaring	Zelfstandig, wel verklaring	
	%	%	%	%
Werknemer	59	18	5	42
Ondernemer	12	41	93	30
Non-actief	4	9	-	5
Weet niet	25	32	3	24
Totaal (=100%)	(180)	(68)	(40)	(288)

Cramer's $V=,47$, $p=,000$. Zonder respondenten die op een van de drie vragen geen antwoord gaven. Dit betrof vooral de vraag naar de wijze van beroepsuitoefening in 1996, waar 45 respondenten verstek lieten gaan.

Inkomensgegevens

In de volgende paragraaf wordt de inkomenspositie beschreven van musici die voldoende gegevens verstrekten over de hoogte en samenstelling van hun inkomsten in 1996, bij vragen naar:

- ☛ de hoogte van het *persoonlijk jaarinkomen* in 1996, bruto dan wel netto;
- ☛ de omvang van *algemene inkomensbestanddelen*: muzikale werkzaamheden, ander betaald werk, uitkeringen en overige inkomsten;
- ☛ de procentuele verdeling van *inkomsten uit muziek naar de aard van muzikale werkzaamheden*: uitvoerend, componeren, lesgeven (inclusief workshops leiden) en overige activiteiten op muziekgebied;
- ☛ de procentuele verdeling van *muzikale inkomsten naar soort muziek*: moderne jazz en improvisatiemuziek, oude stijl jazz en dixieland, moderne en klassieke gecomponeerde muziek, rock en popmuziek, en overige muziek; dit betreft zowel optreden als componeren, lesgeven en overige muzikale werkzaamheden in deze genres;
- ☛ de hoogte van de *beroepskosten* als musicus.

Bij de vragen naar de hoogte en samenstelling van inkomsten in 1996 kon geen rekening worden gehouden met alle fiscale en sociale complicaties van de gemengde beroepspraktijk van musici. Respondenten is gevraagd hun bruto-inkomsten in 1996 zonder aftrek van loonbelasting en sociale premies te vermelden of hun netto-inkomsten. Vervolgens is gevraagd naar de omvang of het procentuele aandeel van diverse inkomensbestanddelen.

Er is niet apart gevraagd naar de omzet uit zelfstandige beroepsuitoefening, evenmin als in eerder verricht onderzoek naar de inkomsten van acteurs (Attema, z.j.), naar de inkomsten en werkgelegenheid van cabaretartiesten (IJdens en De Smit, 1994), naar de oudedagsvoorziening van literaire auteurs (IJdens e.a., 1995) en naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstvakonderwijs (Van de Loo e.a., 1997). Dit in de veronderstelling dat musici onder inkomsten doorgaans alle revenuen uit muzikale werkzaamheden ver-

staan en veel minder dan bijvoorbeeld beeldend kunstenaars (vgl. Meulenbeek e. a., 1997) onderscheid maken tussen omzet en inkomsten. Kennelijk leverde deze vraagstelling weinig problemen op, want geen van de musici die commentaar gaf op of naar aanleiding van de vragenlijst maakte hier opmerkingen over.

Bruto of netto Van de 346 geselecteerde respondenten vermeldden 99 alleen hun netto-inkomsten, 86 alleen bruto-inkomsten en 125 zowel netto- als bruto-inkomsten. Bij de overige 36 respondenten ontbraken beide gegevens of zijn de gegevens om andere redenen als niet geldig beschouwd. Zelfstandigen met een zelfstandigheidsverklaring vermelden vaker alleen hun bruto inkomen (ruim 40 procent) dan werknemers en zelfstandigen zonder verklaring (bijna een kwart). Het bruto-inkomen bedroeg gemiddeld ruim 40.000 gulden (n=211) en het netto-inkomen bijna 25.000 (n=224). Indien zowel het bruto- als het netto-inkomen werd ingevuld, correleren beide sterk ($r=.94, p<.001$). Het netto-bedrag is in die gevallen gemiddeld bijna 70 procent van het bruto-bedrag. (Zie voor uitleg statische termen: Inleiding, Lineaire correlaties, pag 26.)

Om in het volgende niet telkens onderscheid te hoeven maken tussen musici die (alleen) hun bruto-inkomsten invulden en degenen die (alleen) hun netto-inkomsten invulden, zijn de inkomsten van degenen die alleen hun bruto-inkomsten invulden omgerekend naar een netto-bedrag door het met 0,70 te vermenigvuldigen.

Als in het volgende dus van het inkomen van musici wordt gesproken, dan wordt daarmee bedoeld: het door respondenten zelf ingevulde netto-inkomen en bestanddelen van het netto-inkomen, dan wel bruto-inkomsten $\times 0,70$.

Voor musici die hun beroep in 1996 als zelfstandige uitoefenden en die alleen hun bruto-inkomsten invulden betekent dit, dat hun bruto-inkomsten behandeld zijn als waren het inkomsten uit (fictieve) dienstbetrekking. Beroepskosten en fiscale aftrekposten zijn niet in mindering gebracht op dit (gestandaardiseerde) inkomen. Mede om deze reden zijn alle inkomensbedragen als indicatief te beschouwen en worden ze (naar boven) afgerond op 500 gulden. Daardoor kunnen totale gemiddelden iets afwijken van de som van gemiddelde bedragen van bestanddelen.

3.2. Hoogte en samenstelling van het inkomen in 1996

Hoogte en samenstelling van het totale inkomen

Van de musici die geldige gegevens verstrekten over hun bruto- en/of netto-inkomsten in 1996, vermeldden er 288 tevens voldoende gegevens over algemene en specifieke bestanddelen van hun inkomen. De (netto-)inkomsten van deze musici varieerden van 600 gulden tot 85.200 gulden en bedroegen gemiddeld ruim 27.000 gulden. De mediaan - het bedrag dat het aantal respondenten in twee gelijke helften deelt - lag op ruim 22.500 gulden. Het totale inkomensvolume bedroeg ruim 7,8 miljoen gulden. Daarvan was 70 procent afkomstig uit muzikale werkzaamheden en de rest uit ander betaald werk en uitkeringen.

tabel 14

Samenstelling van het totale inkomen in 1996

Inkomstenbronnen	Somtotaal	Procent	Gemiddeld
	(x f 1.000)		per musicus
Muzikale werkzaamheden	5.490	70	19.000
Ander betaald werk	1.281	16	4.500
Uitkeringen	819	10	3.000
Overige inkomsten	249	3	1.000
<i>Totaal</i>	<i>7.846</i>	<i>100</i>	<i>27.000</i>

De gemiddelden zijn telkens berekend over alle 288 musici die een geldig antwoord op deze vraag gaven. Van deze musici vermeldde er 284 inkomsten uit muziek, 76 uit ander betaald werk, 85 uit uitkeringen en 33 uit overige werkzaamheden.

Bijna een derde van de ondervraagde musici ontving in 1996 een of andere uitkering. Bijna de helft van deze musici met een uitkering had een gedeeltelijke of volledige bijstandsuitkering, een derde een WW-uitkering of wachtgeld en bijna een tiende een studiebeurs. De duur van de bijstandsuitkering was in de helft van de gevallen twaalf maanden, de duur van de werkloosheidsuitkering in de helft van de gevallen langer dan zes maanden.

Samenstelling inkomsten uit muziek

De inkomsten uit muziek varieerden in 1996 van nihil tot 85.200 gulden netto. Het gemiddelde lag op ongeveer 19.500 gulden (n=288) en de mediaan op ruim 14.000 gulden. Het totale volume van inkomsten uit muziek bedroeg bijna vijf-en-half miljoen gulden. Werkzaamheden als uitvoerend musicus - dat betekent vooral optreden en in geringe mate studiowerk - zorgen voor ruim de helft van het muziekincome, inkomsten uit lesgeven (inclusief workshops) voor een derde, en componeren voor minder dan een tiende.

tabel 15

Samenstelling van het muzikale inkomen in 1996 naar soort werk

Inkomstenbronnen	Somtotaal	Procent	Gemiddeld
	(x f 1.000)		per musicus
Uitvoerend werk	2.894	53	10.500
Componeren	444	8	1.500
Lesgeven (incl. workshops)	1.850	34	6.500
Overig werk op muziekgebied	281	5	1.000
<i>Totaal</i>	<i>5.454</i>	<i>100</i>	<i>19.500</i>

De gemiddelden zijn telkens berekend voor alle 278 musici die op deze vraag een geldig antwoord gaven. Van deze musici hadden er 265 inkomsten uit uitvoerend werk, 84 uit componeren, 171 uit lesgeven en 62 uit andere muzikale werkzaamheden.

Veel musici zijn niet uitsluitend als jazz- en improviserend musicus aan te merken maar spelen, doceren en/of componeren ook andere muziek. Inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek hebben wel het grootste aandeel in het totale volume van inkomsten uit muziek (bijna de helft), gevolgd door diverse niet nader gespecificeerde genres en pop- en rockmuziek.

Het totale volume van inkomsten uit jazz (inclusief oude stijl jazz en dixieland) bedroeg bijna drie miljoen gulden.

tabel 16

**Samenstelling van het muzikale inkomen in 1996
naar muziekgenre**

Inkomstenbronnen	Somtotaal	Procent	Gemiddeld
	(x f 1.000)		per musicus
Moderne jazz, improvisatie	2.454	47	8.500
Oude stijl, dixieland	421	8	1.500
Modern, klassiek gecomponeerd	386	7	1.500
Rock en pop	837	16	3.000
Overige muziek	1.152	22	4.000
Totaal	5.250	100	18.000

De gemiddelden zijn telkens berekend voor alle 288 musici die op deze vraag een geldig antwoord gaven. Van deze musici hadden er 246 inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek, 58 uit oude stijl en dixieland, 50 uit moderne en klassieke gecomponeerde muziek, 125 uit pop en rock en 143 uit overige genres.

3.3. Beroepskosten

Bij de vraag naar de hoogte van hun beroepskosten in 1996 vulden 245 musici een bedrag tussen de 100 en 60.000 gulden in. Gemiddeld bedroegen de beroepskosten van deze musici ruim 8.500 gulden, maar de spreiding rond dit gemiddelde is heel groot. Dat roept de vraag op, welke factoren de hoogte van de beroepskosten bepalen. Liggen deze kosten bij zelfstandige musici hoger dan bij degenen die werkzaam zijn als werknemer met al dan niet fictieve dienstbetrekkingen? Zijn de beroepskosten hoger naarmate het aantal optredens en de inkomsten als uitvoerend musicus toenemen? Of zijn ze mede afhankelijk van inkomsten uit componeren en lesgeven?

In de eerste plaats is vast te stellen dat de beroepskosten van zelfstandige musici met een zelfstandigheidsverklaring gemiddeld iets hoger zijn dan die van werknemers en zelfstandigen zonder verklaring: bijna 10.000 tegen ongeveer 7.500 gulden. Dit verschil is niet significant, mede door het kleine aantal zelfstandigen met verklaring en door de grote spreiding van beroepskosten die zich in alle drie de groepen voordoet.

In de tweede plaats nemen de beroepskosten licht toe met het aantal optredens ($r = .31$, $p < .001$) en wat sterker met de inkomsten als uitvoerend musicus ($r = .44$, $p < .001$). Dit geldt in het bijzonder voor het aantal optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek ($r = .30$, $p < .001$) en voor de inkomsten uit deze muziek ($r = .36$, $p < .001$) maar veel minder voor optredens met en inkomsten uit andere muziek. Verder blijken de beroepskosten ook toe te nemen naarmate men meer met componeren verdient ($r = .36$, $p < .001$). Al met al stijgen de beroepskosten dus duidelijk met de inkomsten uit muziek ($r = .58$, $p < .001$). Ze dalen daarentegen licht naarmate de inkomsten uit ander werk toenemen ($r = -.20$, $p < .001$) terwijl er praktisch geen verband is met inkomsten uit uitkeringen en overige niet-muzikale inkomsten.

3.4. Sociale zekerheid

Arbeidspatroon Ongeveer tweederde van de ondervraagde musici was in 1996 aangewezen op losse optredens en ongeveer een vijfde had (daarnaast) een of meer tijdelijke dienstverbanden als musicus, terwijl slechts een tiende (ook) een vaste aanstelling had, meestal in deeltijd.

Het grote belang dat musici zonder 'vast werk' bij sociale zekerheid hebben - als overbrugging van korte of langere periodes zonder betaald werk - lijkt formeel gezien omgekeerd evenredig te zijn aan de rechten die zij juist op grond van hun afwijkende arbeidspatroon kunnen doen gelden op bestaande sociale verzekeringen en voorzieningen. Doordat overeenkomsten voor losse optredens van artiesten echter als fictieve dienstbetrekking gelijkgesteld zijn aan reguliere arbeidsovereenkomsten, tenzij de artiest zelfstandig werkzaam is, betalen deze musici sociale premies en hebben ze in beginsel recht op een uitkering krachtens de Werkloosheids- en Ziektewet en de Wet Arbeidsongeschiktheid.

Bij de beslissing van uitvoeringsorganen om daadwerkelijk een werkloosheidsuitkering te verstrekken speelt het aantal weken dat men tot het moment van aanvragen aan betaald werk besteedde een belangrijke rol (de zogenaamde weken-eis). Hoewel voor artiesten en musici met een onregelmatig arbeidspatroon een verlaagde wekeneis geldt, levert de toepassing van de WW bij deze bijzondere categorie werknemers dikwijls problemen op (Van Leeuwen e.a., 1997).

In het volgende wordt in kort bestek beschreven hoe het in feite gesteld is met de sociale zekerheid van de ondervraagde musici. Dat betreft:

- ☛ de verzekering tegen werkloosheid en tijdelijke arbeidsongeschiktheid;
- ☛ de verzekering tegen ziektekosten;
- ☛ de oudedagsvoorziening.

Werkloosheid en ziekte Van de musici die in het eerste kwartaal van 1997 van jazz of muziek in het algemeen konden rondkomen en naar eigen zeggen niet zelfstandig werkzaam zijn, verwacht 45 procent niet in aanmerking te komen voor een Werkloosheidsuitkering *als musicus*, indien zij de volgende maand onvoldoende inkomsten uit muziek zouden hebben; 55 procent denkt niet in aanmerking te komen voor een uitkering krachtens de Ziektewet. Dat sluit overigens niet uit dat musici met nevenwerkzaamheden op grond van die werkzaamheden eventueel wel in aanmerking komen voor deze uitkeringen.

Het ligt voor de hand dat musici die menen dat zij volgende maand op grond van hun werkzaamheden als musicus voor een WW-uitkering in aanmerking zouden komen, eveneens recht menen te hebben op een ZW-uitkering. Dit geldt voor bijna 30 procent van de musici die de voorgaande drie maanden van jazz of muziek in het algemeen konden rondkomen en geen zelfstandig beroepsbeoefenaar zijn. Daarentegen meent ruim 40 procent van deze musici dat zij noch voor de ene, noch voor de andere uitkering in aanmerking komen als zij de volgende maand onvoldoende inkomsten uit muziek zouden hebben. (Zie tabel 17.)

Zelfstandigen kunnen zich alleen particulier verzekeren tegen inkomstenderving ten gevolge van ziekte. Slechts een tiende van de musici die hun beroep in 1996

tabel 17

**Verwacht u als musicus in aanmerking te komen voor een werkloosheids-
en/of Ziektewet-uitkering als u volgende maand onvoldoende inkomsten
uit muziek zou hebben?**

Ziektewet	Wel WW	Geen WW	Weet niet	Totaal
	%	%	n	%
Ja	29	1	(1)	30
Nee	10	44	(-)	55
Weet niet	9	2	(5)	15
Totaal	48	46	(6)	(117)

Cramer's $V = .63, p = .000$; $\Gamma = .61$. Alle getallen in deze tabel, behalve die tussen () zijn percentages van de 117 musici die de eerste drie maanden van 1997 van jazz of muziek in het algemeen konden rondkomen, niet zelfstandig werkzaam zijn en een geldig antwoord op deze vragen gaven.

naar eigen zeggen als zelfstandige uitoefenden, heeft deze (dure) verzekering afgesloten. Dit percentage ligt onder de musici met een zelfstandigheidsverklaring maar iets hoger (15 procent).

Ziektekosten

Nagenoeg alle ondervraagde musici zijn verzekerd tegen ziektekosten. Dit geldt voor musici met en zonder nevenwerkzaamheden in dezelfde mate.

Werknemers wier inkomen beneden een bepaalde grens ligt, zijn in beginsel verplicht tegen ziektekosten verzekerd krachtens de Ziekenfondswet. De loongrens voor het ziekenfonds lag in 1996 op bijna 61.000 gulden bruto. (Van Leeuwen, 1997: 26.) Bijna de helft van de musici die hun beroep in 1996 naar eigen zeggen als werknemer met al dan niet fictieve dienstbetrekkingen uitoefenden is verplicht verzekerd via het Ziekenfonds. Ruim 45 procent is particulier verzekerd heeft. Tot de laatsten behoren ook ambtenaren die een deel van de premie terug ontvangen krachtens de Interimregeling Ziektekosten Ambtenaren (IZA). Zelfstandigen kunnen zich alleen particulier tegen ziektekosten verzekeren. Van de musici die in 1996 naar eigen zeggen als zelfstandige werkzaam waren, is ruim de helft op deze wijze verzekerd maar zit ook ruim een derde in het Ziekenfonds. Onder degenen met een zelfstandigheidsverklaring is het aandeel van particulier verzekerden wel hoger (tweederde) dan onder zelfstandigen zonder verklaring (bijna de helft).

tabel 18

Ziektekostenverzekering naar wijze van beroepsuitoefening in 1996

Ziektekosten- verzekering	Werknemer	Zelfstandig, met verklaring	Zelfstandig, geen verklaring	Totaal
	%	%	%	%
Ziekenfonds	49	45	21	44
Particulier	36	46	67	43
Wisselend	3	3	2	3
IZA	10	2	5	7
Niet verzekerd	1	2	-	1
Niet van toepassing	2	3	5	2
Totaal (=100%)	(183)	(67)	(42)	(292)

Cramer's $V = .19, p = .02$. Zonder de respondenten die geen geldig antwoord gaven op de desbetreffende vragen.

De aard van de ziektekostenverzekering houdt geen verband met het arbeidspatroon. Van alle drie de categorieën musici - alleen losse optredens, (ook) tijdelijk dienstverband en (ook) vast dienstverband als musicus - is ongeveer de helft particulier verzekerd en rond 45 procent via het Ziekenfonds. Of en welke ziektekostenverzekering men heeft houdt evenmin verband met het feit of musici al dan niet nevenwerkzaamheden hebben.

Oudedagsvoorziening

Tot slot de oudedagsvoorziening, dat wil zeggen: de aanvullende pensioenverzekering naast de AOW. Iedere ingezetene van Nederland die 65 jaar of ouder is, heeft in principe recht op een uitkering krachtens de Algemene Ouderdomswet (AOW) ongeacht het aantal jaren dat hij of zij gewerkt heeft. Aangezien deze uitkering bijna altijd lager is dan het inkomen dat men tot z'n 65ste levensjaar uit arbeid of zelfstandige beroepsuitoefening verwerft, bouwen werknemers gewoonlijk aanvullend pensioen op door middel van een collectieve pensioenregeling per bedrijf of bedrijfstak en bestaan er voor zelfstandigen (maar ook voor werknemers) diverse mogelijkheden om particulier voor een aanvullend pensioen te zorgen. Premies voor aanvullende pensioenverzekeringen zijn binnen bepaalde grenzen fiscaal aftrekbaar. Hier is geen onderscheid te maken tussen pensioenrechten die men als musicus dan wel met andere werkzaamheden opbouwt, ook al zijn er speciale pensioenfondsen voor kunstenaars.

Ruim de helft van de ondervraagde musici heeft (aanvullende) pensioenrechten opgebouwd, de meesten van hen als werknemer in loondienst via een collectieve pensioenregeling. Ruim een tiende van de ondervraagde musici heeft alleen een particuliere oudedagsvoorziening getroffen en eveneens ruim een tiende heeft zowel particulier iets geregeld als pensioenrechten opgebouwd via een collectieve regeling. Ruim 40 procent heeft tot nu toe op géén van beide manieren pensioenrechten opgebouwd.

Of en op welke wijze men pensioenrechten opbouwt, hangt niet of nauwelijks samen met de fiscale status, het arbeidspatroon en nevenwerkzaamheden maar wel licht met de wijze van beroepsuitoefening. Musici met een zelfstandigheidsverklaring onderscheiden zich van musici die als werknemer of als zelfstandige zonder verklaring opereren doordat ze vaker alleen een particuliere oudedagsvoorziening hebben en niet zo vaak alleen via een collectieve regeling pensioen opbouwen.

tabel 19

Aanvullende oudedagsvoorziening naar wijze van beroepsuitoefening in 1998

Oudedagsvoorziening	Werknemer		Zelfstandig, geen verklaring		Zelfstandig, met verklaring		Totaal
	%		%		%		
Alleen collectief	38		37		15		34
Alleen particulier	11		10		35		14
Beide	14		16		15		15
Geen	37		37		35		37
Totaal (=100%)		(160)		(62)		(34)	(256)

Cramer's V = .18, p = .02. Zonder de respondenten die op de vragen naar wijze van beroepsuitoefening en zelfstandigheidsverklaring geen geldig antwoord gaven. Daarom is het percentage musici zonder aanvullende pensioenvoorziening hier wat lager dan het eerder genoemde percentage.

De oudedagsvoorziening van musici houdt tevens licht verband met de leeftijd van musici, met dien verstande dat degenen die noch via een collectieve pensioenregeling noch particulier pensioenrechten hebben opgebouwd gemiddeld wat jonger zijn (36 jaar) dan de musici met een of andere aanvullende oudedagsvoorziening (ongeveer 39 jaar).

De samenhang tussen oudedagsvoorziening en de hoogte van het inkomen is sterker. Musici met een aanvullende oudedagsvoorziening, in het bijzonder degenen die zowel particulier als via een collectieve regeling pensioenrechten hebben opgebouwd, hebben een hoger totaalinkomen (29.000 tot 35.000 gulden) dan degenen die geen oudedagsvoorziening hebben (22.000 gulden). Vermoedelijk onderscheiden musici zich wat dit betreft evenmin als bijvoorbeeld schrijvers (vgl. IJdens e.a., 1995) van andere burgers: men legt meer opzij voor de oudedag naarmate men meer verdient en dus meer te verliezen heeft.

3.5. Resumé

- ☞ Ruim de helft van de ondervraagde musici oefende zijn beroep in 1996 naar eigen zeggen als werknemer met al dan niet fictieve dienstbetrekkingen uit en een derde als zelfstandige. Van de laatsten heeft bijna 40 procent een zelfstandigheidsverklaring.
- ☞ Het totale inkomen van de ondervraagde musici bedroeg in 1996 gemiddeld ongeveer 27.000 gulden netto of bijna 38.000 gulden bruto. Deze gemiddelden zijn als indicatie te beschouwen, omdat aangenomen is dat netto-inkomsten van respondenten die alléén bruto-inkomsten vermeldden 70 procent van die bruto-inkomsten bedragen. In het vervolg worden inkomsten telkens netto aangeduid.
- ☞ Gemiddeld stamde ongeveer 70 procent van het totale inkomen uit muzikale werkzaamheden, ruim 15 procent uit ander werk en 10 procent uit uitkeringen. Bijna de helft van de musici met een uitkering had een bijstandsuitkering en ruim een derde een werkloosheidsuitkering (of wachtgeld), terwijl bijna een tiende een studiebeurs kreeg.
- ☞ Het inkomen uit muzikale werkzaamheden bedroeg in 1996 gemiddeld bijna 20.000 gulden netto. Daarvan stamde ruim de helft uit werk als uitvoerend musicus, een derde uit lesgeven (inclusief workshops) en minder dan een tiende uit werk als componist.
- ☞ Moderne jazz en improvisatiemuziek zorgden voor bijna de helft van het muziekinkomen in 1996, oude stijl jazz en dixieland voor bijna een tiende. De rest van het muziekinkomen (bijna de helft) stamde uit diverse overige genres, waaronder pop en rockmuziek.
- ☞ De beroepskosten van de ondervraagde musici bedroegen gemiddeld ongeveer 8.500 gulden. Hoe meer men met muziek verdient, in het bijzonder als uitvoerend musicus en componist van moderne jazz en improvisatiemuziek, des te hoger de beroepskosten. De beroepskosten nemen

daarentegen licht af naarmate de inkomsten uit niet-muzikaal werk toenemen.

- ☞ Bijna de helft van de musici die de drie maanden voorafgaand aan de enquête van jazz en/of andere muziek konden leven en in (fictieve) dienstbetrekking werkzaam zijn, menen dat zij op grond van hun werk als musicus niet in aanmerking zouden komen voor een uitkering krachtens de Werkloosheidswet als zij de komende maand onvoldoende inkomsten uit muziek zouden hebben; ruim de helft meent niet in aanmerking te komen voor een uitkering krachtens de Ziektewet.
- ☞ Van musici die naar eigen zeggen zelfstandig werkzaam waren, heeft slechts een tiende zich particulier verzekerd tegen inkomstenderving ten gevolge van (tijdelijke) arbeidsongeschiktheid. Dit percentage ligt iets hoger onder de musici met een zelfstandigheidsverklaring.
- ☞ Nagenoeg alle respondenten zijn via het Ziekenfonds of particulier verzekerd tegen ziektekosten.
- ☞ Ruim een derde van de ondervraagde musici heeft geen enkele voorziening voor de oudedag getroffen ter aanvulling van de AOW.

4. De verdeling van inkomsten uit jazz

4.1. Inkomensverdeling en inkomensverschillen

Van de musici die voldoende gegevens verstrekten over hun inkomsten in 1996, vermeldden er 26 geen inkomsten uit moderne jazz en geïmproviseerde muziek en/of oude stijl jazz en dixieland. Het jazzinkomen van de 262 musici die dat wel deden varieerde van 100 gulden tot 85.200 gulden en bedroeg gemiddeld bijna 11.000 gulden. *Ook hier worden telkens netto-bedragen vermeld!*

De mediaan ligt aanzienlijk lager dan het gemiddelde, op bijna 5.500 gulden, hetgeen betekent dat de inkomensverdeling behoorlijk scheef is. Er zijn veel musici wier inkomsten uit jazz (ver) beneden het gemiddelde liggen en weinig musici met inkomsten die daar (ver) boven liggen.

Bij een gemiddeld jazzinkomen van ongeveer 11.000 gulden in 1996 is het geen wonder dat amper een tiende van de musici in het eerste kwartaal van 1997 als jazz- en improviserend musicus genoeg verdiende om te kunnen voorzien in zijn eigen levensonderhoud en - indien van toepassing - in dat van gezinsleden die financieel van hem afhankelijk waren.

De inkomenssituatie in de eerste maanden van 1997 houdt sterk verband met het jazzinkomen in 1996: de musici die begin 1997 van jazz kunnen rondkomen verdienden in 1996 veel meer met deze muziek dan de andere twee groepen.

tabel 20

Gemiddeld jazzinkomen 1996 en inkomenssituatie begin 1997

Inkomenssituatie januari-april 1997	Aantal musici	*Gemiddeld jazzinkomen 1996
Kan rondkomen van jazz/impro	33	29.000
Kan rondkomen van muziek i.h.a.	93	12.500
Andere inkomsten nodig	135	5.500
<i>Totaal</i>	<i>261</i>	<i>11.000</i>

* Significantie van F bij vergelijking van gemiddelden is .000.

In totaal verdienden de 262 musici met elkaar bijna 2,9 miljoen gulden met jazz. De scheve verdeling van jazzinkomsten wordt duidelijk als gekeken wordt naar het aandeel van de vier *kwartielen* in dit totale inkomensvolume.

Een kwart van de musici verdiende in 1996 niet meer dan 1.917 gulden met jazz en daarmee slechts twee procent van het totale inkomensvolume, terwijl de musici in het kwart aan de bovenkant van de inkomensladder 14.000 gulden of meer met jazz verdienden en daarmee samen ruim 70 procent van het totale volume voor hun rekening namen. (Zie tabel 21, pag 50.)

tabel 21

Kwartiele verdeling van inkomsten uit jazz in 1997

Kwartielen jazzinkomen	Benedengrens		Bovengrens		Aantal respondenten	Som (x 1.000)	Percentage van som
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>f</i>	%
Eerste kwartiel	100	1.917	66	64,5	66	2	
Tweede kwartiel	1.952	5.325	66	227,4	66	8	
Derde kwartiel	5.396	13.500	64	541,4	64	19	
Vierde kwartiel	14.000	85.200	66	2.040,9	66	71	
Totaal	100	85.200	262	2.874,2	262	100	

4.2. Kenmerken van musici die verband houden met de verdeling van inkomsten uit jazz

Hoe is de grote variatie in de hoogte van inkomsten uit jazz nu te verklaren? Welke kenmerken en omstandigheden van (jazz)musici zijn mogelijk van invloed op hun inkomensvorming?

In het volgende wordt nagegaan of het jazzinkomen verband houdt met:

- ☞ niet-muzikale nevenwerkzaamheden;
- ☞ de aard van muzikale werkzaamheden;
- ☞ instrument;
- ☞ muziekopleiding;
- ☞ leeftijd;
- ☞ geslacht en zorg voor kinderen.

Daarbij wordt telkens onderzocht wat het gewicht is van de drie factoren die het muzikale inkomen bepalen: het aantal optredens, de gage per optreden en inkomsten uit andere muzikale activiteiten, in het bijzonder lesgeven.

De netto-gage voor jazzoptredens in Nederland, zoals door 256 musici vermeld, varieerde van 50 tot 1.000 gulden en lag gemiddeld op 216 gulden.

Respondenten werd niet gevraagd het inkomen uit jazz nog eens te specificeren naar inkomsten uit lesgeven en optreden. Als in het volgende dus aan lesgeven wordt gerefereerd, dan gebeurt dat in de veronderstelling dat dit mede op jazz betrekking heeft.

Niet-muzikale werkzaamheden

Een kwart van de ondervraagde musici met inkomsten uit jazz gaf aan dat hij in 1996 ook inkomsten uit ander betaald werk had. Dit werk is niet in een paar rubrieken onder te brengen: het betreft allerlei werkzaamheden, variërend van bijvoorbeeld chauffeur en klusjesman tot psychotherapeut en docent economie. Het bedrag dat deze respondenten met dit werk verdienden, varieert van 400 tot 63.000 gulden.

Musici met inkomsten uit nevenwerkzaamheden verdienen veel minder met jazz dan degenen zonder nevenwerkzaamheden: respectievelijk amper 3.500 tegen ruim bijna 13.500 gulden gemiddeld ($p < .001$). Dat komt zowel doordat ze veel minder optreden (15 tegen 34 keer) als doordat ze veel minder verdienen met lesgeven (amper 1.700 tegen ruim 8.000 gulden). Er is nauwelijks verschil in de

hoogte van de gage tussen musici met en zonder inkomsten uit nevenwerkzaamheden, maar de spreiding rond het gemiddelde is onder musici met nevenwerkzaamheden veel groter.

Muzikale werkzaamheden

Bijna alle musici met inkomsten uit jazz zijn als uitvoerend musicus werkzaam; bijna 60 procent van hen geeft ook les of leidt workshops. Werken als uitvoerend musicus betekent vooral optreden.

In het vorige hoofdstuk werd vastgesteld dat werk als uitvoerend musicus en lesgeven (inclusief workshops leiden) voor het grootste deel van de inkomsten uit muziek (jazz én andere muziek) zorgen.

Het jazzinkomen is veel sterker afhankelijk van het aantal jazzoptredens ($r = .55, p < .001$) en van inkomsten uit lesgeven ($r = .56, p < .001$) dan van de gage per optreden ($r = .21, p < .001$). Inkomsten uit lesgeven houden géén verband met het aantal jazzoptredens ($r = -.05$) en met inkomsten als uitvoerend musicus (niet alleen jazz, $r = -.11, n.s.$). Uitvoerende (jazz)musici die geen les geven verdienen gemiddeld desalniettemin wat minder met jazz dan degenen die wel doceren (respectievelijk 9.000 gulden tegen 12.000 gulden, $p = .09$), ondanks het feit dat de laatsten iets minder frequent optreden (27 tegen 35 maal, $p = .07$) en per optreden iets minder verdienen. Het jazzinkomen wordt dus voornamelijk bepaald door het aantal optredens en lós daarvan door de inkomsten uit lesgeven, terwijl de gage per optreden het minste gewicht in de schaal legt.

Instrument

Saxofonisten zijn het talrijkst onder de respondenten (bijna 20 procent), gevolgd door gitaristen, drummers, bassisten en pianisten/keyboardspelers met ieder circa 15 procent. Daarna komen de zanger(essen), trompettisten en trombonisten met ieder ongeveer vijf procent. De rest, zeven procent, zijn bespelers van diverse andere instrumenten.

Tussen de bespelers van deze instrumenten bestaan lichte, niet-significante verschillen in jazzinkomsten. Zo verdienen trompettisten wat meer dan gemiddeld met jazz en improvisatiemuziek en drummers en zanger(essen) wat minder. Deze lichte verschillen berusten vooral op het aantal optredens en op inkomsten uit lesgeven en in geringe mate op verschillen in gage. Trompettisten treden tamelijk vaak op, zangeressen verdienen meer dan gemiddeld met lesgeven, bassisten treden heel veel op maar verdienen weinig met lesgeven.

Muziekopleiding

Ruim de helft van de ondervraagde musici heeft een conservatoriumdiploma, ruim een vijfde heeft een conservatoriumopleiding gevolgd maar (nog) niet afgemaakt en de rest, eveneens ruim een vijfde, is autodidact of heeft althans geen conservatoriumopleiding gevolgd. De muziekopleiding houdt sterk verband met de leeftijd van musici: autodidacten zijn gemiddeld ouder (44 jaar) dan de gediplomeerde musici (36 jaar) en de musici met een (nog) niet afgemaakte conservatoriumopleiding (33 jaar, $p = .000$).

Het jazzinkomen van de gediplomeerde musici is gemiddeld twee maal zo hoog als dat van musici zonder conservatoriumdiploma (bijna 14.000 tegen ongeveer 7.000 gulden, $p = .0005$). Er zitten betrekkelijk veel gediplomeerden in de hoogste en weinig in de laagste inkomensklasse.

tabel 22

Kwartielen jazzinkomen

Jazzinkomen naar muziekopleiding

	Conservatorium,			Totaal
	Autodidact	(nog) geen dipl.	met diploma	
	%	%	%	%
Eerste kwartiel	37	39	16	26
Tweede kwartiel	19	21	29	25
Derde kwartiel	30	26	22	26
Vierde kwartiel	14	14	33	25
Totaal(=100%)	(57)	(57)	(145)	(259)

Cramer's V= .22, p= .0004

Dit ligt noch aan het aantal optredens, noch aan de gage per optreden maar geheel en al aan het feit dat gediplomeerde musici veel *hogere inkomsten uit lesgeven* hebben dan de musici met een (nog) niet afgemaakte opleiding en de autodidacten: respectievelijk gemiddeld ongeveer 10.500 tegen bijna 1.500 en 1.000 gulden (p=.000). Er zijn veel meer gediplomeerde musici als docerend musicus werkzaam (zie tabel 23); ze geven meer uren les en verdienen daardoor meer dan hun niet-gediplomeerde collega's die ook lesgeven.

tabel 23

Aard inkomsten

Aard van muzikale inkomsten naar muziekopleiding

	Conservatorium,			Totaal
	Autodidact	(nog) geen dipl.	met diploma	
	%	%	%	%
Uitvoerend musicus, geen les	69	54	20	38
Uitvoerend musicus, ook les	31	46	80	62
Totaal(=100%)	(52)	(56)	(138)	(246)

Cramer's V= .43, p= .000

Daarentegen hebben relatief veel autodidacten (47 procent) en weinig gediplomeerde musici (15 procent) inkomsten uit *niet-muzikale* (neven)werkzaamheden (Cramer's V= .30, p=.00001). Dat wijst er op dat autodidacten met onvoldoende inkomsten uit optredens eerder zijn aangewezen op nevenwerkzaamheden, omdat ze bijvoorbeeld niet zo gemakkelijk in aanmerking komen voor een docentschap aan muziekschool of conservatorium. Gediplomeerde musici die lesgeven doen dat vaker op een muziekschool (45 procent) en/of conservatorium (25 procent) en leiden daarentegen minder vaak workshops (28 procent) dan autodidacten die lesgeven (respectievelijk 24, 6 en 59 procent).

Leeftijd De respondenten die in april 1997 werden ondervraagd, zijn (in 1996) tussen de 19 en 66 jaar oud en gemiddeld 37 jaar (n=260). Twintigers maken een vijfde van de respondenten uit, dertigers bijna de helft, veertigers een kwart en vijftigplussers bijna een tiende.

Tussen de hoogte van het jazzinkomen en de leeftijd van musici bestaat geen lineair verband (r= .05). Bij de vergelijking van het gemiddelde jazzinkomen naar leeftijdsklasse treedt wel een significant (p<.02) verschil op tussen de twintigers (ruim 5.500 gulden), dertigers (ruim 12.000), veertigers (bijna 13.500) en vijftigplussers (ruim 9.500). Er zijn betrekkelijk veel twintigers met een laag en betrekkelijk weinig met een hoog jazzinkomen.

tabel 24

Jazzinkomen naar leeftijdsklasse

Kwartielen jazzinkomen	20ers		30ers		40ers		50+ers		Totaal
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%
Eerste kwartiel	30	(6)	23	(5)	25	(6)	25	(21)	25
Tweede kwartiel	37	(6)	22	(5)	23	(6)	25	(21)	25
Derde kwartiel	22	(6)	26	(6)	22	(6)	25	(21)	25
Vierde kwartiel	11	(4)	29	(4)	30	(4)	24	(21)	24
Totaal (=100%)		(54)		(121)		(74)		(21)	(260)

Cramer's V = .12, n.s.

Het lichte niet-lineaire verband tussen jazzinkomen en leeftijd is het product van vier factoren. In de eerste plaats is het gemiddeld aantal *jazzoptredens* onder de dertigers hoger dan onder de andere leeftijdsgroepen: respectievelijk 35 tegen circa 25. In de tweede plaats neemt de *gage per optreden* lineair toe met de leeftijd ($r = .33, p < .001$), van gemiddeld 177 gulden onder de twintigers tot 300 gulden onder de vijftigplussers. In de derde plaats hebben twintigers de laagste *inkomsten uit lesgeven*. Er zijn niet minder twintigers die lesgeven, maar degenen die dat wel doen besteden er tamelijk weinig tijd aan en verdienen er (dus) niet zo veel mee. Ten slotte nemen ook de *inkomsten uit componeren* licht toe met de leeftijd ($r = .19, p < .01$)

tabel 25

Aantal jazzoptredens, netto-gage en muzikale inkomsten naar leeftijdsgroep

Optredens, gage en inkomsten	20ers	30ers	40ers	50+ers	Totaal	p
	m	m	m	m	m	
Aantal jazzoptredens	26	35	22	25	29	.06
Gage per optreden	177	203	247	300	216	.000
Jazzinkomen	5.500	12.000	13.500	9.500	10.900	.02
(n)	(54)	(121)	(64)	(21)	(260)	
Inkomsten uitvoerend	9.500	12.500	9.000	8.500	10.800	n.s.
Inkomsten lesgeven	* 0	1.500	2.000	5.500	1.600	.006
Inkomsten componeren	3.000	7.500	8.000	4.500	6.400	.07
Overige muz. inkomsten	1.000	500	1.000	2.000	900	n.s.
Totaal muziekinkomen	13.500	22.000	20.000	21.000	19.600	.03
(n) **	(52)	(119)	(64)	(20)	(255)	

* 100 gulden gemiddeld, afgerond dus 0.

** (n) is het aantal respondenten dat een geldig antwoord gaf op de vraag naar inkomsten uit jazz en naar bestanddelen van het muziekinkomen.

Het *statistische* verband tussen gage en leeftijd is niet simpelweg als *causaal* verband op te vatten, in de zin dat de gage toeneemt naarmate men ouder wordt en dus bijvoorbeeld meer ervaring, vaardigheden en contacten verwerft.

Het is namelijk ook mogelijk dat een aantal dertigers die nu nog als musicus werkzaam zijn het op een later moment wegens gebrek aan succes voor gezien houdt en ander werk zoekt, terwijl andere leeftijdgenoten met meer succes doorgaan. Dat zou tevens verklaren waarom er veel minder veertigers en nog minder

let op:

vijftigplussers onder de respondenten zijn en zo veel dertigers. De veertigers en vijftigplussers zijn volgens deze redenering per definitie betrekkelijk succesvolle blijvers. Deze beide veronderstellingen - dat het succes met de jaren komt óf dat vroeg succes een langere loopbaan bevordert - zijn alleen te toetsen in longitudinaal onderzoek en niet met een momentopname zoals in het onderhavige onderzoek.

Geslacht en leefsituatie Vrouwen maken minder dan een tiende van de respondenten uit. Hun aandeel is onder alle instrumentalisten zeer laag, maar ligt bij de vocalisten op maar liefst 85 procent.

Het jazzinkomen van vrouwen is gemiddeld niet lager dan dat van mannen. Vrouwelijke musici (vooral zangeressen dus) treden gemiddeld nog niet half zo vaak op met jazz en improvisatiemuziek als hun mannelijke collega's (respectievelijk 14 tegen 30 keer, $p=.05$) en bovendien ligt hun gage gemiddeld iets lager. Vrouwelijke musici verdienen gemiddeld daarentegen meer met lesgeven dan de mannen: respectievelijk 9.500 tegen ruim 6.000 gulden. Deze verschillen kunnen echter op toeval berusten omdat het aantal vrouwen waarop deze vergelijking betrekking heeft gering is ($n=17$).

Ruim een kwart van de mannelijke en een zesde van de vrouwelijke musici heeft een of meer minderjarige kinderen. Terwijl er tamelijk veel mannen met kinderen (mk) in het hoogste kwartiel van de inkomensverdeling zitten, zijn twee van de drie vrouwen met kinderen in het laagste kwartiel aan te treffen. De inkomensverdeling onder vrouwen zonder kinderen (zk) is niet ongunstiger dan die onder de mannen zonder kinderen.

tabel 26

Jazzinkomen naar geslacht en zorg voor kinderen

Kwartielen jazzinkomen	Man, zk		Vrouw, zk		Man, mk		Vrouw, mk		Totaal
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%
Eerste kwartiel	29	(2)	18	(2)	25	(2)	25	(2)	25
Tweede kwartiel	27	(4)	22	(4)	22	(-)	22	(-)	25
Derde kwartiel	24	(6)	22	(6)	22	(1)	22	(1)	25
Vierde kwartiel	20	(4)	38	(4)	38	(-)	38	(-)	25
<i>Totaal (N=100%)</i>		(173)		(16)		(68)		(3)	(260)

Cramer's V = .14, p = .07.

4.3. Resumé

- ☞ Musici die in 1996 inkomsten hadden uit moderne jazz of improvisatiemuziek, oude stijl jazz of dixieland - als uitvoerend musicus, als docent of componist of met andere muzikale activiteiten -, verdienden met deze muziek gemiddeld bijna 11.000 gulden. Het totale volume van inkomsten uit jazz bedroeg bijna drie miljoen gulden. Geëxtrapoleerd naar een populatie van ongeveer 1.300 musici is dat bijna 15 miljoen gulden.
- ☞ Inkomsten uit jazz zijn zeer scheef verdeeld. De helft van de musici verdiende niet meer dan 5.500 gulden met jazz en ontving daarmee slechts acht procent van het totale volume van jazzinkomsten; een kwart van de musici verdiende daarentegen tenminste 14.000 of meer met jazz en nam daarmee 70 procent van het totale volume voor zijn rekening.
- ☞ De hoogte van het jazzinkomen is 'technisch' gesproken afhankelijk van drie factoren: het aantal jazzoptredens, de gage per optreden en inkomsten uit andere muzikale werkzaamheden, in het bijzonder lesgeven. Optreden en lesgeven leggen het meeste gewicht in de schaal. Indien de hoogte van de gage mag worden beschouwd als aan aanwijzing voor de marktwaarde van musici of van de muziek die ze spelen, dan loopt *die* marktwaarde in de jazz en improvisatiemuziek niet zoveel uiteen.
- ☞ De hoogte van het jazzinkomen houdt verband met een aantal kenmerken en omstandigheden van musici.

Ten eerste is het jazzinkomen van musici met *niet-muzikale nevenwerkzaamheden* aanzienlijk lager dan dat van musici zonder nevenwerkzaamheden, omdat de eersten minder frequent optreden en minder verdienen met lesgeven.

Ten tweede verdienen musici met een *conservatoriumdiploma* meer met jazz dan autodidacten, hetgeen echter geheel toe te schrijven is aan het feit dat gediplomeerde musici veel meer inkomsten uit lesgeven hebben.

Ten derde verdienen *twintigers* betrekkelijk weinig met jazz, omdat ze per optreden tamelijk weinig verdienen en omdat ze weinig inkomsten uit lesgeven hebben.
- ☞ Op grond van deze resultaten is onderscheid te maken tussen vier groepen musici.

Eerste groep zijn de jonge (jazz)musici die hun conservatoriumopleiding pas hebben voltooid of nog studeren. Zij verdienen weinig met jazz omdat ze nog een plek moeten veroveren op de podia voor jazz en improvisatiemuziek en als muziekdocent.

Tweede groep zijn de dertigers met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding. Zij verdienen iets meer dan gemiddeld met jazz omdat ze heel veel optreden tegen een gage die iets onder het gemiddelde ligt en omdat ze redelijk wat bijverdienen als docent of workshopleider.

Derde groep zijn de veertigplussers met een conservatoriumdiploma. Hun jazzinkomen is het hoogst, maar dat komt vooral doordat ze veel verdienen met lesgeven.

Vierde en laatste groep zijn de autodidacte veertigplussers. Zij verdienen

even weinig met jazz als de twintigers en veel minder met lesgeven dan hun gediplomeerde leeftijdgenoten zodat ze in belangrijke mate zijn aangewezen op inkomsten uit ander, niet-muzikaal werk. Als gediplomeerde musici te weinig (kunnen) verdienen als uitvoerend musicus, is lesgeven kennelijk een alternatieve bron van inkomsten; als autodidacten te weinig verdienen met optreden, zijn ze veeleer aangewezen op inkomsten uit niet-muzikale (neven)werkzaamheden.

tabel 27

Inkomstenbronnen 1996

Samenstelling van het inkomen naar leeftijd en muziekopleiding

	20ers, cons.	30ers, cons.	40ers, dipl.	40+ers autod.	Totaal	p
Jazz/improv. muziek (f)	5.000	12.000	17.000	6.500	10.500	.0003
Uitvoerend (%)	51	44	26	29	38	.20
Lesgeven (%)	18	29	39	4	26	.000
Overige muz. ink. (%)	6	8	15	7	9	.02
Ander werk (%)	11	8	5	45	14	.000
Uitkeringen (%)	9	9	12	14	10	.13
Overige n-muz. ink. (%)	7	1	3	3	3	.26
Totaal inkomen (=100%)	18.500	28.500	34.500	29.500	28.000	.000
*(n)	(52)	(111)	(45)	(35)	(243)	

* (n) is het aantal respondenten dat een geldig antwoord gaf op de vragen naar inkomsten uit jazz en uit andere inkomstenbronnen, leeftijd en muziekopleiding. Verder zijn autodidacte twintigers en dertigers niet meegeteld, evenmin als veertigers met een niet afgemaakte conservatoriumopleiding.

5. De verdeling van jazzoptredens

5.1. Inleiding

De muzikale inkomensverdeling onder jazzmusici in Nederland wordt in de eerste plaats bepaald door de verdeling van optredens en in de tweede plaats door de verdeling van werk voor muziekdocenten. De laatste houdt sterk verband met de muziekopleiding: gediplomeerde musici zijn veel vaker als docent werkzaam en verdienen veel meer met lesgeven dan autodidacte musici. De verdeling van optredens bleek bij de analyse van inkomensverschillen in het vorige hoofdstuk verband te houden met niet-muzikale nevenwerkzaamheden en met de leeftijd van musici.

Respondenten is eerst gevraagd naar het aantal *betaalde optredens* in Nederland en in het buitenland, onderverdeeld naar genre: moderne jazz en improvisatiemuziek, oude stijl jazz en dixieland en andere muziek. Vervolgens is hen gevraagd om het aantal *jazzoptredens* op twee manieren onder te verdelen: optredens in *openbare* uitvoeringen en in *besloten* sfeer (bruiloften en partijen en andere besloten evenementen zoals bedrijfsfeesten en dergelijke); optredens in *Nederland* en in het *buitenland* (Europa, Verenigde Staten en Canada en elders ter wereld). Tot slot werden *openbare jazzoptredens in Nederland* onderverdeeld naar *soort locatie* en in optredens *zonder en met subsidie* van verschillende instellingen. Zie vragenlijst, bijlage I.

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de verdeling van optredens. Eerst wordt gekeken naar de locaties waar (jazz)musici spelen en naar de muziek die ze daar spelen. Vervolgens wordt onderzocht of en hoe subsidiëring van (jazz)optredens verband houdt met de muziek die gespeeld wordt en met de locaties. Ten slotte wordt nog nagegaan of het aantal optredens, de locaties waar men speelt en de muziek die men speelt variëren met een aantal persoonlijke kenmerken en omstandigheden.

Musici die in 1996 geen jazzoptredens hadden of onvoldoende gegevens versprekten over de locaties waar ze in 1996 optraden, worden in deze analyse niet meegeteld. De resterende 281 musici traden gemiddeld ruim 30 keer met jazz en improvisatiemuziek.

Het aantal optredens is zeer scheef verdeeld. De helft van de musici trad minder dan 20 keer op en hun aandeel in het totale aantal jazzoptredens is niet hoger dan 16 procent. Een kwart van de musici trad daarentegen 40 keer of meer op; hun aandeel in het totale aantal jazzoptredens ligt op 64 procent.

tabel 28

Aantal
jazzoptredens

1-9
10-19
20-39
40 en meer
Totaal

De verdeling van jazzoptredens in 1996

	% respondenten	Som optredens	Som %
1-9	22	309	4
10-19	29	1.050	12
20-39	24	1.741	20
40 en meer	25	5.598	64
Totaal	(281)	8.698	100

5.2. Locaties en genres

(Jazz)musici treden bij allerlei gelegenheden en op allerlei locaties op, van besloten optredens op bruiloften en partijen tot openbare concerten op grote culturele podia zoals schouwburgen en concertzalen.

Ruim 60 procent van het totale aantal optredens in 1996 vond plaats bij openbare concerten en bijna 40 procent in besloten kring: op bruiloften en partijen of op andere besloten evenementen. Jazzcafés zorgen voor het grootste aantal openbare concerten, gevolgd door kleine en grote culturele podia en door overige horecagelegenheden.

tabel 29

<i>Aantal optredens in Nederland per locatie*</i>		
Locaties	Som %	Gemiddeld per musicus
Bruiloften en partijen	19	9,4
Andere besloten evenementen	19	9,0
Grote culturele podia	11	5,4
Kleine culturele podia	13	6,3
Jazzcafés	17	8,2
Overige horecagelegenheden	12	5,9
Scholen	1	0,5
Overige locaties, n.e.g.	7	3,4
Totaal aantal optredens (=100%)	(13.618)	48,5

* De vraag naar het aantal besloten optredens (bruiloften en partijen en overige besloten evenementen) had betrekking op alle optredens met jazz en improvisatiemuziek in Nederland en in het buitenland. Bijna 80 procent van alle optredens vond in Nederland plaats, de rest in het buitenland. Aangenomen is, dat alle optredens in besloten kring in Nederland plaatsvonden, hoewel dat niet exact zo is gevraagd. Het procentuele aandeel van besloten optredens in Nederland kan in feite dus iets lager zijn dan in tabel 29 weergegeven: bij een evenredig aantal besloten optredens in het buitenland zou het aandeel van besloten optredens in Nederland geen 38 maar toch tenminste 30 procent zijn.

Op de vraag naar de belangrijkste podia werd het BIM-huis in Amsterdam verreweg het meest genoemd (60 keer), gevolgd door Muziekcentrum Vredenburg (25 keer) en het SJU-huis (16 keer) in Utrecht, Paradox in Tilburg (13 keer) en Dizzy in Rotterdam (12 keer). Overigens wordt het aantal keren dat deze podia genoemd worden vermoedelijk vooral bepaald door het aantal optredens op deze podia. Ook tal van festivals werden bij deze vraag belangrijk genoemd, met het North Sea Jazz Festival in Den Haag, het Haarlems Jazz Festival en de Jazz-marathon in Groningen voorop. (Zie bijlage IIh.)

Door het aantal optredens per locatie te relateren aan het aantal optredens met drie categorieën muziek - moderne jazz en improvisatiemuziek, oude stijl jazz en dixieland, en andere muziek -, is inzicht te krijgen in het muzikale werkterrein van (jazz)musici.

Ten eerste spelen musici vaker *moderne jazz en improvisatiemuziek* naarmate ze vaker optreden in jazzcafés en op kleine culturele podia. Ten tweede hangt het aantal keren dat men *oude stijl en dixieland* speelt vooral samen met het aantal

optredens op besloten evenementen (geen bruiloften en partijen) en diverse niet nader aangeduide overige locaties. Ten derde speelt men vaker *andere muziek* naarmate men meer optreedt op bruiloften en partijen en andere besloten evenementen. De desbetreffende correlaties zijn sterker dan .30 en de kans dat ze op toeval berusten is kleiner dan één op duizend.

tabel 30

Correlaties (r) tussen het aantal optredens per locatie en per genre

Locaties	Moderne jazz, improvisatiemuziek	Oude stijl jazz, dixieland	Andere muziek
	r	r	r
Bruiloften en partijen	.02	.05	** .53
Andere besloten evenementen	* .18	** .33	** .45
Grote culturele podia	** .27	* .29	.08
Kleine culturele podia	** .49	.07	-.03
Jazzcafés	** .62	.02	-.00
Overige horecagelegenheden	* .28	** .23	** .26
Scholen	* .17	-.05	.14
Overige locaties, n.e.g.	.10	** .52	.08
Totaal	** .52	** .38	** .42

* $p < .01$, ** $p < .001$

Het is de vraag of het werkterrein van uitvoerende musici verkaveld is naar soort muziek en soort locaties waar deze muziek gespeeld wordt. Zo zou er bijvoorbeeld één groep musici kunnen zijn die vooral moderne jazz en improvisatiemuziek speelt en vooral optreedt op kleine culturele podia en in jazzcafés, en een andere groep die vooral traditionele jazz en amusementsmuziek speelt op bruiloften en partijen, besloten evenementen en in horecagelegenheden.

In de praktijk blijkt dit simpele onderscheid niet te maken, ook al hangt het aantal optredens op sommige locaties onderling wel licht tot matig samen. Hoe vaker men optreedt op bruiloften en partijen, des te vaker men eveneens speelt op andere besloten evenementen ($r = .40$). Het aantal optredens op andere besloten evenementen correleert eveneens positief met het aantal optredens in horecagelegenheden ($r = .34$) en op diverse overige, niet nader aangeduide locaties ($r = .34$). En tot slot hangt het aantal optredens op kleine culturele podia samen met het aantal optredens op scholen ($r = .36$) en op grote culturele podia ($r = .35$). De kans dat deze verbanden op toeval berusten is niet groter dan één op duizend.

Optredens met bepaalde muziek en op bepaalde locaties sluiten elkaar echter niet wederzijds uit. Clusteranalyse van het aantal optredens op de diverse locaties leidt niet tot een bruikbaar resultaat, omdat maar een paar musici vooral optreden op één bepaald type locatie en veel musici op allerlei locaties. Conclusie is, dat locaties wel in zekere mate getypeerd kunnen worden naar het soort muziek dat er vooral gespeeld wordt, maar dat musici moeilijk te categoriseren zijn op grond van de locaties waar ze vooral wel en vooral niet spelen. Veel musici beoefenen meerdere muziekgenres en kunnen daardoor terecht op uiteenlopende podia.

5.3. Gesubsidieerde en niet gesubsidieerde optredens

Openbare concerten van jazz en improvisatiemuziek worden gesubsidieerd door diverse landelijke, provinciale en lokale overheden en instellingen. De meest relevante landelijke instellingen waren in 1996 de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland (SJIN), die inmiddels is opgegaan in Muziek en Theater Netwerk, en het Nederlands Impresariaat (NI). Respondenten werd gevraagd hoe vaak zij in 1996 met subsidie van de SJIN, het NI, Gaudeamus, de toenmalige Stichting Popmuziek Nederland (SPN), nu Nationaal Pop Instituut (NPI) geheten, of overige instellingen optraden. (Zie bijlage III voor een opsomming van overige instellingen.)

Op deze vraag gaven 229 musici een geldig antwoord. Het aantal gesubsidieerde optredens (jazz en improvisatiemuziek) in 1996 varieerde van nul tot 90 en lag gemiddeld op 6,8 optredens. In totaal werden bijna 1.600 optredens gesubsidieerd, waarvan ruim 60 procent door de SJIN, 20 procent door het NI en de rest (ruim 15 procent) door diverse andere instellingen waaronder Gaudeamus en SPN.

Het aantal optredens met subsidie van de SJIN hangt duidelijk samen met het aantal optredens dat werd gesubsidieerd door het NI ($r=.53, p<.001$) en in mindere mate met subsidies van andere instellingen ($r=.29, p<.001$).

Ook gesubsidieerde optredens zijn scheef verdeeld. Bijna de helft van de musici trad in 1996 geen enkele keer met subsidie op, terwijl bijna een tiende tenminste 20 keer met subsidie optrad en daarmee ruim de helft van de gesubsidieerde optredens voor zijn rekening nam.

Gezien de doeleinden en de soort muziek waarvoor subsidies bestemd zijn, wekt het geen verbazing dat het aantal gesubsidieerde optredens alleen stijgt met het aantal optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek. Subsidiëring houdt daarentegen geen tot licht negatief verband met het aantal optredens met oude stijl jazz en dixieland en met andere muziek. Het ontbreken van een duidelijk negatief verband met de laatste beide categorieën wijst er weer op, dat er geen strikt onderscheid te maken is tussen musici die uitsluitend gesubsidieerde moderne jazz en improvisatiemuziek spelen of juist uitsluitend ongesubsidieerde andere muziek.

tabel 31

Correlaties tussen het aantal optredens per genre en het aantal gesubsidieerde optredens

Genre	Optredens met subs. SJIN	Optredens met subs. NI	Optredens subs. overige	Optredens subs. totaal
	r	r	r	r
Moderne jazz/impro	** .42	** .43	* .16	** .46
Oude stijl, dixie	-.09	-.07	-.06	-.10
Andere genres	* -.20	-.11	.01	-.16
Totaal	.09	* .18	.09	.14

* $p < .01$, ** $p < .001$

Over het geheel genomen neemt het aantal optredens in besloten kring iets af naarmate men vaker met subsidie optreedt, terwijl het aantal openbare optredens daarentegen positief samenhangt met subsidiëring.

In tabel 32 staan de correlaties tussen het aantal optredens per locatie en het aantal optredens met subsidie van SJIN/MTN en NI en het totaal aantal gesubsidieerde optredens. Het totaal aantal gesubsidieerde optredens houdt vooral verband met het aantal optredens op de kleine culturele podia en in mindere mate de grote culturele accommodaties. Naarmate musici vaker optreden op deze podia, komen ze vaker in aanmerking voor subsidie van SJIN of NI.

tabel 32

Correlaties tussen het aantal optredens per locatie en het aantal gesubsidieerde optredens

Locaties	Optredens met	Optredens met	Optredens	Optredens
	subs. SJIN	subs. NI	subs. overige	subs. totaal
	r	r	r	r
Bruiloften en partijen	-.15	-.12	-.10	-.17
Andere besloten evenementen	*-.7	-.07	-.03	-.14
Grote culturele podia	** .27	** .31	.09	** .30
Kleine culturele podia	** .59	** .49	** .35	** .65
Jazzcafés	.03	.13	-.03	.05
Overige horecagelegenheden	-.11	-.05	-.04	-.10
Scholen	.13	.01	.10	.12
Overige locaties, n.e.g.	-.06	.05	.15	.03

* $p < .01$, ** $p < .001$

Uit de gegevens over gesubsidieerde optredens in relatie tot locaties en genres komt een herkenbaar beeld naar voren: hoe vaker musici met subsidie optreden op kleine culturele podia of zonder subsidie in jazzcafés, des te vaker spelen ze moderne jazz en improvisatiemuziek. Dit sluit echter allerminst uit dat musici die tamelijk vaak moderne jazz en improvisatiemuziek spelen óók geregeld andere muziek spelen op diverse andere locaties.

Subsidiëring van optredens heeft een licht positief effect op de inkomsten uit jazz en de inkomsten als uitvoerend musicus. De netto-gage per optreden neemt licht toe met het aantal gesubsidieerde optredens ($r = .27$, $p < .001$) en ligt bij musici zonder gesubsidieerde optredens dus lager dan bij musici met tenminste 20 gesubsidieerde optredens: respectievelijk 200 en bijna 290 gulden gemiddeld.

Subsidiëring van optredens stelt musici in staat wat vaker moderne jazz en improvisatiemuziek te spelen op kleine culturele podia voor een gage die wat hoger is dan die voor optredens zonder subsidie met min of meer dezelfde soort muziek op andere podia.

5.4. Kenmerken van musici die verband houden met de verdeling van jazzoptredens

Het aantal jazzoptredens (moderne jazz en improvisatiemuziek, oude stijl jazz en dixieland) van de musici in 1996 varieerde van één tot 245, met een gemiddelde van 31 optredens ($n=281$). Het totale aantal van ongeveer 8.700 optredens is zoals gezegd zeer scheef verdeeld: veel musici treden weinig op en weinig musici veel. Deze verdeling blijkt verband te houden met niet-muzikale en muzikale werkzaamheden, het instrument dat men bespeelt en de leeftijd.

In de eerste plaats treden musici met niet-muzikale nevenwerkzaamheden veel minder frequent op dan musici zonder nevenwerkzaamheden: 20 tegen 35 keer ($p=.002$). Dit geldt voor alle drie de soorten muziek en eveneens met enige nuances voor alle soorten locaties.

tabel 33

Aantal jazzoptredens

Aantal jazzoptredens naar aard van werkzaamheden

	<i>Met</i>		<i>Zonder</i>		<i>Totaal</i>
	<i>nevenwerkzaamheden</i>		<i>nevenwerkzaamheden</i>		
	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	
1-9	30	19			22
10-19	36	27			29
20-39	21	25			24
40 en meer	13	29			25
<i>Totaal (=100%)</i>	<i>(76)</i>	<i>(203)</i>			<i>(279)</i>

In de tweede plaats hebben musici die (ook) les geven minder jazzoptredens dan degenen die dat niet doen (27 tegen 37 keer, $p=.03$). Musici die lesgeven spelen daarentegen iets vaker andere muziek. Musici die geen les geven, spelen vaker op kleine culturele podia ($p=.02$).

Ten derde varieert het aantal jazzoptredens duidelijk met het instrument dat men bespeelt ($p=.02$). Zo spelen bassisten gemiddeld tamelijk vaak jazz en gitaristen, zanger(essen) en saxofonisten relatief weinig: respectievelijk 51 en rond de 20 keer. Deze verschillen berusten vooral op het feit dat bassisten veel moderne jazz en improvisatiemuziek spelen ($p=.02$), net als trompettisten en trombonisten ook meer oude stijl jazz en dixieland dan andere musici. Bovendien spelen ze vaker andere muziek. Daarbij spelen bassisten betrekkelijk vaak op bruiloften en partijen en in jazzcafés.

In de vierde plaats hangt het aantal optredens nauwelijks samen met de muziekopleiding. Autodidacten treden weinig minder op (26 keer) dan de musici met een conservatoriumdiploma of met een (nog) niet afgemaakte muziekopleiding (32 en 33 keer). Autodidacten spelen niet zo veel moderne jazz en improvisatiemuziek en even veel andere muziek als musici met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding. Ook qua werkterrein bestaat er weinig verschil tussen autodidacte en geschoolde musici. Autodidacten spelen alleen niet zo vaak op grote culturele podia en in jazzcafés.

Ten vijfde hangen de lichte verschillen in aantal optredens, soort muziek en locaties tussen autodidacten en gediplomeerde musici tot op zekere hoogte

samen met het leeftijdsverschil tussen autodidacten en geschoolde musici. Het aantal jazzoptredens van de uitvoerende musici houdt niet lineair verband met hun leeftijd ($r = -.10$, n.s.) Dertigers treden gemiddeld wel veel vaker met deze muziek op dan de andere leeftijdsgroepen ($p = .002$), vooral doordat ze absoluut gezien vaker moderne jazz en improvisatiemuziek spelen. Dertigers spelen vaak op bruiloften en partijen maar ook op grote culturele podia en in jazzcafés. Twintigers treden daarentegen relatief veel op in horecagelegenheden (geen jazzcafés, $p = .002$) en op bruiloften en partijen ($p = .03$) en spelen dan ook vaak andere muziek (geen jazz).

tabel 34

Genre	Gemiddeld aantal optredens per genre en leeftijdsgroep				
	20ers	30ers	40ers	50+ers	Totaal
	% m	% m	% m	% m	% m
Moderne jazz, improvisatie	31	49	42	50	44
Oude stijl, dixieland	12	10	9	15	11
Andere genres	57	41	49	35	46
Totaal aantal optredens (m)	58	68	42	40	57

Significantie van F-toets bij vergelijking van gemiddelde aantallen optredens: moderne jazz/impro, $p = .001$; oude stijl en dixieland, n.s.; andere muziek, $p = .04$; totaal, $p = .0008$.

Vanwege de onderlinge relatie tussen leeftijd, muziekopleiding en nevenwerkzaamheden is het verband tussen deze kenmerken en het aantal jazzoptredens nader bekeken. Uit deze nadere analyse blijkt dat de relatie tussen aantal optredens en leeftijd (nog) zwakker is als musici nevenwerkzaamheden hebben. Het zijn dus vooral dertigers zonder nevenwerkzaamheden die heel veel optreden. Als musici mét nevenwerkzaamheden en musici die ouder zijn dan 40 jaar niet worden meegerekend - hieronder zijn betrekkelijk veel autodidacten -, dan blijkt dat de resterende autodidacten wat vaker andere muziek (niet jazz) spelen dan geschoolde musici en dat ze wat vaker optreden in besloten kring en op kleine culturele podia maar minder op grote culturele podia en in jazzcafés. Autodidacten zijn evenmin als gediplomeerde musici over één kam te scheren voor wat betreft soort muziek en locaties.

Ten slotte spelen vrouwelijke musici - vooral zangeressen - niet zo vaak jazz en improvisatiemuziek als hun mannelijke collega's (20 tegen 32 keer); dit verschil is door het kleine aantal vrouwen niet significant. Het verschil in aantal optredens geldt zowel voor moderne jazz en improvisatiemuziek als voor oude stijl en dixieland en eveneens voor andere muziek. Vrouwen spelen relatief weinig op bruiloften en partijen, kleine culturele podia en in jazzcafés. Opvallend is dat ze juist vaker dan hun mannelijke collega's op andere besloten evenementen en in andere horecagelegenheden optreden.

Deze gegevens leveren met elkaar het volgende beeld op. Het aantal jazzoptredens houdt rechtstreeks verband met de omvang van andere muzikale werkzaamheden, in het bijzonder lesgeven, en niet-muzikale werkzaamheden. Lesgeven en nevenwerkzaamheden zijn alternatieve inkomstenbronnen en in een aantal gevallen vermoedelijk ook tweede keus naast optreden en componeren.

De ondervraagde musici zijn op grond hiervan in drie categorieën te verdelen: degenen die geen les geven en geen andere nevenwerkzaamheden hebben; degenen die ook lesgeven; en degenen met niet-muzikale nevenwerkzaamheden.

tabel 35

Aantal optredens, muziekopleiding en leeftijd van drie categorieën musici

Gemiddeld aantal optredens	Geen les,		Geen les,		Totaal
	geen neven	Wel les	wel neven		
Moderne jazz, improvisatie (%)	46	43	39	44	
Oude stijl, dixieland (%)	20	7	12	11	
Andere genres (%)	33	50	48	46	
Totaal gemiddeld (m)	78	58	33	58	
Muziekopleiding					
Autodidact (%)	23	12	60	22	
Conservat., niet af (%)	39	18	31	25	
Conservat., diploma (%)	38	70	10	54	
Gemiddelde leeftijd (m)	37	37	42	38	

Significantie van F-toets bij vergelijking van gemiddelden: optredens moderne jazz/impro, $p=.0006$; optredens oude stijl en dixieland, $p=.001$; optredens andere muziek, $p=.07$; totaal aantal optredens, $p=.000$; leeftijd, $p=.001$. Cramer's V is .35, $p=.000$, bij verband tussen categorie en muziekopleiding.

De eerste categorie musici treedt het meest op, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek; tot deze categorie behoren zowel autodidacten als musici met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding, maar het betreft bijna uitsluitend mannen. De tweede categorie musici (ook les) treedt minder vaak op en speelt relatief minder jazz en meer andere muziek; dit zijn overwegend musici met een conservatoriumdiploma. De derde categorie (met nevenwerkzaamheden) treedt het minst op en speelt ook relatief weinig jazz; tot deze categorie behoren overwegend oudere musici zonder conservatoriumopleiding.

5.5. Resumé

- ☞ De 281 musici die voldoende gegevens verstrekten over het aantal jazz-optredens en over de locaties waar ze speelden, traden in 1996 gemiddeld ruim 30 keer met jazz en improvisatiemuziek op. Samen traden ze in totaal ongeveer 8.700 keer met jazz op, waarvan 90 procent met moderne jazz of improvisatiemuziek en de rest met oude stijl jazz of dixieland.
- ☞ Openbare optredens maken bijna tweederde van het totaal aantal jazz-optredens uit, optredens in besloten kring ruim een derde. Van de openbare optredens vindt ongeveer een kwart plaats in jazzcafés, terwijl grote culturele podia, kleine culturele podia en overige horecagelegenheden ieder de locatie zijn voor een vijfde van de openbare optredens. Tot slot vindt ruim een tiende van de openbare jazzoptredens plaats op overige locaties.
- ☞ Het aantal jazzoptredens is zeer scheef verdeeld. Terwijl de helft van de musici minder dan 20 keer met jazz en improvisatiemuziek optrad en daarmee een zesde van het totale aantal optredens voor zijn rekening nam, trad een kwart 40 keer of meer op, met een gezamenlijk aandeel van bijna tweederde van het totale aantal jazzoptredens.
- ☞ Hoe vaker men in jazzcafés en op kleine culturele podia optreedt, des te vaker speelt men moderne jazz en improvisatiemuziek. Hoe vaker men oude stijl jazz en dixieland speelt, des te vaker treedt men op op diverse niet nader aangeduide locaties. Hoe vaker men in besloten kring optreedt, des te vaker speelt men andere muziek (geen jazz). Musici zijn echter niet simpelweg in te delen op grond van de locaties waar ze wel of juist niet optreden. Er zijn veel musici die op allerlei locaties optreden en verschillende soorten muziek spelen, ook als die muziek niet hun voorkeur heeft.
- ☞ Hoe vaker men moderne jazz en improvisatiemuziek speelt, des te vaker worden optredens gesubsidieerd, met name door de SJIN of het NI. Dit verband geldt alleen voor kleine en grote culturele podia, maar *niet* voor jazzcafés. Moderne jazz en improvisatiemuziek wordt dus dikwijls met subsidie gespeeld op kleine culturele podia en dikwijls zonder subsidie in jazzcafés. Subsidiëring van optredens heeft een licht positief effect op de inkomsten uit jazz en de inkomsten als uitvoerend musicus doordat de netto-gage per optreden bij gesubsidieerde optredens doorgaans wat hoger ligt dan bij niet gesubsidieerde optredens. Subsidiëring van optredens stelt musici in staat wat vaker moderne jazz en improvisatiemuziek te spelen op kleine culturele podia voor een gage die wat hoger is dan die voor optredens zonder subsidie met min of meer dezelfde soort muziek op andere podia.
- ☞ Musici zijn op grond van gegevens over het aantal optredens en het genre muziek in drie hoofdcategorieën te verdelen. De eerste categorie bestaat uit musici die geen les geven en evenmin andere nevenwerkzaamheden hebben. Zij treden veel op, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek. Tot deze categorie behoren zowel autodidacten als musici met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding, maar het betreft bijna

uitsluitend mannen. Tweede categorie zijn musici die ook lesgeven. Zij treden minder vaak op, spelen relatief minder jazz en meer andere muziek. Dit zijn overwegend musici met een conservatoriumdiploma. De derde categorie zijn musici met niet-muzikale nevenwerkzaamheden. Zij treden het minst op en spelen ook relatief weinig jazz. Tot deze laatste categorie behoren overwegend oudere musici zonder conservatoriumopleiding.

- ✎ De (scheve) verdeling van jazzoptredens is hiermee niet verklaard. Dat is ook niet mogelijk op grond van een momentopname van de positie en de muziekpraktijk van musici zoals in dit onderzoek. Zo'n verklaring vereist meer onderzoek naar de loopbaan van musici over een lange periode, naar de vorming van ensembles en naar de motieven waarmee en condities waaronder podia en andere afnemers een keuze maken uit het grote aanbod.

6. Improviseren als beroep?

6.1. Musici die jazz spelen en jazzmusici

In de voorgaande hoofdstukken werd de verdeling van inkomsten en optredens onder een brede groep van musici beschreven, van musici die nauwelijks jazz spelen en praktisch geen inkomsten uit jazz hebben tot musici die bijna uitsluitend jazz spelen, vaak optreden en daarvan kunnen leven.

Wie van hen nu als beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici zijn te beschouwen, is een normatieve kwestie. De criteria voor een nadere afbakening variëren met het doel van zo'n afbakening en met het perspectief van de personen en organisaties die op het terrein van de jazz en improvisatiemuziek werkzaam zijn.

In dit hoofdstuk worden consequenties van de toepassing van verschillende criteria voor de beoordeling van de sociaal-economische positie van jazzmusici in beeld gebracht. Dat gebeurt *bij wijze van voorbeeld*, om materiaal te verschaffen voor de beleidsdiscussie die naar aanleiding van het rapport te voeren is.

Er worden drie voorbeelden uitgewerkt:

- ☛ de eerste afbakening is gebaseerd op het aantal *jazzoptredens* in 1996 én van het aantal openbare optredens op *grote en kleine culturele podia en in jazzcafés*;
- ☛ de tweede definitie gaat uit van het aantal *jazzoptredens* en de hoogte van *muzikale inkomsten* in 1996;
- ☛ de derde definitie is gebaseerd op de inkomsten uit *moderne jazz en improvisatiemuziek* en de *erkenning* die een jazzmusicus verwerft.

Resultaat van deze afbakening zijn drie selecties van tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici. Per indeling worden alle respondenten meegeteld die voldoende gegevens verstrekten over het aantal en de verdeling van optredens en over de hoogte en samenstelling van hun inkomen in 1996. Dit zijn 247 musici. De gegevens over deze musici zijn te extrapoleren naar een populatie van 1.300 à 1.800 musici.¹

6.2. Jazzoptredens en jazzpodia

Musici zijn in vier categorieën te verdelen op grond van het aantal jazzoptredens en het aantal optredens op grote en kleine culturele podia en in jazzcafés. Deze

¹ Deze omvang van de populatie is gebaseerd op de volgende redenering: er werkten 436 personen mee aan de enquête; zij behoren tot de (gecorrigeerde) populatie van circa 2.200 personen van wie is aangenomen dat ze zich min of meer toeleggen op jazz en improvisatiemuziek. Bij nadere inspectie van de verstrekte gegevens bleek dat 346 respondenten, dat is 79 procent van het totale aantal respondenten, op grond van een aantal criteria inderdaad min of meer als jazz- of improviserend musicus is aan te merken. Dit zelfde percentage toegepast op de populatie leidt tot een opnieuw gecorrigeerde populatie van bijna 1.750 musici die zich min of meer toeleggen op jazz en improvisatiemuziek. Een populatie van geringere omvang is het resultaat van de volgende berekening: aantal respondenten dat voldoende gegevens verstrekke over optredens en inkomsten (n=247) gedeeld door totaal aantal geldige respondenten (n=346), maal 1.750 = 1.250.

locaties zijn de meest typische jazz- en professionele muziekpodia. Voor beide criteria wordt de grens bij 20 optredens gelegd.

tabel 36

Indeling van musici naar aantal jazzoptredens en openbare optredens op bepaalde locaties

	Categorie	%
1	≥20 jazzopt, ≥20 op jazzpodia	31
2	<20 jazzopt, ≥20 op jazzpodia	4
3	≥20 jazzopt, <20 op jazzpodia	18
4	<20 jazzopt, <20 op jazzpodia	47
	<i>Totaal (=100%)</i>	(247)

Volgens deze indeling is de eerste categorie als meest succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici te identificeren en musici in de vierde categorie het minst. Extrapolatie van deze indeling naar een populatie van 1.300 à 1.800 musici zou betekenen dat 400 tot 560 musici tot de eerste categorie behoren. Het kleine aantal musici in de tweede categorie wordt in het volgende bij de derde categorie gevoegd.

Tussen de drie categorieën bestaat een aanmerkelijk verschil voor wat betreft hun globale inkomenssituatie in het begin van 1997. De eerste categorie telt veel meer musici die voldoende met jazz en improvisatiemuziek verdienen om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien dan de andere twee categorieën. Toch verdient zelfs van de eerste categorie ruim 70 procent onvoldoende met jazz en improvisatiemuziek en heeft ruim 40 procent inkomsten uit niet-muzikale bron (ander werk of een uitkering) nodig.

tabel 37

Financiële situatie begin 1997 naar categorie musici (1)

Financiële situatie	Jazzopt én podia ≥20	Jazzopt óf podia <20	Jazzopt én podia <20	Totaal
	%	%	%	%
Voldoende ink. uit jazz/impro	28	7	6	13
Voldoende inkomen uit muziek i.h.a.	29	43	33	34
Onvoldoende ink. uit muziek	43	50	62	53
<i>Totaal (=100%)</i>	(76)	(54)	(117)	(247)

Cramer's V = .22, p = .0001.

De drie categorieën musici verschillen licht van elkaar voor wat betreft een aantal overige kenmerken en omstandigheden. De eerste categorie telt betrekkelijk veel dertigers, betrekkelijk weinig musici met niet-muzikale nevenwerkzaamheden en een gering aantal vrouwen.

Voor wat betreft het aantal *optredens naar genre, locatie en subsidiëring* onderscheidt de eerste categorie zich duidelijk van de beide andere categorieën. Deze musici treden in totaal het vaakst op, spelen zowel absoluut als relatief het meest moderne jazz en improvisatiemuziek en minder andere muziek (geen jazz) en treden veel vaker met subsidie op, vooral van de SJIN.

Tussen de drie categorieën bestaat eveneens een aantal markante verschillen in de *hoogte en samenstelling van het inkomen*. Het muziekincome van de musici in de eerste categorie is hoger dan dat van de andere musici. Ze verdienen meer als uitvoerend musicus omdat ze vaker optreden en omdat hun gage per optreden hoger is, ze verdienen ook meer als componist en ze verdienen absoluut en relatief meer met jazz dan andere musici, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek. Het totale inkomen van musici in de eerste categorie is echter niet veel hoger dan dat van andere musici, omdat de laatsten meer verdienen met ander werk of hogere inkomsten uit uitkeringen hebben.

figuur B

Drie categorieën musici naar aantal jazzoptredens en locaties

Categorie 1 (n=76)		Optredens naar genre		
	51		Moderne jazz/impro	
	12		Oude stijl/dixie	
	22		Andere muziek	
	88		<i>Totaal</i>	
			<i>Inkomsten</i>	
	f 25.500		Muziekincome	
	62%		% inkomsten uitvoerend	
	25%		% inkomsten lesgeven	
	f 241		Gage per optreden	
	f 18.500		Jazzinkomsten	
	f 30.500		Totale inkomsten	
Categorie 2+3 (n=54)		Optredens naar genre		Categorie 4 (n=116)
	23		Moderne jazz/impro	8
	12		Oude stijl/dixie	1
	36		Andere muziek	24
	71		<i>Totaal</i>	34
			<i>Inkomsten</i>	
	f 19.000		Muziekincome	f 15.500
	60%		% inkomsten uitvoerend	43%
	29%		% inkomsten lesgeven	40%
	f 196		Gage per optreden	f 208
	f 12.000		Jazzinkomsten	f 5.000
	f 26.000		Totale inkomsten	f 25.000

6.3. Jazzoptredens en inkomsten uit muziek

Bij de eerste indeling werd alleen rekening gehouden met activiteiten als uitvoerend musicus: het aantal optredens. De tweede indeling is gebaseerd op het aantal jazzoptredens en de netto-inkomsten uit muziek in 1996, waaronder inkomsten uit lesgeven. Bij beide criteria is de mediaan - het aantal optredens en het muziekincome dat de respondenten in twee even grote helften verdeelt - als grens genomen.

De mediaan ligt bij het aantal jazzoptredens op 18 en bij het muziekinkomen op 14.000 gulden. De resulterende indeling benadert de theoretische typering in het begin van hoofdstuk 2, waar gesproken werd van een sociaal en een muzikaal criterium om af te bakenen wie tot de beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici te rekenen is. Volgens deze indeling is 32 procent van de onder-vraagde musici als tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en impro-viserende musici te beschouwen. Extrapolatie van deze indeling naar een populatie van 1.300 tot 1.800 musici zou betekenen dat ongeveer 420 tot 580 musici tot de eerste categorie behoren.

tabel 38

Indeling van musici naar aantal jazzoptredens en inkomsten uit muziek

	Categorie	%
1	≥18 jazzopt, ≥14.000 muziekinkomen	32
2	≥18 jazzopt, ≥14.000 muziekinkomen	20
3	≥18 jazzopt, ≥14.000 muziekinkomen	18
4	≥18 jazzopt, ≥14.000 muziekinkomen	30
	<i>Totaal (=100%)</i>	<i>(247)</i>

Ook tussen deze vier categorieën bestaat duidelijk verschil voor wat betreft hun globale inkomenssituatie in het begin van 1997. De eerste categorie telt meer musici die voldoende met jazz en improvisatiemuziek verdienen om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien dan de andere twee categorieën. Toch verdient 70 procent van de eerste categorie naar eigen zeggen onvoldoende met jazz en improvisatiemuziek en is bijna een kwart van deze musici mede aange- wezen op inkomsten uit niet-muzikale bron.

tabel 39

Financiële situatie begin 1997 naar categorie musici (2)

Financiële situatie	Cat. 1	Cat. 2	Cat. 3	Cat. 4	Totaal
	%	%	%	%	%
Voldoende ink. uit jazz/impro	30	2	13	1	13
Voldoende inkomen uit muziek i.h.a.	48	12	62	15	34
Onvoldoende ink. uit muziek	23	86	24	84	53
<i>Totaal (=100%)</i>	<i>(80)</i>	<i>(20)</i>	<i>(18)</i>	<i>(73)</i>	<i>(247)</i>

Cramer's $V = .46, p = .000$.

Ook in een aantal andere opzichten bestaan verschillen tussen de vier catego- rieën, waarbij vooral het inkomenscriterium voor onderscheid zorgt. De eerste en de derde categorie tellen betrekkelijk weinig musici met nevenwerkzaam- heden en veel met een conservatoriumdiploma, terwijl er betrekkelijk veel auto- didacten in de tweede en vierde categorie zitten. Ook bij deze indeling telt de eerste categorie veel dertigers en betrekkelijk weinig twintigers en veertigers.

Voor wat betreft het aantal optredens naar *genre, locaties en subsidiëring* onder- scheidt de eerste categorie musici zich duidelijk van de andere drie. Ze treden in totaal veel vaker op dan de overige categorieën en ze onderscheiden zich door een betrekkelijk hoog aandeel van jazz en improvisatiemuziek en een gering

aandeel van andere muziek. Verder treedt de eerste categorie musici vaker met subsidie op dan de andere drie, maar dat verschil is evenredig aan het verschil in aantal optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek. De eerste en tweede categorie musici treden minder in besloten kring op dan beide andere categorieën; de eerste categorie treedt absoluut veel vaker en relatief iets vaker op culturele podia op dan de andere musici, terwijl de tweede categorie zich onderscheid door een betrekkelijk hoog aandeel van optredens in jazzcafés.

Voor wat betreft de hoogte van het *inkomen* onderscheiden de eerste en de derde categorie zich door een hoog muziekinkomen en weinig neveninkomsten.

In figuur C zijn de relevante gegevens over optredens, gage en inkomsten voor de vier categorieën bij elkaar gezet.

figuur C

Vier categorieën musici naar aantal optredens en muziekinkomen

Categorie 1 (n=80)		Optredens naar genre	Categorie 2 (n=20)	
47		Moderne jazz/impro	28	
15		Oude stijl/dixie	8	
30		Andere muziek	19	
92		<i>Totaal</i>	55	
		Inkomsten		
f 31.500		Muziekinkomen	f 7.500	
59%		% inkomsten uitvoerend	82%	
28%		% inkomsten lesgeven	16%	
f 233		Gage per optreden	f 208	
f 22.500		Jazzinkomsten	f 4.500	
f 34.000		Totale inkomsten	f 19.500	
Categorie 3 (n=18)		Optredens naar genre	Categorie 4 (n=73)	
8		Moderne jazz/impro	8	
1		Oude stijl/dixie	1	
35		Andere muziek	21	
44		<i>Totaal</i>	30	
		Inkomsten		
f 31.000		Muziekinkomen	f 5.500	
36%		% inkomsten uitvoerend	65%	
43%		% inkomsten lesgeven	29%	
f 217		Gage per optreden	f 202	
f 9.500		Jazzinkomsten	f 2.000	
f 34.000		Totale inkomsten	f 20.000	

6.4. Erkenning en inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek

Erkenning Personen worden door uiteenlopende instellingen met diverse doelstellingen erkend als (jazz- en improviserend) musicus. Bij de afbakening van de onderzoekspopulatie - zie hoofdstuk 2 - werd in feite al een ruime definitie van erkenning gehanteerd: voorkomen in bestanden van subsidiërende instellingen, beroeps- en vakverenigingen en impresariaten op jazzgebied. Bovendien zijn in dit rapport alleen gegevens gebruikt van respondenten die blijkens één of meer criteria inderdaad als jazz- en improviserend musicus in ruime zin te beschouwen zijn.

De vragenlijst bevatte een aantal items waarmee een gerichte meting van de erkenning van (jazz)musici werd beoogd. In tabel 40 zijn deze items gerangordend naar het aantal respondenten dat de desbetreffende vragen met 'ja' beantwoordde.

Uitersten zijn respondenten die vermelden dat er in 1996 over henzelf of het vaste ensembles waarmee ze optraden werd geschreven in een regionaal dagblad (ruim de helft) en de musici die in 1995 of 1996 een meerjarig honorarium van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst (FST) ontvingen (een handvol). Bijna de helft van de musici kruiste overigen's geen van de dertien items aan.

tabel 40

Items erkenning en aantal respondenten

Items	Ja	
	n	%
Publicatie in regionaal dagblad (1996)	138	56
Lid vast ensemble met radio- of tv-opname (1996)	129	52
Lid vast ensemble dat CD uitbracht (1996)	118	48
Publicatie in landelijk dagblad (1996)	96	39
Ooit prijs of concours gewonnen	89	36
Publicatie in Nederlands muziektijdschrift (1996)	86	35
Lid vast ensemble met subsidie (1996)	68	28
Publicatie in buitenlands muziektijdschrift (1996)	55	22
Lid vast ensemble met CD-contract (1996)	47	19
Lid jury, adviescommissie of bestuur (1995 of 1996)	46	19
Opdracht gekregen met subsidie andere organisatie (1995 of 1996)	20	8
Opdracht met subsidie FST (1995 of 1996)	15	6
Meerjarig honorarium FST (1995 of 1996)	5	2
<i>Totaal</i>	247	100

Sommige items hangen onderling samen, andere niet. De antwoorden op vragen naar publicaties in diverse bladen en tijdschriften houden onderling tamelijk sterk verband, evenals die op de vragen naar cd-releases en -contracten. Verder gaat opdrachtverlening met subsidie van het FST tamelijk vaak gepaard met opdrachtverlening met subsidie van andere organisaties. Het spelen in een structureel of incidenteel gesubsidieerd ensemble houdt licht verband met de publiciteits- en cd-items. Overige items hangen sporadisch en dan slechts licht met elkaar samen.

De dertien items zijn niet in één schaal onder te brengen. Principale componenten-analyse reduceert de dertien items tot vier hoofdcomponenten. (Zie bijlage III voor een toelichting.)

Alle items dragen bij aan de eerste component: publicatie in een landelijk dagblad en in een Nederlands muziektijdschrift, cd-release en radio- of tv-opname het meest; meerjarig honorarium, lidmaatschap van besturen, jury's en adviescommissies en opdrachten met subsidie het minst. Deze sterkste component lijkt te verwijzen naar de *publieke zichtbaarheid* of de *erkenning die men als uitvoerend musicus geniet*.

De tweede component kent twee polen waarvan de ene wordt bepaald door opdrachtverlening met subsidie en lidmaatschap van jury's, adviescommissies en besturen en de andere door lidmaatschap van een ensemble met een cd-contract en in mindere mate door radio- en tv-opnames en publicaties in Nederlandse muziektijdschriften. Hier gaat het kennelijk om de soort erkenning, die hetzij door subsidies en advies- en bestuursfuncties wordt bepaald en die vooral betrekking heeft op componisten, hetzij door succes op de markt en in de media. Deze component is als *institutionele erkenning* of *erkenning in vakkringen* te betitelen.

Beide componenten houden onderling geen verband met elkaar. Dat betekent dat een hoge score op de ene component niet gepaard hoeft te gaan met een hoge of juist lage score op de andere. Sommige musici scoren dus hoog qua publieke zichtbaarheid én institutionele erkenning, anderen laag op beide en weer anderen hoog op de ene en laag op de andere component. De overige componenten lijken verdere toespitsingen van de eerste twee te zijn en worden hier niet verder besproken.

Erkenning en inkomsten De gemiddelde inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek bedroegen in 1996 8.930 gulden (n=247) en de gemiddelde score qua publieke zichtbaarheid ligt op .00, zoals dat bij variabelen die worden geconstrueerd op basis van principale componentenanalyse altijd het geval is.

Ruim een kwart van de musici (28 procent) verdiende gemiddeld of meer met moderne jazz en improvisatiemuziek en 44 procent scoorde gemiddeld en hoger qua publieke zichtbaarheid. Bij tweedeling van beide kenmerken om het gemiddelde levert dat de volgende indeling van musici op.

tabel 41

Indeling van musici naar inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek en erkenning

	Categorie	%
1	jazzinkomen en erkenning $\geq m$	19
2	jazzinkomen $< m$, erkenning $\geq m$	24
3	jazzinkomen $\geq m$, erkenning $< m$	8
4	jazzinkomen en erkenning $< m$	48
	<i>Totaal (=100%)</i>	(247)

Volgens deze indeling is bijna een vijfde van de ondervraagde musici als tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici te beschouwen en bijna de helft het minst. Extrapolatie van deze indeling naar een populatie van 1.300 à 1.800 musici zou betekenen dat ongeveer 250 à 350 musici tot deze categorie behoren.

Tussen de vier categorieën bestaat groot verschil voor wat betreft hun globale inkomenssituatie in het begin van 1997. De eerste categorie telt net als de derde veel meer musici die voldoende met jazz en improvisatiemuziek verdienen om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien dan de andere twee categorieën. Maar zelfs van de eerste categorie verdient 70 procent onvoldoende met jazz en improvisatiemuziek en is een kwart mede aangewezen op inkomsten uit niet-muzikaal werk of een uitkering.

tabel 42
Financiële situatie

	Financiële situatie begin 1997 naar categorie musici (3)				
	Cat. 1	Cat. 2	Cat. 3	Cat. 4	Totaal
	%	%	%	%	%
Voldoende ink. uit jazz/impro	31	7	45	3	13
Voldoende ink. uit muziek i.h.a.	44	38	40	26	34
Onvoldoende ink. uit muziek	25	55	15	71	53
Totaal (=100%)	(48)	(60)	(20)	(119)	(247)

Cramer's $V = .35, p = .000$.

De eerste categorie telt opnieuw weinig musici met nevenwerkzaamheden en betrekkelijk veel dertigers. Overige kenmerken en omstandigheden hangen niet of maar heel licht samen met de indeling naar inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek en erkenning.

Voor wat betreft het aantal en de verdeling van *optredens* onderscheidt de eerste categorie zich van de andere drie door meer optredens, een hoog aandeel optredens met moderne jazz en improvisatiemuziek, een hoog aandeel van optredens op culturele podia en in jazzcafés en een laag aandeel van optredens in besloten kring en tot slot door een hoog aantal gesubsidieerde optredens.

De eerste en de derde categorie verdienen veel meer met muziek, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek, dan de tweede en de vierde categorie. Qua samenstelling van het muziekinkomen verschillen vooral de tweede en derde categorie van elkaar: musici met tamelijk veel erkenning maar weinig inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek verwerven ruim 70 procent van hun muziekinkomen als uitvoerend musicus, tegen 40 procent bij de musici die weinig erkenning en juist veel inkomsten uit deze muziek hebben; de laatsten verdienen meer met lesgeven dan met optreden.

figuur D

Vier categorieën musici naar inkomsten uit de moderne jazz en improvisatiemuziek en erkenning

Categorie 1 (n=48)	Optredens naar genre	Categorie 2 (n=60)
62	Moderne jazz/impro	20
5	Oude stijl/dixie	14
13	Andere muziek	28
80	<i>Totaal</i>	62
	Inkomsten	
<i>f</i> 35.000	Muziekinkomen	<i>f</i> 13.000
54%	% inkomsten uitvoerend	72%
31%	% inkomsten lesgeven	19%
<i>f</i> 266	Gage per optreden	<i>f</i> 211
<i>f</i> 28.000	Jazzinkomsten	<i>f</i> 7.500
<i>f</i> 38.500	Totale inkomsten	<i>f</i> 21.500
Categorie 3 (n=20)	Optredens naar genre	Categorie 4 (n=119)
24	Moderne jazz/impro	11
2	Oude stijl/dixie	5
20	Andere muziek	31
46	<i>Totaal</i>	48
	Inkomsten	
<i>f</i> 31.000	Muziekinkomen	<i>f</i> 13.500
40%	% inkomsten uitvoerend	53%
53%	% inkomsten lesgeven	30%
<i>f</i> 196	Gage per optreden	<i>f</i> 201
<i>f</i> 23.000	Jazzinkomsten	<i>f</i> 3.000
<i>f</i> 32.000	Totale inkomsten	<i>f</i> 24.000

6.5. Resumé

- ☞ Respondenten die zich jazz- of improviserend musicus van beroep noemen, hebben niet meer jazzoptredens dan degenen die zich eenvoudigweg musicus noemen en ze verdienen niet meer met jazz. Ze spelen alleen iets minder vaak andere muziek. Het beroep dat men zelf vermeldt zegt weinig over de mate waarin men van muziek in het algemeen of van jazz en improvisatiemuziek in het bijzonder kan leven.
- ☞ Iedere nadere afbakening van de groep beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici berust uiteindelijk op normatieve criteria. Op basis van de onderzoeksresultaten kunnen consequenties van verschillende criteria voor de beroepsafbakening worden getoond. Bij wijze van *voorbeeld* zijn drie selecties gemaakt. De eerste selectie is gebaseerd op het aantal jazzoptredens en op het aantal openbare optredens op culturele podia en/of in jazzcafés. De tweede definitie gaat uit van het aantal jazzoptredens en de inkomsten uit muziek. Bij de derde afbakening worden musici geselecteerd op grond van hun inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek en hun publieke zichtbaarheid als uitvoerend musicus.
- ☞ Bij de eerste en tweede selectie voldoet ruim 30 procent van de musici aan de gestelde criteria, bij de derde bijna 20 procent. Bij extrapolatie naar een populatie van 1.300 à 1.800 musici die wel eens jazz en improvisatiemuziek spelen, zou de groep tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici in Nederland uit 250 tot 580 personen bestaan.
- ☞ Deze groep telt - bij alle drie de selecties - betrekkelijk veel dertigers en weinig musici met niet-muzikale nevenwerkzaamheden. Het aandeel van gediplomeerde musici en autodidacten varieert met de gehanteerde criteria. De geselecteerde musici treden vaker op dan de andere musici, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek en op de locaties waar deze muziek veel gespeeld wordt: (kleine) culturele podia en jazzcafés. Ze verdienen tamelijk veel met muziek (gemiddeld 24.000 tot 35.000 gulden netto) in het algemeen en met jazz in het bijzonder (gemiddeld 18.500 tot 28.000 gulden) doordat ze meer optreden en per optreden meer verdienen dan andere musici en/of doordat ze meer verdienen met lesgeven.
- ☞ Toch verdient zelfs van deze drie geselecteerde groepen musici niet meer dan ongeveer 30 procent naar eigen zeggen voldoende met jazz en improvisatiemuziek om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien en is tenminste een kwart van hen mede aangewezen op inkomsten uit niet-muzikale (neven)werkzaamheden, uitkeringen of andere niet-muzikale inkomsten.

7. Vergelijking met andere beroepsgroepen

7.1. Inleiding

In hoofdstuk 3 werd vastgesteld dat het totale inkomen van de ondervraagde musici in 1996 gemiddeld ruim 27.000 gulden netto bedroeg, hun inkomen uit muziek 19.000 en hun inkomen uit jazz en improvisatiemuziek 10.000 gulden. Bij de drie geselecteerde groepen musici in hoofdstuk 6 kwam een totaalinkomen uit de bus dat 10 tot 40 procent hoger ligt, een muziekinkomen dat 30 tot 80 procent hoger is en een jazzinkomen van twee tot bijna drie keer zo hoog.

Hiermee zijn meteen twee problemen aangeduid die zich voordoen bij een vergelijking tussen het inkomen van jazz- en improviserende musici en dat van andere beroepsgroepen. De eerste vraag is, of de vergelijking betrekking moet hebben op het totale inkomen of op een bestanddeel daarvan. Is het zinvol om bijvoorbeeld het gemiddelde inkomen uit jazz te vergelijken met het gemiddelde inkomen uit beeldende kunst of het totaalinkomen van de Nederlandse beroepsbevolking? Het tweede probleem betreft de definitie van populaties die met elkaar vergeleken worden. Moeten alle musici die wel eens jazz of improvisatiemuziek spelen worden meegeteld of alleen musici die op grond van een aantal nader te bepalen criteria te beschouwen zijn als beroepsmusici die zich speciaal richten op het spelen, componeren en doceren van jazz en geïmproviseerde muziek?

Bij deze twee problemen komt een derde: dat van de onderlinge vergelijkbaarheid van de gegevens die in diverse statistische publicaties en onderzoeksrapporten te vinden zijn. In publicaties zoals die van het Centraal Bureau voor de Statistiek worden inkomsten van de Nederlandse (beroeps)bevolking bijvoorbeeld uitgesplitst naar algemene sociaal-economische en demografische kenmerken, zoals sociale status (loondienst/zelfstandig), leeftijd en geslacht maar niet naar beroepsgroep. Onderzoek naar de inkomenspositie van kunstenaars is daarentegen vaak gericht op één beroepsgroep. Populaties van kunstenaars zijn in de desbetreffende onderzoeken en onderzoeksrapporten breed of smal gedefinieerd en inkomensgegevens worden op verschillende manieren gevraagd en gepresenteerd.

Aan deze problemen is te ontkomen door bij de vergelijking niet uit te gaan van statistische gegevens over de werkelijke verdeling van inkomsten maar van normbedragen zoals die bijvoorbeeld in wetgeving (minimumloon) of in collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO orkesten) zijn vastgelegd. Dat geldt echter alleen voor het inkomen of de groep waarmée jazzmusici te vergelijken zijn, niet voor het muziek- of jazzinkomen van deze musici zelf.

Dit hoofdstuk kan dus geen exact beeld geven van verschillen tussen inkomsten van jazz- en improviserende musici en die van andere beroepsgroepen. Het moet bij een globale vergelijking blijven die bovendien allerlei haken en ogen heeft. Het is aan de belanghebbende partijen, subsidiërende instellingen en verantwoordelijke overheden en niet aan onderzoekers om normen en criteria vast te stellen. Ook dit hoofdstuk levert dus, net als het vorige, discussiemateriaal.

In het volgende worden de inkomsten van ondervraagde musici in de eerste plaats vergeleken met die van de Nederlandse (beroeps)bevolking en met het wettelijk minimumloon. Tweede vergelijking is die met musici in dienst van (regionale) symfonie-orkesten. Dat gebeurt aan de hand van de voor 1996 geldende CAO voor orkestleden. In de derde plaats worden de inkomsten van jazz- en improviserende musici vergeleken met die van acteurs, cabaretartiesten en beeldend kunstenaars.

7.2. Het inkomen van de Nederlandse beroepsbevolking

In het *jaarboek Welvaartsverdeling 1997* van het CBS wordt de Nederlandse bevolking in actieven en niet-actieven verdeeld. Met actieven worden personen met inkomsten uit arbeid of onderneming bedoeld; niet-actieven zijn personen voor wie een uitkering of pensioen de belangrijkste inkomstenbron is. De ondervraagde musici zijn ook in deze twee groepen verdeeld, waarbij degenen die in 1996 65 jaar of ouder waren en degenen die in 1996 gedurende zes maanden of langer een uitkering, studiebeurs of pensioen ontvingen als niet-actieven zijn beschouwd.

Het besteedbaar jaarinkomen van de actieve Nederlandse bevolking bedroeg in 1996 gemiddeld ongeveer 39.000 gulden. Het gemiddelde, totale netto-inkomen van de ondervraagde actieve musici (inclusief inkomsten uit ander werk en uitkeringen) ligt ongeveer 25 procent boven het hoogste minimumloon en 25 procent onder het gemiddelde besteedbare inkomen van de actieve beroepsbevolking. Het *muziekinkomen* van alle actieve musici ligt ongeveer op het niveau van het hoogste minimumloon, en dat van actieve musici zonder neveninkomsten bijna 20 procent boven dat niveau. Het *jazzinkomen* van actieve musici met of zonder nevenwerkzaamheden bedraagt echter slechts de helft tot tweederde van het minimumloon. Deze verschillen zijn niet gecontroleerd voor het effect van de leeftijd en van andere kenmerken op het inkomen. (Zie tabel 43 op pagina 79.)

Inkomsten van de actieve beroepsbevolking en van ondervraagde (jazz)musici in Nederland.

Groep en inkomensgegevens	Nettobedragen	n
<i>Actieve bevolking</i>		
Inkomen	39.000	
Minimumloon	22.800	
<i>Alle musici (actieven)</i>		
Totaalinkomen	29.000	209
Muziekinkomen	22.000	209
Jazzinkomen	12.000	203
<i>Musici zonder neveninkomsten (actieven)</i>		
Totaalinkomen	28.500	153
Muziekinkomen	27.000	153
Jazzinkomen	15.000	35

Bij het inkomen van de Nederlandse beroepsbevolking gaat het om het besteedbaar inkomen van inkomensstrekkingen in 1995 volgens het Jaarboek Welvaartsverdeling van het CBS (CBS, 1997), vermenigvuldigd met 1,035, zijnde het gemiddelde stijgingspercentage van de regelingslonen in de jaren 1991-1994 (CBS, 1994). Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen minus premies volks-, werknemers- en ziektekostenverzekeringen, heffing loon- en inkomstenbelasting en overige heffingen. Het wettelijk minimumloon is het hoogste minimumloon (tariefgroep 5) per 1 juni 1997. Bij de musici gaat het om het gemiddelde van door hen zelf vermelde netto-inkomsten in 1996 of 0,70 x het bruto-bedrag indien zij alleen hun bruto-inkomsten vermeldden. Dit netto-inkomen komt grosso modo overeen met het besteedbaar inkomen.

7.3 Het salaris van orkestleden

Bij de salariëring van leden van Nederlandse symfonie-orkesten wordt in de *Collectieve Arbeidsovereenkomst Nederlandse Orkesten 1996* onderscheid gemaakt tussen de drie zogenaamde top-orkesten (Koninklijk Concertgebouworkest, Residentie-orkest en Rotterdams Philharmonisch Orkest) en de overige orkesten. De salarissen zijn gedifferentieerd naar aantal dienstjaren en voor een aantal orkestfuncties gelden toeslagen. Het gemiddelde inkomen van de ondervraagde (jazz)musici wordt in het volgende vergeleken met dat van de leden van de regionale symfonie-orkesten. Aangezien mag worden aangenomen dat orkestleden bijna zonder uitzondering over een conservatoriumdiploma beschikken, worden bij deze vergelijking alleen de (jazz)musici met een diploma meegeteld.

Verder worden alleen musici meegeteld die in 1996 nog geen 65 jaar waren én die niet of niet langer dan zes maanden waren aangewezen op een uitkering én die geen neveninkomsten uit ander werk hadden. Deze musici hebben gemiddeld 10 jaar of langer ervaring met betaald werk als musicus. Daarom wordt het salaris van de orkestmusicus met 10 dienstjaren als richtsnoer genomen voor de vergelijking.

tabel 44

**Het netto-jaarsalaris van leden van regionale symfonie-orkesten
en gemiddelde inkomsten van ondervraagde (jazz)musicici in 1996**

Groep en inkomensgegevens	Netto-bedragen
<i>Jaarsalaris orkestlid met 10 dienstjaren</i>	40.000
Inkomsten van ondervraagde (jazz)musicici)#	
Uitvoerend	12.000
Componeren	2.000
Lesgeven	13.500
Overige muzikale werkzaamheden	1.500
Totaal muziekinkomen	29.000
Moderne jazz en improvisatiemuziek	15.000
Oude stijl jazz en dixieland	2.000
Totaal jazzinkomen	17.000

Musicici met een conservatoriumdiploma die in 1996 niet of niet langer dan zes maanden waren aangewezen op een uitkering en die geen inkomsten uit niet-muzikale nevenwerkzaamheden hadden. Het gemiddelde muziekinkomen heeft bij deze musicici betrekking op 104 respondenten en bij het jazzinkomen op 102 respondenten.

Deze vergelijking laat zien dat het *muziekinkomen* van gediplomeerde jazzmusicici zonder neveninkomsten uit ander werk in 1996 gemiddeld ruim 70 procent bedroeg van het jaarsalaris van leden van regionale orkesten. Hun inkomsten uit *jazz* (inclusief lesgeven en componeren) bedroegen slechts 40 procent van dat salaris en hun inkomen als *uitvoerend* musicus (eventueel inclusief andere muziek dan jazz) slechts 30 procent.

7.4. Het inkomen van andere kunstenaars

Tot slot de vergelijking tussen jazzmusicici en andere groepen kunstenaars. Het ligt voor de hand om bij de vergelijking van het inkomen van jazzmusicici met dat van andere kunstenaars eerst te kijken naar andere podiumkunstenaars. De meest recente onderzoeksgegevens hierover hebben betrekking op acteurs (Attema, z.j.) en cabaretartiesten (IJdens & De Smit, 1995). Verder worden ook de inkomsten van beeldend kunstenaars (Meulenbeek e.a., 1997) bij deze vergelijking betrokken. Telkens wordt het gemiddelde totaalinkomen per jaar en het gemiddelde artistieke inkomen per jaar vergeleken. Onder artistiek inkomen wordt verstaan het jaarinkomen uit respectievelijk werkzaamheden als musicus, uit werkzaamheden als acteur, uit cabarettactiviteiten en uit werkzaamheden als beeldend kunstenaar. Hieronder valt ook lesgeven in de desbetreffende discipline. Het artistieke inkomen van cabaretartiesten is dus 'smaller' gedefinieerd (wel cabaret, geen muziek of theater in het algemeen) dan dat van jazz- en improviserende musicici (muziek in het algemeen). In tabel 45, op pagina 81, worden de relevante gegevens gepresenteerd. (Zie bijlage IV voor de uitvoerige toelichting die hierbij hoort.)

Deze vergelijking laat zien dat het totale jaarinkomen van de ondervraagde (jazz)musici en ook van de acteurs en cabaretartiesten hoger is dan dat van beeldend kunstenaars. Jazzmusici zijn betrekkelijk goed af als gekeken wordt naar het aandeel van het artistiek inkomen (dat willen zeggen: jazz en andere muziek, optreden, lesgeven én overige muzikale werkzaamheden). Betrekkelijk veel jazzmusici zijn in staat om met muzikale werkzaamheden in hun levensonderhoud te voorzien, vermoedelijk omdat ze meer kunnen verdienen met lesgeven dan bijvoorbeeld beeldend kunstenaars.

tabel 45

Vergelijking diverse beroepsgroepen van kunstenaars

Groep	Populatie	N	Leeftijd	+Totaal	Artistiek
				netto-inkomen	netto-inkomen
				1996	1996
Jazz- en improviserende musici	1.300 à 1.800 personen	346	37 (1996) (n=282)	27.000 (n=284)	19.000 (n=284)
Acteurs	1.500 à 2.000 personen	284	41 (1991) (n=284)	37.500 (n=106)	20.500 (n=251)
Cabaretartiesten	160 personen	54	35 (1993) (n=54)	36.500 (n=53)	22.500 (n=51)
Beeldend kunstenaars	10.700 personen	516	42 (1995) (n=506)	25.500 (n=10.700)	16.000 (n=10.700)

+ Indien alleen bruto-inkomsten vermeld werden zijn deze omgerekend naar netto door het bedrag met 0,70 te vermenigvuldigen. Inkomsten in eerdere jaren zijn omgerekend naar 1996 door ze ieder opeenvolgend tussenliggend jaar met 1,035 te vermenigvuldigen. Dit is de gemiddelde jaarlijkse stijging van de regulingslonen volgens het CBS (CBS, 1994). Zie bijlage IV voor de noodzakelijke toelichting bij deze tabel.

Deze vergelijking moet voorzien worden van een stevig voorbehoud omdat ze sterk gevoelig is voor verschillen in definitie van de desbetreffende populaties en van inkomsten en inkomstenbronnen. Bij gebrek aan systematisch comparatief onderzoek naar de inkomenspositie van diverse beroepsgroepen van kunstenaars in Nederland, is elke vergelijking tussen resultaten van specifieke onderzoeken naar de inkomenspositie van afzonderlijke artistieke beroepsgroepen hachelijk.

7.5. Resumé

- ☞ Het totale inkomen van actieve (jazz)musici lag in 1996 ongeveer 25 procent lager dan dat van de actieve beroepsbevolking in Nederland in het algemeen. Het muziekincome van actieve musici ligt gemiddeld op het niveau van het minimumloon.
- ☞ Vergeleken met de beeldend kunstenaars lijken de ondervraagde jazzmusici er met de acteurs en cabaretartiesten wat gunstiger voor te staan. Dat komt waarschijnlijk doordat (jazz)musici gemiddeld tamelijk veel kunnen verdienen met lesgeven en met andere muziek dan jazz. De vergelijking tussen diverse beroepsgroepen van kunstenaars is echter sterk gevoelig voor verschillen in afbakening van de desbetreffende onderzoekspopulaties en moet niet te veel gewicht krijgen.
- ☞ Al met al bieden vergelijkingen met de Nederlandse beroepsbevolking en ook met andere groepen kunstenaars niet zo veel houvast vanwege de technische en inhoudelijke problemen die aan deze vergelijkingen kleven. Het jaarsalaris van orkestleden volgens de *CAO Nederlandse Orkesten* kan als eenvoudig alternatief dienen. Indien het netto-jaarsalaris van een musicus met een voltijdse aanstelling en 10 dienstjaren bij een regionaal symfonie-orkest als maatstaf wordt genomen (ongeveer 40.000 gulden), blijft het totale *muziekincome* van ondervraagde musici met een conservatoriumdiploma en zonder niet-muzikale nevenwerkzaamheden daar bijna 30 procent bij achter, hun inkomen uit *jazz en improvisatiemuziek* bijna 60 procent en hun inkomen als *uitvoerend musicus* 70 procent.

8. Conclusies

Globaal beeld In Nederland zijn naar schatting 1.300 tot 1.800 beroepsmusici werkzaam van wie een klein aantal zich geheel toelegt op het spelen, doceren en componeren van jazz en improvisatiemuziek en een groot deel ook andere muziekgenres beoefent. De resultaten van dit onderzoek zijn te generaliseren naar deze ruim gedefinieerde populatie van jazz- en improviserende musici. Voor dit rapport is gebruik gemaakt van de gegevens van bijna 350 musici uit deze populatie, die meewerkten aan een schriftelijke enquête die in het voorjaar van 1997 werd gehouden.

Werkzaamheden, muzikale voorkeur en globale financiële positie De ondervraagde musici zijn qua woonplaats en lidmaatschap van vak- en beroepsverenigingen representatief voor de breed gedefinieerde populatie. Ze zijn bijna allen naar eigen zeggen musicus van beroep en als uitvoerend musicus werkzaam. Ruim de helft van hen combineert dit met lesgeven of workshops leiden. Bijna alle respondenten spelen bij voorkeur alleen of ook moderne jazz, improvisatiemuziek, oude stijl jazz, dixieland of door henzelf anders betitelde genres die min of meer tot de jazz te rekenen zijn. Hoewel jazz en improvisatiemuziek in allerlei varianten dus een favoriet genre is, verdiende amper een tiende van de ondervraagde musici er in het eerste kwartaal van 1997 voldoende mee om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien. Ruim een derde van degenen die dat niet kunnen, zou graag meer met jazz verdienen maar slechts een fractie van hen verwacht dat dit op korte termijn ook werkelijk zal gebeuren.

Inkomen 1996 Het totale inkomen van de ondervraagde musici bedroeg in 1996 gemiddeld ongeveer 27.000 gulden netto of bijna 38.000 gulden bruto. Deze gemiddelden zijn als indicatie te beschouwen, omdat aangenomen is dat netto-inkomsten van degenen die alleen hun bruto-inkomsten vermeldden ongeveer 70 procent van deze bruto-inkomsten bedragen. In het vervolg worden inkomsten telkens netto aangeduid. Het totale inkomen van actieve (jazz)musicus lag in 1996 ruim 20 procent lager dan dat van de actieve beroepsbevolking in Nederland in het algemeen.

Muziekinkomen 1996 Ongeveer 70 procent van het totale inkomen stamde uit *muzikale werkzaamheden*, ruim 15 procent uit ander werk en 10 procent uit uitkeringen. Bijna de helft van de musici met een uitkering had een bijstandsuitkering en ruim een derde een werkloosheidsuitkering (of wachtgeld), terwijl bijna een tiende een studiebeurs kreeg. Het inkomen uit muzikale werkzaamheden bedroeg in 1996 gemiddeld bijna 20.000 gulden netto. Daarvan stamde ruim de helft uit werk als uitvoerend musicus, een derde uit lesgeven (inclusief workshops) en minder dan een tiende uit werk als componist. Moderne jazz en improvisatiemuziek (inclusief lesgeven en componeren) zorgden voor bijna de helft van het muziekinkomen in 1996, oude stijl jazz en dixieland voor bijna een tiende. De rest van het muziekinkomen (bijna de helft) stamde uit diverse overige genres, waaronder pop en rockmuziek. Het muziekinkomen van actieve musici ligt gemiddeld op het niveau van het minimumloon en hun jazzinkomsten 25 procent onder het bijstandsniveau.

Vergelijking Vergeleken met de artistieke inkomsten van andere groepen kunstenaars lijken de ondervraagde jazzmusicus er met de cabaretartiesten en acteurs wat gunstiger

voor te staan dan de beeldend kunstenaars. Dat komt waarschijnlijk doordat de ondervraagde musici tamelijk veel kunnen verdienen met lesgeven en met andere muziek dan jazz. Deze vergelijking is echter nogal gevoelig voor verschillen in afbakening van de desbetreffende onderzoekspopulaties en in definities van het inkomen. Indien het jaarsalaris van een musicus met een voltijdse aanstelling en 10 dienstjaren bij een regionaal symfonie-orkest als maatstaf wordt genomen (circa 40.000 gulden netto in 1996), blijft het totale *muziekinkomen* (uitvoerende, lesgeven, componeren en overige muzikale werkzaamheden) van ondervraagde musici met een conservatoriumdiploma en zonder niet-muzikale nevenwerkzaamheden daar bijna 30 procent bij achter.

Beroepskosten De beroepskosten van de ondervraagde musici bedroegen gemiddeld ongeveer 8.500 gulden. Hoe meer men met muziek verdient, in het bijzonder als uitvoerend musicus en componist van moderne jazz en improvisatiemuziek, des te hoger de beroepskosten. De beroepskosten nemen daarentegen licht af naarmate de inkomsten uit niet-muzikaal werk toenemen.

Sociale zekerheid Bijna de helft van de musici die de drie maanden voorafgaand aan de enquête van jazz en/of andere muziek konden leven en in (fictieve) dienstbetrekking werkzaam zijn, menen dat zij op grond van hun werk als musicus *niet* in aanmerking zouden komen voor een uitkering krachtens de Werkloosheidswet als zij de komende maand onvoldoende inkomsten uit muziek zouden hebben; ruim de helft meent niet in aanmerking te komen voor een uitkering krachtens de Ziektewet. Van musici die naar eigen zeggen zelfstandig werkzaam zijn, heeft slechts een tiende zich particulier verzekerd tegen inkomstenderving ten gevolge van (tijdelijke) arbeidsongeschiktheid. Dit percentage ligt iets hoger onder de musici met een zelfstandigheidsverklaring. Ruim een derde van de ondervraagde musici heeft geen enkele voorziening voor de oudedag getroffen ter aanvulling van de AOW. Nagenoeg alle respondenten zijn via het Ziekenfonds of particulier verzekerd tegen ziektekosten.

De verdeling van inkomsten uit jazz en improvisatiemuziek Musici die in 1996 inkomsten hadden uit moderne jazz of improvisatiemuziek, oude stijl jazz of dixieland - als uitvoerend musicus, als docent of componist of met andere muzikale activiteiten -, verdienden met deze muziek gemiddeld bijna 11.000 gulden. Het totale volume van inkomsten uit jazz bedroeg bijna drie miljoen gulden. Geëxtrapoleerd naar een populatie van 1.300 musici is dat bijna 15 miljoen gulden. Inkomsten uit jazz zijn zeer scheef verdeeld. De helft van de musici verdiende niet meer dan 5.500 gulden met jazz en ontving daarmee slechts acht procent van het totale volume van jazzinkomsten; een kwart van de musici verdiende daarentegen tenminste 14.000 met jazz en nam daarmee 70 procent van het totale volume voor zijn rekening.

Inkomensverschillen nader bekeken De hoogte van het jazzinkomen is 'technisch' gesproken afhankelijk van drie factoren: het aantal jazzoptredens, de gage per optreden en inkomsten uit andere muzikale werkzaamheden, in het bijzonder lesgeven. Optreden en lesgeven leggen het meeste gewicht in de schaal. Verschillen in de netto-gage per jazzoptreden in Nederland, die gemiddeld ruim 200 gulden bedraagt, hebben weinig invloed op de inkomensverdeling. De hoogte van het jazzinkomen houdt via deze drie elementen verband met een aantal kenmerken en omstandigheden van musici. Ten eerste is het jazzinkomen van musici met *niet-muzikale nevenwerk-*

zaamheden aanzienlijk lager dan dat van musici zonder nevenwerkzaamheden, omdat de eersten minder frequent optreden én minder verdienen met lesgeven. Ten tweede verdienen musici met een *conservatoriumdiploma* meer met jazz dan autodidacten, hetgeen echter geheel toe te schrijven is aan het feit dat gediplomeerde musici veel meer inkomsten uit lesgeven hebben. Ten derde verdienen *twintigers* betrekkelijk weinig met jazz, omdat ze per optreden tamelijk weinig verdienen en omdat ze weinig inkomsten uit lesgeven hebben.

Groepering naar jazzinkomsten

Op grond van deze resultaten is onderscheid te maken tussen vier groepen musici. Eerste groep zijn de *jonge (jazz) musici* die hun conservatoriumopleiding pas hebben voltooid of nog studeren. Zij verdienen weinig met jazz omdat ze nog een plek moeten veroveren op de podia voor jazz en improvisatiemuziek en als muziekdocent. Tweede groep zijn de *dertigers met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding*. Zij verdienen iets meer dan gemiddeld met jazz omdat ze heel veel optreden tegen een gage die iets onder het gemiddelde ligt en omdat ze redelijk wat bijverdienen als docent of workshopleider. Derde groep zijn de *veertigplussers met een conservatoriumdiploma*. Hun jazzinkomen is het hoogst, maar dat komt vooral doordat ze veel verdienen met lesgeven. Vierde en laatste groep zijn de *autodidacte veertigplussers*. Zij verdienen even weinig met jazz als de twintigers en veel minder met lesgeven dan hun gediplomeerde leeftijdgenoten zodat ze in belangrijke mate zijn aangewezen op inkomsten uit ander, niet-muzikaal werk. Als gediplomeerde musici te weinig (kunnen) verdienen als uitvoerend musicus, is lesgeven kennelijk een alternatieve bron van inkomsten; als autodidacten te weinig verdienen met optreden, zijn ze veeleer aangewezen op inkomsten uit niet-muzikale (neven)werkzaamheden.

Verdeling van jazzoptredens

Ruim 90 procent van de ondervraagde musici trad in 1996 tenminste één keer op met moderne jazz of improvisatiemuziek, oude stijl jazz of dixieland. De musici die voldoende gegevens verstrekten over het aantal jazzoptredens en over de locaties waar ze speelden, traden in 1996 gemiddeld ruim 30 keer met jazz en improvisatiemuziek op. Samen traden ze in totaal ongeveer 8.700 keer met jazz op, waarvan 90 procent met moderne jazz of improvisatiemuziek en de rest met oude stijl jazz of dixieland. Openbare optredens maken bijna tweederde van het totaal aantal jazzoptredens uit, optredens in besloten kring ruim een derde. Van de openbare optredens vindt ongeveer een kwart plaats in jazzcafés, terwijl grote culturele podia, kleine culturele podia en overige horecagelegenheden ieder de locatie zijn voor een vijfde van de openbare optredens. Tot slot vindt ruim een tiende van de openbare jazzoptredens plaats op overige locaties.

Het aantal jazzoptredens is zeer scheef verdeeld. Terwijl de helft van de musici minder dan 20 keer met jazz en improvisatiemuziek optrad en daarmee een zesde van het totale aantal optredens voor zijn rekening nam, trad een kwart 40 keer of meer op, met een gezamenlijk aandeel van bijna tweederde van het totale aantal jazzoptredens.

Gesubsidieerde en niet gesubsidieerde optredens

Tussen locaties, genres en subsidiëring bestaat duidelijk verband. Musici zijn echter niet simpelweg in te delen op grond van de locaties waar ze wel of juist niet optreden. Er zijn veel musici die op allerlei locaties optreden en verschillende soorten muziek spelen, ook als die muziek niet hun voorkeur heeft. Hoe vaker men in jazzcafés en op kleine culturele podia optreedt, des te vaker speelt men moderne jazz en improvisatiemuziek. Hoe vaker men oude stijl jazz en dixieland

speelt, des te vaker treedt men op op diverse niet nader aangeduide locaties. Hoe vaker men in besloten kring optreedt, des te vaker speelt men andere muziek (geen jazz). Hoe vaker men moderne jazz en improvisatiemuziek speelt, des te vaker worden optredens gesubsidieerd, met name door de SJIN of het NI.

Dit verband geldt alleen voor kleine en grote culturele podia, maar *niet* voor jazzcafés. Moderne jazz en improvisatiemuziek wordt dus dikwijls met subsidie gespeeld op kleine culturele podia en dikwijls zonder subsidie in jazzcafés.

Subsidiëring van optredens stelt musici in staat wat vaker moderne jazz en improvisatiemuziek te spelen op kleine culturele podia voor een gage die wat hoger is dan die voor optredens zonder subsidie met min of meer dezelfde soort muziek op andere podia. Overigens is ook het aantal gesubsidieerde optredens scheef verdeeld: bijna een tiende van de musici trad tenminste 20 keer met subsidie op nam daarmee ruim de helft van de gesubsidieerde optredens voor zijn rekening.

Groepering naar optredens

Musici zijn op grond van de gegevens over aantal en genre van optredens in drie hoofdcategorieën te verdelen. De eerste categorie bestaat uit musici die *geen les geven en evenmin andere nevenwerkzaamheden* hebben. Zij treden veel op, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek. Tot deze categorie behoren zowel autodidacten als musici met een al dan niet voltooide conservatoriumopleiding, maar het betreft bijna uitsluitend mannen. Tweede categorie zijn musici die *ook lesgeven maar geen andere nevenwerkzaamheden* hebben. Zij treden minder vaak op, spelen relatief minder jazz en meer andere muziek. Dit zijn overwegend musici met een conservatoriumdiploma. De derde categorie zijn musici met *niet-muzikale nevenwerkzaamheden*. Zij treden het minst op en spelen ook relatief weinig jazz. Tot deze categorie laatste categorie behoren overwegend oudere musici zonder conservatoriumopleiding.

De (scheve) verdeling van jazzoptredens is hiermee niet verklaard. Dat is ook niet mogelijk op grond van een momentopname van de positie en de muziekpraktijk van musici zoals in dit onderzoek. Zo'n verklaring vereist meer onderzoek naar de loopbaan van musici over een lange periode, naar de vorming van ensembles en naar de motieven waarmee en condities waaronder podia en andere afnemers een keuze maken uit het grote aanbod.

Tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici

Respondenten die zich jazz- of improviserend musicus van beroep noemen, hebben niet meer jazzoptredens dan degenen die zich eenvoudigweg musicus noemen en ze verdienen niet meer met jazz en improvisatiemuziek.

Het beroep dat men zelf vermeldt zegt weinig over de mate waarin men van muziek in het algemeen of van jazz en improvisatiemuziek in het bijzonder kan leven. Iedere nadere afbakening van de groep beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici berust uiteindelijk op normatieve criteria.

Op basis van de onderzoeksresultaten kunnen consequenties van verschillende criteria voor de beroepsafbakening worden getoond. Bij wijze van *voorbeeld* zijn drie selecties gemaakt. De eerste selectie is gebaseerd op het aantal jazzoptredens en op het aantal openbare optredens op culturele podia en/of in jazzcafés. De tweede definitie gaat uit van het aantal jazzoptredens en de inkomsten uit muziek. Bij de derde afbakening worden musici geselecteerd op grond van hun inkomsten uit moderne jazz en improvisatiemuziek en hun publieke zichtbaar-

Loo, P.J.E. van de, e.a. (1997)

De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstvakonderwijs. Kunsten-Monitor 1995.
Den Haag: HBO-Raad

Meulenbeek, H., J.P. Hop, D. Webbink (1997)

De financiële positie van beeldend kunstenaars 1993-1995.
Zoetermeer: Ministerie van OCenW.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (1996)

Pantser of ruggengraat. Cultuurnota 1997-2000.
Zoetermeer: Ministerie van OCenW.

Moen, N. (1992)

Jazz en geïmproviseerde muziek anno 1990.
Amsterdam: Culturele Studies (doctoraalscriptie).

Oosterhuis, R. (1996;1997)

'De dans der distributeurs. Notities over samenwerking tussen SJIN, Theater Netwerk, Gaudeamus en Nederlands Impresariaat.'
Vakblad Management Kunst & Cultuur, 1996/4 en 1997/1

Oostveen, A-M. (1997)

Van jazz word je niet rijk. Een antropologisch onderzoek naar de sociaal-economische positie van professionele jazzmusici in het Amsterdamse informele circuit.
Amsterdam: Faculteit der Politieke en Sociaal-Culturele Wetenschappen (doctoraalscriptie).

Valk, J. de (1986)

'Jazzopleidingen'.
In: E. van den Berg en F. van Dixhoorn (red.), *Jazzjaarboek 5*.
Amsterdam: Van Gennep.

Ijdens, T. (1997)

Het effect van werkervaringsplaatsen op de arbeidsmarktpositie van podiumkunstenaars.
Rotterdam: Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen.

Ijdens, T., S. Janssen en L. Vos (1995)

Auteurs en hun oudedagsvoorziening
Rotterdam: Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen.

Ijdens, T. en S. de Smit (1995)

'Cabaret modaal. Werkgelegenheid, inkomsten en opinies van cabaretartiesten'.
In: T. Ijdens, P. Blom en B.J. Langenberg (red.), *Cabaret in Nederland. Sociale en economische aspecten van het cabaretbedrijf*.
Amsterdam: Theater Instituut Nederland.

heid als uitvoerend musicus. Bij de eerste en tweede selectie voldoet ruim 30 procent van de musici aan de gestelde criteria, bij de derde bijna 20 procent. Bij extrapolatie naar een populatie van 1.300 à 1.800 musici die wel eens jazz en improvisatiemuziek spelen, zou de groep tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici in Nederland uit 250 tot 580 personen bestaan.

Deze groep telt - bij alle drie de selecties - betrekkelijk veel dertigers en weinig musici met niet-muzikale nevenwerkzaamheden. Het aandeel van gediplomeerde musici en autodidacten varieert met de gehanteerde criteria. De geselecteerde musici treden vaker op dan de andere musici, in het bijzonder met moderne jazz en improvisatiemuziek en op de locaties waar deze muziek veel gespeeld wordt: (kleine) culturele podia en jazzcafés. Ze verdienen tamelijk veel met muziek (gemiddeld 24.000 tot 35.000 gulden netto) in het algemeen en met jazz in het bijzonder (gemiddeld 18.500 tot 28.000 gulden) doordat ze meer optreden en per optreden meer verdienen dan andere musici en/of doordat ze meer verdienen met lesgeven.

Toch verdient zelfs van deze drie geselecteerde groepen tamelijk succesvolle, beroepsmatig werkzame jazz- en improviserende musici niet meer dan ongeveer 30 procent naar eigen zeggen voldoende met jazz en improvisatiemuziek om in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien en is tenminste een kwart van hen mede aangewezen op inkomsten uit niet-muzikale (neven)werkzaamheden, uitkeringen of andere niet-muzikale inkomsten.

Gebruikte literatuur en documentatie

Attema, J. (z.j.)

Loon en werken van de acteur. Een onderzoek naar de beroepsgroep en -praktijk van acteurs.

Utrecht: Wetenschapswinkel Letteren Universiteit Utrecht

Berg, H.O. van den (1987)

Koekoeksjong of nachtegaal? 40 jaar Nederlands Impresariaat.
Amsterdam: Nederlands Impresariaat

CBS (1994)

1899-1994. Vijfennegentig jaren statistiek in tijdreeksen.
Den Haag: SdU/CBS

CBS (1997)

Jaarboek Welvaartsverdeling 1997.
Voorburg/Deventer: CBS/Kluwer

CBS (1998)

Podiumkunsten 1996.
Voorburg/Heerlen: CBS

Collectieve Arbeidsovereenkomst Nederlandse Orkesten, 1996.

Determeyer, E. (1985)

'Het onbehagen van de nieuwe tenoristen'.

In: E. van den Berg en B. Vuijsje (red.), *Jazzjaarboek 4.*
Amsterdam: Van Gennep

Dulfer, H. (1980)

Jazz in China en andere perikels uit de geïmproviseerde muziek.
Amsterdam: Bert Bakker

Knulst, W. (1972)

Jazz anno 1970.
Amsterdam: Boekmanstichting

Koopmans, R. (red.)

Jazz in Nederland. Improvisatie en organisatie van een groeiende minderheid.
Amsterdam: SUA

Leeuwen, C.H.J. van, e.a. (1997)

Praktijkgids Artiest & Recht.
z.p.: Kluwer

Bijlage I

VRAGENLIJST VOOR JAZZ- EN IMPROVISERENDE MUSICI

Onderzoek naar de sociaal-economische positie van
jazz- en improviserende musici

Informatie: Deborah van der Velde, 020-420.25.55
Amsterdam, maart 1997

Toelichting bij de vragenlijst

Indeling

De vragenlijst bestaat uit vijf onderdelen.

- A Personalia
- B Beroepspraktijk in het algemeen
- C Activiteiten jazz en geïmproviseerde muziek
- D Inkomsten
- E Sociale zekerheid

Anonimiteit

De enquête is anoniem. Op geen enkele wijze kunnen de verstrekte gegevens worden gekoppeld aan individuele personen. U wordt dan ook verzocht uw naam en adres *niet* op de vragenlijst te vermelden.

Tijdsduur van invullen vragenlijst

Op het eerste gezicht lijkt het misschien veel werk om deze vragenlijst in te vullen. De meeste vragen zijn echter gemakkelijk te beantwoorden. Alleen de vragen over het aantal en soort optredens en enkele vragen over inkomen kunnen wat moeilijker zijn. Het invullen van de enquête neemt ongeveer 30 tot 45 minuten in beslag.

Wijze van invullen

U wordt verzocht alle vragen van alle onderdelen te beantwoorden, behalve de vragen die niet op u van toepassing zijn.

Lees de vragen en de antwoordmogelijkheden eerst goed door vóórdát u deze invult. Uit de opmaak van de vragenlijst kunt u gemakkelijk zien hoe de betreffende vragen zijn te beantwoorden.

De mogelijkheden zijn:

- door vakjes bij de antwoordmogelijkheden aan te kruisen
- door cijfers of woorden in te vullen als er lijnen _____ staan
- door antwoordmogelijkheden te omcirkelen

Indien u een uitgebreid antwoord op een vraag wilt geven kunt u dit op een A4 vel bijvoegen. Vermeld in dat geval duidelijk om welke vraag het gaat.

Terugzending van de vragenlijst

U wordt vriendelijk verzocht de ingevulde vragenlijst in de bijgevoegde *portvrije antwoordenvelop* zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk vóór 21 april aanstaande te retourneren aan:

Onderzoek jazz- en improvisatiemuziek
T.a.v. Deborah van der Velde
Antwoordnummer 990
1000 RA Amsterdam

Mocht u de antwoordenvelop kwijt raken dan kunt u telefonisch verzoeken om toezending van een extra envelop of de vragenlijst in een gefrankeerde envelop terugzenden.

Inlichtingen

Indien u vragen heeft over de enquête of over het onderzoek kunt u contact opnemen met Deborah van der Velde: 020-420.25.55.

A PERSONALIA

1. Wat is uw geboortjaar? 19 ____
2. Bent u man of vrouw? man vrouw
3. Wat is uw huidige woonplaats?
S.v.p. de eerste twee cijfers van uw postcode invullen: ____
4. Heeft u één of meerdere jaren een opleiding aan het conservatorium gevolgd in Nederland of het buitenland?
 ja nee ⇒ *ga verder met vraag 7*
5. Welke studierichting heeft u gedaan of doet u?

6. Heeft u de opleiding aan het conservatorium voltooid met een diploma?
 ja, in 19 ____ ben ik afgestudeerd
 nee, ik studeer nog
 nee, ik heb het conservatorium voortijdig verlaten
7. Welke (andere) muzikale scholing heeft u gehad?
 muziekschool zelfstudie
 privé-les anders, namelijk: _____
 harmonie en fanfare geen
8. Heeft u een andere, *niet-muzikale*, beroeps- of wetenschappelijke opleiding gevolgd?
 ja, namelijk _____
 nee
9. Bent u lid van een beroepsorganisatie op muziekgebied? Zo ja, welke?
 Beroepsvereniging van Improviserende Musici (BIM)
 Nederlandse Toonkunstenaars Bond (NTB)
 Kunstenbond FNV
 Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaars-Vereniging (KNTV)
 anders, namelijk _____
 nee

B VRAGEN OVER DE BEROEPSPRAKTIJK IN HET ALGEMEEN

Met de vragen in deel B en C willen wij een beeld krijgen van uw activiteiten. In deel B worden vragen gesteld over uw huidige activiteiten op zowel muzikaal als niet-muzikaal gebied. In deel C hebben de vragen uitsluitend betrekking op uw activiteiten in de jazz en geïmproviseerde muziek in 1996.

Voor het beantwoorden van de vragen over tijdsbesteding en over het aantal en soort optredens dat u heeft gegeven, kan het gemakkelijk zijn uw agenda erbij te nemen.

Activiteiten

1. Als u wordt gevraagd naar uw (hoofd)beroep, welke aanduiding gebruikt u dan meestal?
 musicus
 jazzmusicus
 improviserend musicus
 anders, namelijk _____
2. *Waarom* noemt u dit uw (hoofd)beroep?
 ik verdien er mijn brood mee en besteed er de meeste tijd aan
 ik besteed er de meeste tijd aan, maar verdien er niet mijn brood mee
 ik besteed er de meeste tijd aan en verdien er nog niet mijn brood mee, maar wil dat wel
 andere reden, namelijk _____
 weet ik niet
3. Wat is uw maatschappelijke positie op dit moment?
Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
 ik verricht voor minimaal 12 uur per week betaald werk (incl. free-lance of zelfstandige)
 ik ben student
 ik ben werkzoekende
 andere situatie, namelijk _____
4. Sinds welk jaar verwerft u geregeld inkomsten van *enige omvang* uit werkzaamheden als musicus?
Sinds 19 ____
5. Wat is uw hoofdinstrument?

6 Bespeelt u beroepsmatig ook *andere* instrumenten?

ja, namelijk _____ nee

7 Welke soort(en) muziek speelt u *bij voorkeur*?

- moderne jazz pop en rockmuziek
 geïmproviseerde muziek klassieke muziek
 oude stijl jazz overige stijlen, namelijk _____
 dixieland _____
 moderne gecomponeerde muziek _____

8 Welke soort betaalde werkzaamheden op muziekgebied verricht u?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- uitvoerend musicus
 componist
 docent (ook workshopleider)
 overige activiteiten op muziekgebied, namelijk _____

9 Heeft u (ook) andere *betaalde werkzaamheden*, die niet op muziekgebied liggen?

ja nee ⇒ *ga verder met vraag 11*

10 Wat is de aard van uw andere betaalde werkzaamheden (niet op muziekgebied)?

11 Hoeveel tijd besteedde u de afgelopen drie maanden gemiddeld aan uw werkzaamheden als musicus en, indien van toepassing, hoeveel tijd aan ander werk?

U kunt hierbij uw agenda als hulp gebruiken.

Gemiddeld ongeveer _____ uur per week aan werkzaamheden als musicus (incl. studeren, repeteren, componeren, optreden, organisatorische werkzaamheden, lesgeven etc.)

Gemiddeld ongeveer _____ uur per week aan andere betaalde werkzaamheden

12 Indien u ook als *docerend musicus* werkzaam bent, op welke wijze is dat?
Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ik geef privé-les als docent in het basis of voortgezet onderwijs
 als docent aan een muziekschool of centrum voor kunstzinnige vorming anders, namelijk _____
 als docent aan een conservatorium _____
 als workshopleider niet van toepassing ⇒ *ga verder met vraag 14*
 als docent aan een commercieel instituut _____

13 Hoeveel tijd besteedt u gemiddeld per week aan deze werkzaamheden *als docerend musicus*?

Ongeveer _____ uur per week.

14 Heeft u in uw carrière een prijs gekregen en/of een concours gewonnen?

ja nee

15 Bent u in 1995 of 1996 lid van *jury's* en/of *adviescommissies* en/of *besturen* op muziekgebied geweest?

ja nee

16 Ontving u in 1995 of 1996 individuele subsidie of compositie-opdracht(en) met of zonder subsidie van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst of andere instellingen?

- ja, ik ontving een meerjarig honorarium van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst
 ja, ik ontving (een) opdracht(en) van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst
 ja, ik ontving (een) opdracht(en) met subsidie van andere organisaties
 ja, ik ontving (een) opdracht(en) zonder subsidie
 nee

17 In welke vorm oefende u het beroep van musicus in 1996 uit?

- als werknemer (incl. fictieve dienstbetrekkingen)
 als zelfstandig beroep of eigenaar/werknemer van eigen bedrijf

18 Op welke wijze oefende u het beroep van musicus in 1996 uit?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- d.m.v. een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd met orkest, ensemble, omroep e.d.
 d.m.v. (een) tijdelijke arbeidsovereenkomst(en) met orkest, ensemble, omroep e.d.
 d.m.v. losse optredens met één of meer ensembles of als solist op diverse podia
 als zelfstandig beroep of bedrijf
 anders, namelijk _____

19 Hoeveel betaalde optredens had u ongeveer in 1996 in Nederland en het buitenland, verdeeld naar de volgende muzikale genres?

Ongeveer ____ optredens met moderne jazz en geïmproviseerde muziek

Ongeveer ____ optredens met oude stijl jazz en dixieland

Ongeveer ____ optredens met andere muziek, namelijk: _____

C ACTIVITEITEN IN DE JAZZ EN GEÏMPROVISEERDE MUZIEK

1 In welk verband trad u in 1996 over het algemeen op als jazz- of improviserend musicus?

vooral solo

vooral in één vast ensemble*

vooral in diverse losse en vaste ensembles (ook als solist)

anders, namelijk vooral _____

* 'Vast' betekent in dit verband: ensembles die gedurende meer dan één seizoen in (nagenoeg) onveranderde bezetting optreden

2 In hoeveel verschillende losse en vaste jazz- en improvisatie-ensembles trad u in totaal betaald op in 1996?

In ____ ensembles

3 Met hoeveel verschillende musici trad u in 1996 naar schatting op bij betaalde concerten van jazz en geïmproviseerde muziek (exclusief jamsessies en workshops)?

Met ongeveer ____ verschillende musici

4 Met welke vijf groepen trad u in 1996 het meest op bij betaalde concerten van jazz en geïmproviseerde muziek? Hoe vaak trad u bij benadering met deze groepen op?

1. met _____ keer

2. met _____ keer

3. met _____ keer

4. met _____ keer

5. met _____ keer

5 Ontving één of meer jazz- of improvisatie-ensembles waarmee u in 1996 optrad subsidie van het Fonds voor de Podiumkunsten, en/of het Ministerie van OCenW en/of het Ministerie van Buitenlandse Zaken?

ja, ____ ensemble(s)

nee

6 Zijn van één of meer vaste jazz- of improvisatie-ensembles waarmee u optrad, of van u als solist in 1996 één of meer CD's uitgebracht?

ja

nee

7 Heeft u als sessiemuzikant in 1996 meegewerkt aan CD-opnamen van jazz en geïmproviseerde muziek?

ja

nee

8 Had één of meer van de vaste jazz- of improvisatie-ensembles waarmee u optrad, of had u als solist in 1996 een CD-contract?

ja

nee

9 Zijn van één of meer van deze vaste jazz of improvisatie-ensembles waarmee u optrad, of van u als solist, in 1996 radio- of tv-opnames gemaakt en uitgezonden?

ja

nee

10 Versehen er in 1996 recensies en/of artikelen over jazz- en improvisatie-ensembles waarin u speelde, in één of meerdere van de volgende soorten dagbladen en/of tijdschriften? Zo ja, welke?

een regionaal dagblad

een buitenlands muziektijdschrift

een landelijk dagblad

nee

een Nederlands muziektijdschrift

11 Wat waren voor u de drie belangrijkste podia (incl. festivals) in Nederland waar u in 1996 als jazz- of improviserend musicus optrad?

1. _____

2. _____

3. _____

12 Was u in 1996 muzikaal (co-)leider van één of meer vaste jazz- of improvisatie-ensembles?

ja, van ____ ensemble(s)

nee ⇒ ga verder met vraag 14

13 Besteedde u in 1996 als leider van een jazz- of improvisatie-ensemble of als solist de volgende werkzaamheden tegen betaling uit aan dienstverlenende personen of bedrijven? Indien dit betrekking heeft op meerdere ensembles kunt het ensemble nemen waarmee u het meest optrad.

belasting (accountant)	☐ ja	☐ nee
administratie (o.a. financiën, loonadministratie)	☐ ja	☐ nee
muziekpartijen uitschrijven/kopiëren	☐ ja	☐ nee
publiciteit (pers en overige media)	☐ ja	☐ nee
podia en festivals interesseren voor optredens	☐ ja	☐ nee
regelen boekingen en contracten (o.a. invullen en opsturen van contracten)	☐ ja	☐ nee

14 Hoeveel openbare en besloten betaalde optredens heeft u in 1996 gehad in Nederland en het buitenland?

- Ongeveer ____ keer in openbare uitvoeringen
 Ongeveer ____ keer op bruiloften en partijen in de privé-sfeer
 Ongeveer ____ keer op andere besloten evenementen (bedrijfsfeesten en dergelijke)

15 Hoe vaak trad u met jazz en geïmproviseerde muziek in 1996 in Nederland op en hoe vaak in het buitenland?

- Ongeveer ____ keer in Nederland
 Ongeveer ____ keer elders in Europa
 Ongeveer ____ keer in de Verenigde Staten en Canada
 Ongeveer ____ keer elders in de wereld

16 Hoe kwam u in 1996 aan tijdelijke contracten en losse optredens als jazz- en improviserend musicus? Onicirkel bij elke antwoordmogelijkheid hetgeen van toepassing is.

uitsluitend/meestal/soms/nooit via eigen (rechtstreekse)contacten met orkestleiders, podia en festivals

uitsluitend/meestal/soms/nooit via indirecte informele contacten

uitsluitend/meestal/soms/nooit via het Nederlands Impresariaat

uitsluitend/meestal/ soms/nooit via management/impresariaat

uitsluitend/meestal/ soms/nooit via het Arbeidsbureau

uitsluitend/meestal/ soms/nooit via de VAK

uitsluitend/meestal/ soms/nooit via andere kanalen, namelijk:

niet van toepassing

17 Wat is gemiddeld ongeveer uw netto-gage per optreden voor jazz- en improvisatieconcerten?

- _____ gulden voor jazz- en improvisatie-concerten in Nederland
 _____ gulden (omgerekend) voor jazz- en improvisatie-concerten in het buitenland

De vragen 18, 19 en 20 hebben uitsluitend betrekking op optredens in Nederland.

18 Vonden uw openbare jazz- en geïmproviseerde muziekoptredens in 1996 in Nederland op gespecialiseerde of incidentele podia plaats?

- Ongeveer ____ keer op podia die zich speciaal richten op jazz en geïmproviseerde muziek
 Ongeveer ____ keer op podia voor muziek en theater die ook jazz en geïmproviseerde muziek programmeren
 Ongeveer ____ keer op podia die eenmalig of incidenteel iets aan jazz en geïmproviseerde muziek doen

19 Op wat voor soort podia vonden uw openbare jazz- en geïmproviseerde muziekoptredens in 1996 in Nederland plaats en hoe vaak trad u daar bij benadering op?

soort podia	aantal optredens
schouwburgen, concertgebouwen en grote culturele centra	_____
kleinchalige podia voor muziek en theater	_____
jazzcafés	_____
andere horecagelegenheden	_____
scholen	_____
overige podia (niet eerder genoemd)	_____
totaal aantal optredens	_____

20 Hoeveel van uw openbare optredens kwamen in 1996 bij benadering tot stand met en zonder subsidie en (indien van toepassing) van welke organisatie?

- _____ met subsidie van de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland (SJIN)
 _____ met subsidie van het Nederlands Impresariaat
 _____ met subsidie van Gaudeamus
 _____ met subsidie van de Stichting Popmuziek Nederland (SPN)
 _____ met subsidie van (een) andere organisatie(s), namelijk _____
 _____ zonder subsidie

D VRAGEN OVER HET INKOMEN

In een onderzoek naar de sociaal-economische positie van jazz- en improviserende musici mogen gegevens over inkomenspositie natuurlijk niet ontbreken. Daarom stellen wij u een aantal vragen over uw inkomsten. Deze zijn misschien wat moeilijker te beantwoorden dan de voorgaande. Toch zijn ze belangrijk om inzicht te krijgen in de inkomenspositie van jazz- en improviserende musici en om hun inkomenspositie te kunnen vergelijken met die van anderen groepen kunstenaars.

De vragen hebben betrekking op uw huidige inkomsten en op uw inkomsten in 1996. Wij verzoeken u om alle inkomsten mee te rekenen, dus ook zogenaamde grijze of zwarte inkomsten. Dit geldt voor alle vragen. We verzekeren u nogmaals dat alle informatie geheel anoniem zal worden verwerkt, zodat de door u verstrekte gegevens niet tot de persoon te herleiden zijn.

In vraag 1-12 wordt gevraagd naar uw huidige (inkomens)situatie en vooruitzichten op korte termijn.

- 1 Ik ben
- alleenwonend
- samenwonend of gehuwd
- 2 Bent u als ouder of verzorger *financieel verantwoordelijk* voor één of meerdere kinderen beneden de 18 jaar?
- ja, voor ____ kind(eren) nee
- 3 *Indien u samenwonend bent, met of zonder kinderen.* Hoe is de huidige inkomenssituatie van uw gezin (uzelf, uw partner en eventuele minderjarige kinderen) het best te typeren?
- wij (zouden) kunnen leven van mijn inkomsten uit muzikale en andere werkzaamheden
- wij zijn aangewezen op het inkomen van beide partners
- wij zijn (mede) aangewezen op een WW- of bijstandsuitkering van één of beide partners
- anders, namelijk _____
- 4 Staat u momenteel als werkzoekend musicus ingeschreven bij het Arbeidsbureau of het Landelijk Bureau Kunsten en Media?
- ja nee
- 5 Bent u in het bezit van een zelfstandigheidsverklaring?
- ja nee
- 6 Bent u momenteel in loondienst werkzaam als musicus of in een andere functie?
- ja, als musicus
- ja, in een andere functie, namelijk _____
- nee, ik ben niet in loondienst werkzaam

- 7 Indien u op dit moment als musicus in loondienst werkzaam bent bij één of meerdere werkgevers, bij welke soort instelling(en) is dat dan, en wat is de aard en omvang van het dienstverband en het netto-maandsalaris?

Soort werkgever*	Duur dienstverband**	Aantal uren per week	Netto maandsalaris
1 _____	_____ maanden	_____ uur	f _____
2 _____	_____ maanden	_____ uur	f _____
3 _____	_____ maanden	_____ uur	f _____

* Bijvoorbeeld: symfonie-orkest, kamermuziek- of jazz- of improvisatie- ensemble, omroep, muziekschool of ander soort instelling.

** Vul hier de duur van het contract in, als het een tijdelijke arbeidsovereenkomst betreft. Vul 'vast' in en streep 'maanden' door, als het een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd betreft.

- 8 Hoeveel bedroeg uw persoonlijk netto-inkomen de *afgelopen maanden* (sinds januari 1997) gemiddeld bij benadering? *Dit betreft dus het totaal van alle netto-inkomsten per maand.* 'Netto' betekent hier: *na aftrek van ingehouden loonbelasting en sociale premies.*

f _____ gemiddeld per maand

- 9 Wat was (waren) de *afgelopen maanden* (sinds 1 januari 1997) uw belangrijkste inkomstenbron(nen), en wat was over het geheel genomen en bij benadering het procentuele aandeel van die bronnen in uw persoonlijk inkomen? *Vul s.v.p. een '0' in als u geen inkomsten uit de desbetreffende bron had.*

werkzaamheden als jazz- en improviserend musicus *	_____ %
muzikale werkzaamheden in andere genres**	_____ %
ander betaald werk (niet muzikaal)	_____ %
werkloosheidsuitkering	_____ %
bijstandsuitkering	_____ %
overige inkomsten	_____ %
Totaal (is bedrag bij vraag 8)	100 %

* inkomsten als uitvoerend musicus, componist, docent en andere activiteiten op jazz en geïmproviseerd muziekgebied, inclusief individuele subsidies en stipendia

** inkomsten als uitvoerend musicus, componist, docent en andere activiteiten op muziekgebied, inclusief individuele subsidies en stipendia

- 10 Verdiende u *de afgelopen maanden* (sinds 1 januari 1997) voldoende als jazz- en improviserend musicus om te kunnen voorzien in uw eigen levensonderhoud en (indien van toepassing) dat van gezinsleden die financieel geheel of gedeeltelijk van u afhankelijk zijn?

- ja, ik verdiende voldoende als jazz- en improviserend musicus
- nee, maar ik verdiende wel voldoende met muzikale werkzaamheden in het algemeen
- nee, ik/wij hadden ook andere inkomsten nodig

11 Heeft u in *de komende twee maanden* (mei en juni 1997) naar verwachting voldoende inkomsten uit werkzaamheden als jazz- of improviserend musicus om te kunnen voorzien in uw eigen levensonderhoud en (indien van toepassing) dat van uw gezinsleden die financieel geheel of gedeeltelijk van u afhankelijk zijn?

- ja, ik verdien waarschijnlijk voldoende als jazz- en improviserend musicus
 nee, maar ik verdien wel voldoende als musicus (ook andere genres dus)
 ik/wij zullen ook aangewezen zijn op andere inkomsten

12 Bent u tevreden over uw huidige inkomenssituatie of niet?

- ik ben tevreden met de huidige situatie
 ik wil graag meer inkomsten uit jazz- en improvisatiemuziek
 ik wil graag meer inkomsten uit muziek
 ik wil graag meer ander betaald werk (niet muziek)

De vragen 13 t/m 19 hebben betrekking op uw inkomenssituatie in 1996

13 Hoeveel bedroeg naar schatting uw persoonlijk jaarinkomen in 1996 bruto of netto?

Ongeveer _____ gulden bruto (zonder aftrek van loonbelasting en sociale premies)
 Ongeveer _____ gulden netto

14 Wat waren in 1996 uw inkomstenbron(nen), en wat waren bij benadering de inkomsten per bron? *Vul s.v.p. een '0' in als u geen inkomsten uit de desbetreffende bron had.*

muzikale werkzaamheden *f* _____
 ander betaald werk (niet-muzikaal) *f* _____
 uitkeringen *f* _____
 overige inkomsten, niet eerder genoemd *f* _____
 Totaal (is bruto- of nettobedrag bij vraag 13) *f* _____

15 Wat was in 1996 bij benadering het procentueel aandeel van uw inkomsten als musicus uit de volgende soorten werkzaamheden?

Vul s.v.p. een '0' in als u geen inkomsten uit de desbetreffende bron had.

werk als uitvoerend musicus (incl. naburige rechten) _____ %
 werk als componist (incl. auteursrechtelijke inkomsten) _____ %
 werk als doent (incl. workshopleider) _____ %
 overige werkzaamheden op muziekgebied _____ %
 Totaal (is het bedrag van muzikale werkzaamheden bij vr. 14) 100 %

16 Wat was in 1996 bij benadering het procentueel aandeel van uw inkomsten als musicus uit de volgende muziekgenres?

moderne jazz- en improvisatiemuziek _____ %
 oude stijl jazz en dixieland _____ %
 moderne en klassiek gecomponeerde muziek _____ %
 roek en popmuziek _____ %
 overige muziek _____ %
 Totaal (is het bedrag van muzikale werkzaamheden bij vr. 14) 100 %

17 Indien u in 1996 een uitkering ontving, wat voor soort uitkering was dit en gedurende hoeveel maanden heeft u deze ontvangen?
Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- volledige Bijstand of RWW gedurende _____ maanden
 gedeeltelijke Bijstand of RWW gedurende _____ maanden
 volledige WW gedurende _____ maanden
 gedeeltelijke WW gedurende _____ maanden
 WAO
 anders, namelijk: _____ gedurende _____ maanden
 niet van toepassing

18 Hoe hoog waren in 1996 uw beroepskosten als musicus?

f _____

19 Bij welke van de onderstaande categorieën wordt u waarschijnlijk door de belasting ingedeeld voor 1996?

- werknemer
 zelfstandig ondernemer
 geen van beide (niet-actief)
 weet ik niet

E VRAGEN OVER SOCIALE ZEKERHEID

Wij vinden het van belang om inzicht te verkrijgen in de sociale zekerheid van jazz- en improviserende musici. Daarom stellen wij u een aantal vragen stellen over werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid en pensioen.

- 1 Stel dat u in de volgende maand onvoldoende inkomsten uit arbeid als musicus zou hebben, zou u dan op grond van de duur van uw *werkzaamheden als musicus* in beginsel in aanmerking komen voor een uitkering krachtens de *Werkloosheidswet*. U moet dan in de voorafgaande driekwart jaar in 16 weken minstens één keer per week een wit optreden hebben gehad.

- ja, ik denk het wel
 nee, ik denk het niet
 ik weet het niet
 niet van toepassing, ik ben zelfstandig ondernemer

- 2 Zou u in de volgende maand op grond van de duur van uw *werkzaamheden als musicus* in beginsel in aanmerking komen voor een uitkering krachtens de *Ziekwet*? Er moeten dan in beginsel minder dan 9 dagen tussen uw witte optredens zitten.

- ja, ik denk het wel
 nee, ik denk het niet
 ik weet het niet
 niet van toepassing, ik ben zelfstandig ondernemer

- 3 Bent u als werknemer in (fictieve) loondienst verplicht verzekerd voor ziektekosten krachtens de *Ziekenfondswet* (inclusief medeverzekering bij partner), of heeft u als werknemer of zelfstandige een (aanvullende) *particuliere ziektekostenverzekering* afgesloten?

- ik ben verzekerd via het Ziekenfonds
 ik heb een particuliere verzekering
 is wisselend
 ik ben verzekerd via de IZA
(Interimregeling Ziektekosten Ambtenaar)
 ik ben *niet* verzekerd tegen ziekte
 niet van toepassing

- 4 Heeft u zich als zelfstandige verzekerd tegen inkomstenderving ten gevolge van arbeidsongeschiktheid?

- ja
 nee

- 5 Heeft u als werknemer in loondienst van één of meer werkgevers pensioenrechten opgebouwd via een *collectieve pensioenregeling*. Zo ja, gedurende hoeveel jaren?

- ja, gedurende ____ jaren
 nee
 ik weet het niet
 niet van toepassing

- 6 Heeft u als werknemer of zelfstandige een (aanvullende) *particuliere pensioenvoorziening* getroffen? Zo ja, gedurende hoeveel jaar legt u hiervoor geld opzij?

- ja, inmiddels ____ jaren
 nee

- 7 In welke vorm legt u geld opzij voor een *particuliere oudedagsvoorziening*?

- levensverzekering
 anders, namelijk _____
 lijfrente
 niet van toepassing
 koopsompolis

OPMERKINGEN

Mocht u nog opmerkingen hebben naar aanleiding van deze enquête, dan kunt u die hieronder kwijt.

Dit is het einde van de vragenlijst.

U wordt vriendelijk verzocht de vragenlijst vóór **21 april** aanstaande terug te zenden in de bijgevoegde envelop (een postzegel is niet nodig).

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Bijlagen II - V

Bijlage II

Antwoorden op open vragen

De antwoorden op open vragen worden in het volgende weergegeven *zoals ze door de respondent gespeld zijn of bij verwerking van de gegevens ingevoerd.*

In sommige gevallen zijn woorden afgekort of voegwoorden weggelaten om de aanduiding per respondent zoveel mogelijk op één regel te houden.

IIa. Beroep

Respondenten die bij de vraag naar hun hoofdberoep niet musicus, jazzmusicus of improviserend musicus maar een ander muzikaal beroep of een combinatie van muzikale activiteiten invulden (n=48), gebruikten de volgende aanduidingen. Het cijfer vóór de aanduiding is de code die vervolgens is toegekend:

- 1 musicus
- 2 jazzmusicus
- 3 improviserend musicus

1.00 MUZIEKDOCENT
1.00 MUSICUS/DOCENT
2.00 LERAAR MUZIEK, MUSICUS, JAZZMUSICUS
1.00 ZANGERES LICHTE MUZIEK EN ZANGDOCENT
3.00 IMPROVISEREND MUSICUS & DOCENT
1.00 DOCEREND MUSICUS
1.00 MUZIEKTERAPEUT
2.00 GITAARDOCENT, DOCENT MUZIEKTHEORIE, JAZZ-MUSICUS
1.00 MUZIKANT
1.00 DOCENT MUZIEK (SLAGWERK)
1.00 DOCENT
1.00 LERAAR
3.00 WERELDMUZIEK EN IMPROV. MUSICUS
1.00 GITAARDOCENT EN MUSICUS
1.00 MUSICUS & DOCENT
1.00 MUZIKANT
2.00 JAZZ- EN POP- MUZIKANT EN LERAAR JAZZ
1.00 MUSICUS EN DOCENT
1.00 VOCALISTE/ ZANGPEDAGOOG
2.00 JAZZ EN POP MUZIKANT
1.00 MUSICUS EN KOMPONIST
1.00 MUSICUS EN COMPONISTE
1.00 DOCENT, MUSICUS
1.00 DOCENT MUZIEK OF MUSICUS
1.00 PERCUSSIONIST
1.00 COMPONIST
1.00 MUSICUS/DOCENT
1.00 MUZIEKDOCENT/COORDINATOR

1.00 VOCALISTE
1.00 DOCENTE
1.00 TROMBONEDOCENT
1.00 MUZIKANT
1.00 MUSICUS.COMPONIST
1.00 COMPONIST
1.00 FREELANCE DRUMMER
1.00 COMPONIST EN MUSICUS
1.00 COMPONIST
1.00 COMPONIST
1.00 COMPONIST/ BLOKFLUITIST
1.00 ZANGERES
1.00 MUSICUA/COMPONOST/PRDUCER
1.00 COMPONIST
1.00 MUZIEKLERAAR
1.00 VOCALISTE
1.00 SAXOFONIST
1.00 DOCENT
1.00 ZANGERES
1.00 ZANGERES

Respondenten die bij de vraag naar hun hoofdberoep niet musicus, jazzmusicus of improviserend musicus maar een combinatie van een muzikaal beroep en een niet-muzikaal beroep invulden (n=7), gebruikten de volgende aanduidingen. Het cijfer vóór de aanduiding is de code die vervolgens is toegekend:

- 1 musicus
- 2 jazzmusicus
- 3 improviserend musicus

1.00 ONTWERPER, MUSICUS
1.00 MUSICUS EN STATISTICUS
2.00 PSYCHOLOOG EN JAZZMUSICUS
2.00 JAZZMUSICUS, SCHRIJVER
1.00 MUSICUS & VORMGEEFSTER
2.00 JAZZMUSICUS/BEELDEND KUNSTENAAR
1.00 DOCENT V. BANK/OFFICIELE INSTANTIES, MUSICUS

Respondenten die alleen een niet-muzikaal beroep invulden (n=17), gebruikten de volgende aanduidingen. Het cijfer 19 vóór de aanduiding is de code die voor deze categorie is gebruikt.

19.00 UITZENDKRACHT
19.00 GEPENSIONEERD LERAAR
19.00 INTERMEDIAIR
19.00 PSYCHOLOOG

19.00 MANUSJEVAN ALLES
 19.00 PIANOSSTEMMEN
 19.00 VOLKSHUISVESTINGCONSULENT
 19.00 TUINARCHITECT
 19.00 ONDERNEMER
 19.00 JURIST
 19.00 WISKUNDIGE
 19.00 PC BEHEERDER
 19.00 LERAAR (WISKUNDE)
 19.00 WETENSCH. ONDERZOEKER, BIJBAAN MUSICUS
 19.00 PSYCHIATER
 19.00 DOCENT SCHILDEREN
 19.00 PSYCHOLOOG

Iib Overige instrumenten

De overige instrumenten (n=27) die op pagina 30 niet opgesomd zijn, zijn de volgende:

<i>Instrument</i>	<i>Aantal respondenten</i>
DWARSEFLUIT	6
VIOOL	5
PERCUSSIE	4
FLUIT	2
BASBLOKFLUIT	1
KLARINET	1
HOORN	1
TUBA(SOUSAFOON)	1
FAGOT	1
HAMMONDORGEL	1
ACCORDEON	1
HARMONICA	1
DRAAITAFELS	1
MELODISCH SLAGWERK	1

Iic. Overige muzikale werkzaamheden

Musici die vermeldden dat ze naast werk als uitvoerend musicus, componeren en lesgeven ook andere muzikale activiteiten hadden (n=90), noemden de volgende werkzaamheden.

Het cijfer voor de aanduiding is de code voor het hoofdberoep dat ze noemden of waarbij ze naderhand werden ingedeeld (zie IIa):

- 1 musicus
- 2 jazzmusicus
- 3 improviserend musicus
- 4 niet-muzikaal beroep
- 99 geen beroep vermeld

1.00 BANDLEADER
 2.00 ARRANGEUR/COMPONIST
 4.00 INDIVIDUEEL DJ-EN (PLAATJES DRAAIEN)
 1.00 AUTEURWERKZAAMHEDEN (INTERVIEWS, RECENSIES, FOLDERS ETC.)
 99.00 ARRANGEUR
 3.00 ARRANGEUR
 1.00 OPNAMETECHNIEK
 2.00 ARRANGEUR, DIRIGENT
 1.00 STUDIOTECHNIEK
 2.00 JURY'S EN EXAMENCOMMISSIES, SPORADISCH EEN WORKSHOP (BRUSHES)
 1.00 MUZIEKTERAPEUT
 1.00 PRODUCENT VAN CD'S EN GELUIDSTECHNICUS IN EEN STUDIO
 1.00 DIRIGENT
 1.00 STUDIO
 1.00 ACHTERGRONDMUZIEK PRODUCEREN BIJVIDEO-BEELDEN
 1.00 BIGBAND-LEIDER
 1.00 ARRANGER
 1.00 PLATENLABEL
 1.00 PRODUCTIE VAN OPNAMEN
 1.00 ORGANISEREN VAN MUZIEKCAFE
 2.00 DIRIGENT
 2.00 ARRANGEREN
 1.00 MUZIEK JOURNALISTIEK
 1.00 STUDIOWERK
 1.00 SESSIES LEIDEN
 1.00 BRAILLE TRANSCRIBENT
 1.00 DIRIGENT
 2.00 HET COPIEEREN VAN BLADMUZIEK
 1.00 ORGANISEREN VAN ALLERLEI MUZIEKPROJECTEN
 1.00 FILMMUZIEK, TV
 3.00 MUZIEKTHEATER-ACTEUR-ZANG
 3.00 UITGEVEN CD'S EN MC'S EN VERKOOP AAN GROOT-EN KLEINHANDEL
 1.00 DEMONSTRATIES/CLIMICS
 3.00 INSTANT COMPOSING; ADVIES CIE JAZZ & GEIMPROVISEERSE MUZIEK
 1.00 PRODUCER E.D.
 2.00 LEIDERS VAN EEN 12-MANS BAND
 1.00 ORKESTLEIDER
 4.00 EIGENAAR VAN EEN MUZIEKWINKEL
 1.00 ORKESTLEIDER
 1.00 ONTWIKKELING VAN EEN VISUEEL POLYRITMISCH CONCEPT
 1.00 ARRANGEUR, PRODUCER
 1.00 ARRANGEUR EN MUZIEKLESBOEKSCHRIJVER
 1.00 SEMINARS

1.00 GELUIDVERHUUR/ BEMIDDELAAR (BOEKINGSKAN-
TOOR)

3.00 ORGANISATIEWERKZ. T.B.V. PROJECTEN EN BANDS

1.00 WORKSHOPS, DIRIGEREN

1.00 ARRANGEREN

1.00 CD PRODUCENT

1.00 STUDIOWERK

1.00 DIRIGENT, TEKSTDICHTER

1.00 ORGANISATIE CONCERTEN

1.00 PRODUCENT

1.00 STUDIOMUZIKANT

1.00 PROGRAMMERING VAN DIVERSE LOKATIES, BAND-
LEIDER EN BOEKINGEN

1.00 REPETITOR

1.00 (JAZZ)MUZIEKJOURNALISTIEK

2.00 MUSIKAAL LEIDER VAN EEN KABERETTGROEP

2.00 ARRANGEREN

1.00 ARRANGEUR, PRODUCENT

1.00 SLAGWERKDOCENT

2.00 BANDLEIDER, ORGANISATOR

1.00 DIRIGENT EN PROGRAMMAMAKER

1.00 GITARIST IN THEATERPRODUCTIES

1.00 TRANSCRIPTIE EN MANAGEMENT

1.00 INKOMSTEN UIT CD LABEL

2.00 ARRANGEREN

1.00 ARRANGER

1.00 ARRANGER

1.00 ADVISEREN EN TOEPASSINGEN COMPUTER IN MU-
ZIEK

1.00 MUZIEK PRODUCENT ARRANGER

1.00 DIRIGENT

1.00 STUDIOWERK + ARRANGEREN

3.00 ORGANISEREN FESTIVALS, CONCERTEN E.D.

1.00 MUSICAL BEGELEIDER (THEATERSCHOOL) A'DAM

1.00 PRODUCER IN STUDIO

1.00 KANTOOR (ONBETAALD)

1.00 ONREGELMATIGWERK

1.00 PRODUCER

1.00 ARRANGER

1.00 STUDIOMUZIKANT, PRODUCER

3.00 AF EN TOE PROJECTEN BEDENKEN, DAN GROEPJE
VAN 4 A 5

1.00 PIANO STEMMEN

1.00 ARRANGEREN

1.00 MANAGEMANT

1.00 DIRIGENT, ARRANGEUR KOOR

1.00 PRODUCTIE (TV EN RADIO) EN ARRANGEMENTEN

1.00 THEATERMAKER

2.00 CORREPETITOR MUSICALVERENIGING

1.00 ARRANGEUR, COPIEST

IId. Niet-muzikale nevenwerkzaamheden

Musici die vermeldden dat ze naast werk als musicus
ook niet-muzikale (neven)werkzaamheden hadden
(n=96), noemden de volgend werkzaamheden.
Het cijfer voor de aanduiding is de code voor het
hoofdberoep dat ze noemden of waarbij ze naderhand
werden ingedeeld (zie IIa):

- 1 musicus
- 2 jazzmusicus
- 3 improviserend musicus
- 4 niet-muzikaal beroep
- 99 geen beroep vermeld

1.00 PUBLICITEIT

1.00 COMPUTERPROGRAMMEUR, SYSTEEMBEHEERDER

4.00 LICHT ADMINISTRATIEVE WERKZAAMHEDEN
(UITZENDBUREAU)

1.00 GRAFISCH ONTWERPER

1.00 CHAUFFEUR

1.00 KLUSSEN

1.00 RESTAURATIE HOUTEN MUZIEKINSTRUMENTEN

4.00 IK WAS LERAAR DUTS EN GENIET DAARVAN NU EEN
PENSIOEN

4.00 REPRESENTATIE/BEMIDDELING

4.00 PSYCHOTHERAPIE

2.00 SUPPOOST IN MUSEUM, TELEMARKETING

1.00 AUTOMATISERING/STATISTIEK

1.00 DOCENT ALG. ECONOMIE

1.00 LERAAR MAATSCHAPPIJLEER

1.00 MULTIMEDIA

1.00 DECORBOUW

2.00 PSYCHOLOOG IN VERPLEEGHUIS

1.00 STEUNFUNCTIE PROJEKTEN BASISONDERWIJS

1.00 MUZIKESCHOOL POTIER

1.00 VERKOPER OPTICIEN

4.00 SYSTEEMBEHEERDER

2.00 ROMANSCHRIJVER

1.00 FREELANCE TEXTSCHRIJVER

1.00 KOERIERSDIENST

1.00 ADMINISTRATIEF

1.00 TANDTECHNICUS

1.00 UITZENDWERK

1.00 PRODUCTIEWERK/PEIDING

1.00 BIJBAAN, AUTEUR

4.00 PART-TIME BAAN IN VOLKSHUISVESTING (19 UUR PW)

4.00 TUINARCHITECT/DOCENT

3.00 THEATER, KUNST

2.00 KOSTUUM-ONTWERPER, BOEKHOUDER

1.00 TYPE-WERKZAAMHEDEN

1.00 DISTRIBUTEUR NRC

3.00 VISUELE REEDUCATIE

1.00 ORGANISATORISCH EN BELEIDSMATIG BEZIG ZIJN
 1.00 VERPLEEG
 3.00 KLUSSEN
 1.00 MUZIEKPRODUCENT
 2.00 TEKSTEN SPREKEN, ORGANISATIE AV-PROJECTEN
 1.00 DOCENT TECHNIEK
 2.00 ACTEUR, TEKSTSCHRIJVER, MODEL
 1.00 AUDIOVISUEEL MEDEWERKER
 1.00 VERKOPER VAN SAXOFOONS IN EEN MUZIEKWINKEL
 1.00 MEDEWERKER FAST-FOOD BIJ MACDONALDS
 2.00 MAATSCHAPPELIJK WERK/BMO-LEIDER/
 COORDINATOR
 2.00 KOKEN
 1.00 HORECA
 1.00 VERKOOP VAN BEELDEN EN INSTALLATIES
 1.00 ANDERMANS HOND UITLATEN
 1.00 COORDINATIE TAAK
 1.00 ADMINISTRATIEF MEDEWERKSTER SECRETARIAAT,
 VIA UITZENDBUREAU
 1.00 EIGENAAR CROISSANTERIE
 4.00 JURIST, RECHTSBIJSTAND
 1.00 ACTEUR
 4.00 DOCENT WISKUNDE AAN UNIVERSITEIT VAN A'DAM.
 1.00 GIDS (MUSEUM)
 1.00 UITZENDE WERK ONGESCHOOLD ANIMATIE
 1.00 BIJBAANTJE ALS ENQUETEUR
 1.00 CHAUFFEUR
 1.00 BRUGWACHTER
 1.00 PARTTIME PTT POST SORTEERDER
 1.00 PRESENTEREN, TEKSTSCHRIJVEN, PROGRAMMA-
 MAKEN JEUGDTELEVISIE
 1.00 ORGANISATIE VAN MUZIEK, BESTUREN, PROGRAM-
 MEREN COMPUTERS
 4.00 PC-BEHEERDER (AUTOMATISERING)
 1.00 DOCENT PSYCHOLOGIE (ONDERWIJSLEER) CONSER-
 VATORIUM
 1.00 SCHERM LERAAR, ZWAARD LERAAR
 1.00 KLUSJES IN KLEINE KRING
 1.00 VERKOOP VAN BUITENSPORT-ARTIKELEN
 2.00 PRAKTIJK ALS BEELDEND KUNSTENAAR/MULTI-
 MEDIA ARTIST
 4.00 LERAAR WISKUNDE
 4.00 WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEKER
 1.00 UITZENDBUREAU PTT-TELECOM
 1.00 FOTOGRAFIE
 1.00 STUDIEBEURS
 1.00 UITZENDE WERK (LAATSTE BAAN: 5 MND. LANDELIJK
 BUREAU KUNSTEN)
 4.00 PSYCHIATER
 3.00 FYSIEKE ARBEID, WAT ZICH AANBIEDT

1.00 KLUSSEN
 99.00 DIRECTIE/ MANAGEMENT AUTOMATISERING
 1.00 SOCIAAL CULTUREEL WERK
 1.00 LOGISTIEK
 1.00 LERAAR TEKENEN
 4.00 DOCENT SCHILDEREN (WORKSHOPS, CURSUSSEN)
 1.00 ONDERWIJS HBO
 3.00 BIBLIOTHEEK ALS UITZENDKRACHT
 1.00 ORGANISATORIECH LEIDING GEVEN AAN KANTOOR-
 PERSONEEL
 4.00 PSYCHOLOOG, PSYCHOTHERAPEUT
 1.00 24 UPW PROGRAMMAKER BIJ STUDIUM GENERA-
 LE EINDHOVEN (TUE)
 1.00 SCHILDEREN
 2.00 WERKZAAMHEDEN JURIDISCHE AFDELING VAN IN-
 CASSOBUREAU
 3.00 ZELFSTANDIG ONDERNEMER, CATERING/ BLOEMEN
 1.00 VERKOPEN IN SUPERMARKT
 1.00 IK HEB OOK BIJ DE PTT EN ABN-AMRO GEWERKT
 1.00 BOEKHOUDING 16 UUR PER WEEK

Ile. Muzikale voorkeur

Musici die naast de aangeboden antwoordcategorieën (ook) andere muziekgenres invulden bij de vraag naar de muziek die ze bij voorkeur spelen (n=138), gebruikten daarvoor de volgende aanduidingen. Het cijfer vóór de aanduiding is de code van de voorkeurscategorie waar ze bij ingedeeld zijn:

- 1 alleen moderne jazz/impro
- 2 moderne jazz/impro en andere muziek
- 3 geen moderne jazz/impro

Die indeling berust in de meeste gevallen op het genre dat respondenten aankruisten en dat door een aantal van de onderstaande respondenten wordt gehaald bij de open vraag naar andere muziek.

De genres die ze konden aankruisen waren:

1. moderne jazz; 2. improvisatiemuziek; 3. oude stijl jazz; 4. dixieland; 5. modern gecomponeerd; 6. pop en rock; 7. klassiek.

3.00 KLASSIEKE MUZIEK, JUMP-JAZZ
 2.00 ALLES WAT IK LEUK VINDT
 2.00 MODERNE JAZZ, OUDE STIJL JAZZ, OOST-EUROPESE VOLKSMUZIEK
 2.00 SALSA, Z-AMERIKAANS, POP EN ROCKMUZIEK, DIXIE, OUDE STIJL JAZZ ETC.
 3.00 BLUES, OUDE STIJL JAZZ, POP EN ROCKMUZIEK
 2.00 LATIN, MODERNE JAZZ, MODERNE GECOMPONEERDE MUZIEK

- 3.00 FOLKLORE, OUDE STIJL JAZZ, DIXIELAND
- 2.00 AAN ETHNISCHE MUZIEK VERWANTE FOLK, MODERNE EN GEIMPROV. JAZZ
- 2.00 MIX VAN FUNK, JAZZ, ROCK, DANCE, RAP, OOK MODERNE JAZZ.
- 2.00 LATIN JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 GEIMPROVISEERDE MUZIEK, TANGO/AMERIKAANSE MUZIEK
- 2.00 FUNK/FUSION, POP EN ROCK, MODERNE JAZZ
- 2.00 BLUES, POP EN ROCK, KLASSIEK, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 3.00 RITM+BLUES, FOLK, OUDE STIJL JAZZ
- 2.00 SOUL, MODERNE JAZZ
- 2.00 BRAZILIAANSE + LATIN MUZIEK, MODERNE JAZZ, GEIMPR. MUZIEK
- 2.00 BLUES, LATIN, FUSION, MODERNE JAZZ, POP EN ROCK
- 1.00 BIGBAND JAZZ, MODERNE JAZZ, GEIMP. MUZIEK
- 2.00 WERELDMUZIEK, MODERNE JAZZ, POP EN ROCK, COMBINATIES VAN GENRES
- 2.00 FILMMUZIEK, MODERNE JAZZ, POP EN ROCK
- 3.00 MET DE "HANDSOME HARRY COMPANY"
- 2.00 MODERNE+OUDE STIJL JAZZ, GEIMPROV., DIXIE, POP+ROCK, LATIN, HOUSE, HI
- 2.00 AFRIKAANS, OOK MODERNE JAZZ
- 2.00 BRAZILIAANS
- 3.00 OUDE STIJL JAZZ EN KRONTJONG
- 2.00 JAZZFUNK
- 1.00 GEIMPROVISEERDE MUZIEK EN BIGBAND
- 2.00 BRAZILIAANSE MUZIEK, MODERNE JAZZ
- 2.00 LATIN, POP EN ROCKMUZIEK EN MODERNE JAZZ
- 2.00 VOLKSMUZIEK EN GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 MAINSTREAM JAZZ EN POP EN ROCKMUZIEK
- 3.00 ALL-ROUND, MET 'JAZZY-INVLOEDEN'
- 2.00 OUDE STIJL JAZZ, DIXIELAND, POP EN ROCK, MAINSTREAM/BEBOP
- 2.00 LATIN, POP EN ROCK, MODERNE JAZZ
- 2.00 WERELD MUZIEK, MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 GEIMPROVISEERDE MUZIEK EN WERELDMUZIEK
- 3.00 CLOSE-HARMONY/ SWING/ SOUL
- 2.00 GEIMPROVISEERDE MUZIEK, WERELD MUZIEK
- 2.00 WERELDMUZIEK, MODERNE JAZZ, POP EN ROCK, GEIMPROV, MODERNE
- 2.00 POP, ROCK, MODERNE JAZZ, OUDE STIJL JAZZ, JUNGLE, HOUSE, TECHNO, GEIMPR.
- 1.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROV. MUZIEK, CROSSOVER MET 'WERELD MUZIEK'
- 2.00 KALIPSO KISEKO, MODERNE JAZZ, DIXIELAND, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 'THEATERMUZIEK', POP EN ROCK, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 FUSIONMUZIEK, SOULMUZIEK, MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 POST 'BOP'
- 2.00 WERELDMUZIEK, POP EN ROCK, MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERD, OUDE STIJL JAZZ, POP, ROCK, KLASSIEK,
- 2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK, CUBAANSE MUZIEK
- 2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERD, MODERNE GECOMPONEERD, AFRIKAANSE
- 3.00 KLASSIEK, CUBAANS, SALSA, DANZON E.D.
- 2.00 FUSION/NEWAGE/MODERNE JAZZ/GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 ELECTRON. COMPOSITIES, MINIMAL MUSIC/NEW AGE, MODERNE JAZZ, GEIMP
- 2.00 ZIGEUNERMUZ./KLEZMER/WERELDMUZ./POP, ROCK/MODERNE JAZZ/OUDE STI
- 2.00 MAINSTREAM JAZZ, POP EN ROCK, MODERNE JAZZ
- 2.00 WERELDMUZ./POP EN ROCK/MODERNE JAZZ/MODERN GECOMP/GEIMP MUZ
- 2.00 BEBOP, POP EN ROCK, DIXIE, OUDE STIJL JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK
- 2.00 ALLES
- 2.00 GEIMPROVISEERDE, MODERNE GECOMPONEERDE EN ALLE GOEDE MUZIEK
- 2.00 MODERNE JAZZ, MODERN GECOMPON., POP EN ROCK MUZIEK, SALSA, LATIN, BI
- 2.00 GEIMPROVISEERDE EN MODERNE GECOMPONEERDE EN KLASSIEKE MUZIEK
- 2.00 POP EN ROCKMUZIEK, HARDBOP, R&B
- 3.00 POP EN ROCKMUZIEK EN JUMP JAZZ
- 2.00 SOUL, POP, BLUES EN JAZZ
- 2.00 GEIMPROVISEERDE MUZIEK, OUDE STIJL JAZZ, LATIN
- 2.00 FUSION, POP EN ROCK, GEIMP MUZIEK, MODERNE JAZZ
- 2.00 WERELDMUZ., POP, ROCK, KLASSIEK, MODERN GECOMPON., MODERNE JAZ
- 3.00 FUSION, POP EN ROCK
- 3.00 DUO ZANG & GITAAR, CONCEPTMATIG EN STIJLOVERSTIJGEND
- 2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK EN WERELDMUZIEK.
- 2.00 WERELDMUZIEK
- 2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK, FUNK EN HIP HOP
- 2.00 MODERNE JAZZ, POP EN ROCKMUZIEK EN WERELDMUZIEK.

2.00 SUPER RYTHMIC, MODERN JAZZ MUSIC ON THE
EDGE OF CRISIS

2.00 R&B, JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK

2.00 FUNK, GRUNGE-JAZZ, POP EN ROCK

2.00 EIGEN COMPOSITIES, MODERNE JAZZ, GEIMP. MU-
ZIEK, MODERNE GECOMP.

2.00 BOOGIEWOOGIE, POP EN ROCK, GEIMP. MUZIEK

2.00 MOOIE MUZIEK, MODERNE JAZZ, GEIMP. MUZIEK,
OUDE STIJL JAZZ

2.00 LATIN, CARIBISCHE MUZIEK, POP EN ROCK, OUDE
STIJL JAZZ, GEIMP MUZIEK

3.00 EIGEN MUZIEK

2.00 KLEZMER + ALLE ANDERE OPTIES (BEHALVE KLAS-
SIEK)

2.00 FUSION, FUNK, POP EN ROCK

2.00 LATIN, AFRIKAANS, MODERNE JAZZ, GEIMP. MUZIEK

3.00 SALSA, MERENGUE EN LATIN JAZZ

2.00 LATIN, SALSA, FUSION, BRAZILIAN EN MODERNE
JAZZ

3.00 OUDE STIJL JAZZ, DIXIELAND, BIG BAND MUZIEK, LA-
TIJNS-AMERIKAANS

3.00 RYTHM & BLUES, POP EN ROCK, OUDE STIJL JAZZ

2.00 NIET-WESTERSE MUZIEK, POP EN ROCK, OUDE STIJL
JAZZ, GEIMP MUZIEK

2.00 WERELDMUZIEK, POP EN ROCK, GEIMPROVISEERDE
MUZIEK

2.00 LATIN/JAZZ/POP EN ROCK/MODERNE JAZZ/DIXIE

2.00 BRAZILIAANS EN MODERNE JAZZ

2.00 SPAANSE MUZIEK, POP EN ROCK, MODERNE JAZZ, GE-
IMP MUZIEK

2.00 FUSION, LATIN, MODERNE JAZZ

2.00 AFROLATIN, FUSION, MODERNE JAZZ

2.00 FUNK/BLUES MAAR OOK GEIMPROV. MUSIEK

3.00 COUNTRY JAZZ, OOK: OUDE STIJL JAZZ, POP EN
ROCKMUZIEK

2.00 1,6, EN INDIASE RAGA (SITAR)

3.00 EIGEN WERK MET INVLOEDEN VANUIT JAZZ TM GOS-
PEL EN SOUL

2.00 1,2,6, EN AFRIKAANSE RYTHM, RAI

2.00 GEIMPROVISEERDE MUZIEK, POP EN ROCKMUZIEK,
MAINSTREAM JAZZ

2.00 MODERNE JAZZ, COMMERCIELE MUZIEK O.A. POP

2.00 EIGEN WERK, MAAR OOK: MODERNE JAZZ, POP EN
ROCK

2.00 FUNK, FUSION, R&B, LATIN, MODERNE JAZZ.

2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROV. MUZIEK, POP EN ROCK,
MINIMAL MUSIC.

2.00 JAZZROCK/FUSION

3.00 3,6, SOUL FUNK R&B

2.00 1,2,5,6, EN MET DANSERS, MET HTEATER, SESSIES

VOOR FILM, TVSERIES, REC

2.00 I, EN LATIN MUSIC, ESP. BRAZILIAN

2.00 1,6,7,8 JAZZ ROCK, EXOTISCH SLAGWERK, HEDEN-
DAAGSE SLAGWERKCOMPO

2.00 1,7, FUSION, JAZZROCK

3.00 JUMPATIVE

2.00 1,2,6, EN EASYTUNE EN SOFT HOUSE

2.00 2,6, EN THEATER MUZIEK

2.00 MODERNE JAZZ, POP EN ROCK EN LATIN JAZZ

2.00 MODERNE JAZZ, KLASSIEK, SWING LATIN.

2.00 MODERNE JAZZ, GEIMPROVISEERDE MUZIEK, DANS-
BAAR SOUL.

2.00 GEIMPROV., MODERNE GECOMPONEERDE, ZUIDAME-
RIKAANS, SPAANS, ZIGE

2.00 MODERNE JAZZ, LATIN JAZZ, GEIMPROVISEERDE MU-
ZIEK

2.00 GEIMPROVISEERDE EN MIX ETNISCHE MUZIEK

3.00 WERELDMUZIEK

2.00 MODERNE EN OUDE STIJL JAZZ, DANSMUZIEK

3.00 POP EN ROCKMUZIEK, BRAZILIAANSE MUZIEK

3.00 SALSA

IIf. Andere muziek die men speelt

Musici die naast moderne jazz en improvisatiemuziek
of dixieland en oude stijl jazz (ook) andere muziek spe-
len (n=138), gebruikten daarvoor de volgende aandui-
dingen. Het cijfer vóór de aanduiding is de code voor
de muzikale voorkeur:

- 1 uitsluitend moderne jazz en/of impro-
visatiemuziek
- 2 ook moderne jazz en/of improvisatiemuziek
- 3 geen moderne jazz of improvisatiemuziek
- 9 niet ingevuld

1.00 VROUWENKOOR-WERELDMUZIEK, POP, GEMENGD
GENRE

2.00 VOLKSMUZIEK

2.00 BLAAS FUNK

3.00 BLUES (EN POP EN ROCK)

1.00 BRUILOFTEN, RECEPTIES, BEDRIJFSFEESTEN, ACH-
TERGRONDMUZIEK

3.00 IERSE FOLKLORE

1.00 POP, STUDIOWERK

2.00 MIX VAN POP EN JAZZ

1.00 FOLK EN DANSBAND

2.00 GANELOMMUZIEK EN UITVOERINGEN KLASSIEKE
MUZIEK

2.00 PROJECTEN ZOALS G.GERSTRUIN, KURT WEILL

2.00 TANGO, POP, LATIJNS-AMERIKAANS

1.00 CARIBISCHE MUZIEK

- 2.00 POP EN ROCK
- 1.00 THEATERMUZIEK, WERELDMUZIEK
- 1.00 ENTERTAINMENT
- 1.00 SCHNABBELS (BRUILOFTEN, RECEPTIES), INVALWERK (POP) EN EEN FUNK
- 2.00 DIVERSE STIJLEN/GENRES
- 2.00 MODERNE GECOMPONEERDE MUZIEK
- 1.00 BLUES EN OPTREDENS OP PRIVEFEESTEN (BRUILOFTEN E.D.)
- 2.00 "WHO'S PULLING THE STRINGS", HOMOY SACKSION
- 1.00 DANSMUZIEK (JAREN 30/40 SWINGMUZIEK)
- 2.00 POP/FUNK/FUSION
- 1.00 BACKGROUND MUSIC (JAZZ), KLASSIEK ETC.
- 1.00 INGEVALLEN IN HARDROCK&DIXIELANDBAND
- 3.00 RITHM+BLUES, FOLK
- 1.00 "JAZZY" AMUSEMENTSMUZIEK OP RECEPTIES
- 2.00 BEGELEIDINGSORKEST OPERETTE
- 1.00 SOUL
- 2.00 POP EN SOUL
- 2.00 COMMERCIELE POPMUZIEK
- 1.00 LATIN
- 1.00 MUSICALS
- 2.00 "SCHNABBELS" VOOR FEESTEN (POP/JAZZ)
- 2.00 COMMERCIEEL/BEDRIJFSFEESTEN
- 2.00 AMUSEMENTSMUZIEK
- 2.00 COMMERCIELE MUZIEK (HOOFDZAKELIJK CARAIBISCH)
- 1.00 EASY LISTENING
- 2.00 COUNTRY, BLUES, ROCK AND ROLL.
- 1.00 FEEST EN RECEPTIE DOU/TRIO/QUARTET.
- 1.00 ACHTERGRONDMUZIEK
- 2.00 WERELDMUZIEK
- 1.00 MUSICAL
- 3.00 KLASSIEK, ROCK, ZIGEUNER, TOP 40 (AMUSEMENT)
- 2.00 POP, SALSA, COMMERCIEEL
- 2.00 POP/THEATERORKEST
- 2.00 GOSPEL, ROCK
- 2.00 COMMERCIEEL
- 1.00 POPMUZIEK/BIG BANDS
- 1.00 ALLERLEI SOORTEN MUZIEK BIJVOORSTELLINGEN(MUSICALS), KOORBEGELE
- 2.00 LATIN, POP, JAZZ
- 3.00 THE HANDSOME HARRY COMPANY EN BRUILOFTEN MET PASADENA FUNK
- 2.00 MODERNE GECOMPONEERDE MUZIEK
- 2.00 FEESTEN, POP MUZIEK, CABARET
- 1.00 LATIN
- 2.00 NEDERLANDSTALIG, JIVE
- 2.00 COMMERCIELE MUZIEK
- 2.00 SALSA
- 3.00 MUSICALS, IN DIENST VAN J.V/D ENDE THEATER-PROD.(THE PHANTOM, MISS SA
- 1.00 CABARET BEGELEIDEN
- 3.00 BRAZILIAANS, ROCK, POP
- 1.00 AFRIKAANS/AFRO JAZZ, SURINAAMSE MUZIEK, SAUL EN FUNK
- 1.00 MUSICAL EVITA
- 1.00 HEDENDAAGSE GECOMPONEERDE MUZIEK
- 1.00 SCHOOLCONCERTEN, BRAZILAANSE MUZIEKGROEPEN
- 1.00 BLUES
- 3.00 KRONTJONG
- 2.00 JAZZFUNK
- 2.00 POP, ROCK, FUSION
- 1.00 BIG BAND, DANS BAND EN ARTIESTENBEGELEIDING
- 2.00 POPMUZIEK, BEGELEIDING CABARET, ACHTERGRONDMUZIEK
- 2.00 COMMERCIELE BAND
- 1.00 BRAZILIAANSE MUZIEK/ BATUCADA
- 2.00 POP
- 2.00 POP EN ORKESTWERK (MARINIERSKAPEL)
- 2.00 POP-FUNK
- 2.00 FEESTMUZIEK
- 2.00 POPMUZIEK
- 2.00 MAINSTREAM JAZZ IN COMBINATIE MET SOUL/POP/MOTOWN
- 2.00 COUNTRY-ROCK
- 3.00 SOUL/DISCO
- 1.00 COMMERCIEEL, BIGBAND, ETC.
- 2.00 ENTERTAINMENT/ POP
- 2.00 LATIN, POP, COMMERCIELE JAZZ, ETC.
- 2.00 MUSICAL ORKEST: 50 % EN WERELDMUZIEK: 50%
- 1.00 BEGELEIDING VAN EEN THEATERSHOW
- 2.00 THEATER
- 2.00 KLASSIEK
- 1.00 WERELDMUZIEK
- 3.00 CLOSE-HARMONY/ SWING/SOUL, POPMUZIEK
- 3.00 POP/ ROCK MUZIEK
- 1.00 AMUSEMENTSMUZIEK
- 1.00 WERELD MUZIEK
- 2.00 WERELDMUZIEK, JAZZ (EIGEN KOMPOSITIES) EN VAN ANDERE GROEPSLEDEN
- 2.00 PROJECTEN (BV. JONGERE DAG MET VEEL HIP HOP SWING BEAT)
- 2.00 GEIMPROVISEERDE ROCK
- 1.00 PROMOTIE CONCERTEN VOOR MIJN CD
- 1.00 POP/MAINSTREAM
- 1.00 TURKS, BRAZILLIAANS, SOUL, FUSION
- 1.00 INVALWERK MUSICAL (TENORSAX-KLARINET)
- 3.00 OPERA, KLASSIEKE CONCERTEN, ENSEMBLES

2.00 OPERETTE EN POP
 2.00 DANSMUZIEK
 2.00 AMUSEMENT/ POP
 1.00 POP/FUNK/ROCK/BLUES
 2.00 31 KLASSIEK (ORKEST), 13 MOD. ENSEMBLES, 6
 BLAASKWINTET, 3 MUZIEKT
 2.00 BIG BAND, DANSMUZIEK
 1.00 BEGELEIDING VAN THEATERPRODUCTIE, COMMER-
 CIEEL
 2.00 ZIE VRAAG 7
 1.00 CUBAANS
 2.00 AFRIKAANS SLAGWERK
 3.00 CUBAANS, APITULEY STRIJK ORKEST
 2.00 FUNK, BRAZILIAANSE BATUCADA + BAND
 1.00 BIJ EEN BALLETGEZELSCHAP
 1.00 PROJECTEN OP SCHOLEN MET 1 GROEP
 2.00 POP/ROCK
 2.00 WERELDMUZIEK/HOTCLUB DE FRANCE/ZIGEUNER-
 MUZIEK/KLERMER/POP
 2.00 THEATERTOURNEE MET POPZANGERES
 1.00 JAZZ-KAMERMUZIEK, KLASSIEKE OMGEVING
 2.00 ALL ROUND REPERTOIRE (BRUILOFTEN, HOTELS
 ETC.)
 2.00 POP/WERELDMUZIEK
 2.00 DIVERSE STIJLEN
 2.00 POPMUZIEK, EASY LISTENING, COMMERCIEEL, BE-
 GELEIDINGSWERK
 2.00 'WERELD' MUZIEK, TWEE TV-OPTREDENS
 2.00 SALSA, BIG BAND, POP/ROCK, 20E EEUWS GECOMPO-
 NEERD
 1.00 POPMUZIEK, MUZIEKTHEATER
 2.00 KLASSIEK (MOM ROMANTISCH 19E EEUWS) 5-MAAL
 KLASSIEK (HEDENDAAGS)
 9.00 SOLOPIANO EIGEN COMPOSITIES
 2.00 ROCK
 2.00 POP/ COMMERCIEEL
 2.00 TOP 40, POP, ROCK
 2.00 COMB. VAN VERSCHILLENDE STIJLEN (M.N. POP)
 3.00 ROCK
 2.00 SOUL, POP, BLUES, JAZZ
 2.00 BRUILOFTEN EN PARTIJEN
 1.00 COMMERCIEEL/POP (FEESTEN)
 2.00 KLASSIEK
 3.00 COMMERCIEEL: POP, JAZZ, SWING
 2.00 BACKING VOCALS DIVERSE THEATERTOURNEES
 (POP)
 1.00 POP, ROCK
 1.00 BEGELEIDINGSBANDS
 3.00 ACHTERGROND, BRUILOFTEN EN PARTIJEN, MINI-
 CONCERTEN PARTICULIEREN.

1.00 MUSICAL
 1.00 AMUSEMENTSMUZIEK, WERELDMUZIEK.
 1.00 ALLROUND REPERTOIRE
 2.00 WERELDMUZIEK, ROCKMUZIEK, KLASSIEKE/MODER-
 NE MUZIEK
 1.00 ROCK, FUNK, HIP HOP
 2.00 KLASSIEK SYMFONIE-ORKEST
 1.00 KLASSIEK
 1.00 AFRO, POP
 1.00 R&B
 3.00 FUSION EN POP
 2.00 SOUL-POP
 2.00 SPELEN OP FEESTEN
 1.00 AFRIKAANS LATIN
 2.00 MUZIEK EN THEATER
 2.00 COVERS, FUNK, GRUNGE-JAZZ
 2.00 AMUSEMENTSMUZIEK OP FEESTEN
 2.00 COMMERCIEEL
 2.00 POP EN ROCK
 2.00 COMMERCIELE MUZIEK (FEESTEN EN PARTIJEN)
 2.00 WERELDMUZIEK
 2.00 POP EN KLEZMER EN MUSICAL
 2.00 THEATERPRODUCTIE "JEANS"
 1.00 KLASSIEK MUZIEK
 1.00 POP/WERELDMUZIEK/SALSA ETC.
 1.00 POP/STUDIOSECTIE/SALSAORKESTEN/COMMERCIE-
 LE BIGBANDS ETC.
 2.00 MODERNE KLASSIEKE MUZIEK
 2.00 OPTREDENS MET POP/ROCKVOCALISTEN
 3.00 KLASSIEK
 3.00 SALSA, MERENGUE
 1.00 LATIN
 1.00 AFRIKAANSE DANSMUZIEK
 2.00 POP/ FUNK/ KLASSIEK
 2.00 POP/TOP 40
 3.00 MAINSTREAM JAZZ-SWING EN BIG BAND MUZIEK
 2.00 GOSPEL, POP
 2.00 MIDDELEEUWSE EN RENAISSANCE MUZIEK
 2.00 POPMUZIEK
 2.00 KLASSIEK EN POP
 2.00 CIRCUSORKEST, DIRIGENT VAN DIVERSE AMATEUR-
 GEZELSHAPPEN
 3.00 RYTHM&BLUES, AMUSEMENTSMUZIEK
 2.00 STRAATMUZIEK, W.O. JAZZ, FOLK EN CONSUMPTIEVE
 DIJENKLETTERS
 1.00 BEHANG EN CAFE JAZZ
 2.00 WERELDMUZIEK (RAI)
 2.00 LATIN, LATIN BOB+FUNK+FUSION
 2.00 KLASSIEK EN KERKORGANIST
 1.00 POPMUZIEK

1.00 JAZZ-COMMERCIELE MUZIEK, FEESTEN, RECEPTIES ETC.

1.00 POP EN THEATER

1.00 AFRO LATIN, SALSA

1.00 NIET GEIMPROVISEERD MUSIEK

1.00 FUNK/JAZZ DANCE

3.00 AMUSEMENT

2.00 POP

3.00 SWING, LICHTE JAZZ EN POP

2.00 POP, LICHT

1.00 POP/BLUES

2.00 MODERN GECOMPONEERD EN KLASSIEK

2.00 SITAR

3.00 GENOEMDE EIGEN WERK

3.00 MUZIEKTHEATER, DANSVOORSTELLINGEN

2.00 RAI

3.00 POP, ARTIESTENBEGELEIDING

2.00 POP. FUSION

2.00 ALLROUND DANS MUZIEK

1.00 ARRANGEMENT UITVOEREN POP-STUK FEEST-OEPENING; AFRIKA DANSGEZE

1.00 ALL-ROUND

1.00 O.A. CIRCUSMUZIEK

1.00 COMMERCIELE MUZIEK

2.00 POP EN JAZZ

2.00 POP/R&B

2.00 JAZZ/ROCK/FUSION

3.00 SOUL, FUNK ETC, VEELAL OP COMMERCIELE BASIS

2.00 MOD.GECOMP., FILMMUZIEK, STUDIOOPNAMES, GEIMPR.MUZIEK+THEATER

2.00 ACHTERGROND JAZZ, DIV TVOPTREDENS ETC

1.00 LATIN (BRAZIL)

1.00 COMMERCIELE JAZZ EN POP

2.00 POP

2.00 JAPANS SLAGWERK CONCERTEN, THEATER EN BALLETVOORSTELLINGEN

1.00 SALSA KLEINE GELEGENHEIDSBANDS, FEESTEN

2.00 SCHOOLCONCERTEN

3.00 JUMP EN JIVE

2.00 THEATER

2.00 TRADITIONELE MUZIEK UIT TRANSYLVANIE

2.00 MUSICALPRODUKTIE

2.00 SWING LATIN

1.00 SOUL, DANCE

1.00 DANCE, R&B ETC

2.00 ZIGEUNER EN SPAANSTALIGE PROGRAMMA'S

2.00 MODERN GECOMPONEERD

1.00 RECEPTIES

1.00 AFRIKAANSE (SOLO)-, POP-, LIVE MUZIEK BERLIJNS DANSGEZELSCHAP

3.00 WERELDMUZIEK

2.00 POPMUZIEK (DANS)

3.00 BRAZILIAANSE MUZIEK EN POP EN ROCKMUZIEK

3.00 SALSA

Ilg. Lesgeven

Musici die (ook) lesgeven en naast de aangeboden antwoordcategorieën (ook) een nadere aanduiding gaven voor de manier waarop of de instelling waaraan ze dat deden (n=36), gebruikten de volgende aanduidingen.

- ALS INVALIDOCENT OP VERSCHILLENDE MUZIEKSCHOLEN
- ZELFSTANDIG (ONDERNEMER)
- INVALLEND DOCENT CONSERVATORIUM
- GASTCOLLEGES EN DOCENTSCHAPPEN
- INVALKRACHT MUZIEKSCHOOL
- PEDAGOGISCH LERAAR OP HET CONSERVATORIUM
- DOCENT PARTICULIERE MUZIEKSCHOOL
- MUZIEKCONSULENT BASISONDERWIJS
- GASTDOCENT
- ONTWIKKELING PROJECTEN MUZIEK BASISONDERWIJS
- PRIVE LES BIJ EEN LES LOKAAL
- INCIDENTEEL PRIVELES
- HARMONIE/ FANFARE
- SESSIES
- DIRIGENTVOOR EEN BIG BAND
- KOORDIRECTIE
- IN GROEPEN KINDERWORKSHOPS
- GASTDOCENT
- FREE LANCE CLINICS
- GASTDOCENT HBO-UNIVERSITEIT
- COORDINEREND WERK OP CONSERVATORIUM
- DOCENTVERENIGING
- DIRIGENT BIG BAND
- INVALLER -DOCENT OP MUZIEKSCHOLEN
- KULTUREEL CENTRUM UNIVERSITEIT
- ZELFSTANDIG OP EEN DRUMSCHOOL
- INSTRUCTEUR DRUMBANDS
- VERVANGEND DOCENT AAN CONSERVATORIUM EN MUZIEKSCHOOL
- ALS DOCENT IN EEN JONGERENCENTRUM/BUURTHUIS
- EIGEN GITAARSCHOOL
- BEGELEIDEN VAN EEN JAZZ-WORKSHOP
- MUSICAL BEGELEIDER
- GASTDOCENT AAN COSERVATORIA EN UNIVERSITEITEN
- EIGEN MUZIEKSCHOOL
- ALS INVALLER OP MUZIEKSCHOLEN ERBIJ
- ZELFST ONDERNEMER DOCENT IN EEN MUZIEKSCHOOLSTICHTING

III. Belangrijkste podia en festivals

Op de vraag wat de drie belangrijkste podia, inclusief festivals, in Nederland waren, waar ze in 1996 als jazz- of improviserend musicus optraden, werden de volgende podia als eerste (1), tweede (2) of derde (3) genoemd door twee of meer respondenten:

<i>Festivals</i>	<i>Plaats</i>	<i>(1)</i>	<i>(2)</i>	<i>(3)</i>	<i>Totaal</i>
Bimhuis	Amsterdam	39	16	5	60
SJU-huis	Utrecht	7	4	5	16
De Spieghele	Groningen	4	-	1	5
Sesjun	TV	4	-	1	5
Vredenburg	Utrecht	9	10	6	25
Dizzy	Rotterdam	4	5	3	12
O42	Nijmegen	4	1	2	7
De Tor	Enschede	2	1	-	3
Provadja	Alkmaar	2	2	3	7
Brouwershoeck	Leeuwarden	2	-	-	2
Dodorama	Rotterdam	2	1	1	4
Paradiso	Amsterdam	4	-	3	7
Paradox	Tilburg	4	2	7	13
Wilhelmina	Eindhoven	2	-	4	6
Huize Maas	Groningen	2	-	-	2
Concertgebouw	Amsterdam	-	4	3	7
Cristofori	Amsterdam	-	2	1	3
DJS	Dordrecht	-	2	2	4
Doelen	Rotterdam	-	2	2	4
A. Philipszaal	Den Haag	-	2	1	3
't Hijgend Hert	Breda	-	2	-	2
Ijsbreker	Amsterdam	-	3	-	3
Melkweg	Amsterdam	-	3	1	4
Oosterpoort	Groningen	-	2	2	4
Musis sacrum	Arnhem	-	-	2	2
Festivals		76	46	22	
Overige podia*		41	58	57	

* Door één respondent genoemd.

De volgende festivals werden als eerste (1), tweede (2) of derde (3) genoemd:

<i>Festivals</i>	(1)	(2)	(3)
NORTH SEA JAZZ FESTIVAL	18	3	-
HAARLEM JAZZFESTIVAL	4	1	1
JAZZMARATHON	2	2	1
JAZZFESTIVAL, AMERSFOORT*	2	2	1
LEIDSE JAZZWEEK (HOOGLANDSEKERK)**	2	2	1
JAZZWEEKEND, BERGEN OP ZOOM***	2	1	1
BLUES ROUTE, UTRECHT	2	-	-
JAZZFESTIVAL, BREDA	2	1	-
JAZZ IN DUKETOWN, DEN BOSCH #	2	2	1
STRAATFESTIVAL, LEEUWARDEN****	2	-	-
JAZZFESTIVAL, GOUDA ##	2	1	1
HEINEKEN JAZZ FESTIVAL	1	1	-
JAZZFESTIVAL, EINDHOVEN	1	2	-
UITMARKT, A'DAM	1	-	1
STRANGER THAN PARANOIA	-	2	-
ZOMERJAZZ FIETSTOER GRONINGEN	-	2	-
SJU-FESTIVAL	-	1	1

* ook: JAZZ 3-DAAGSE AMERSFOORT en JAZZDAGEN AMERSFOORT

** ook: JAZZ FESTIVAL LEIDEN

*** ook: PHILIP MORRIS FESTIVAL, BERGEN OP ZOOM

**** ook: JAZZFESTIVAL LEEUWARDEN; # ook: DEN BOSCH JAZZFESTIVAL

ook: RANDSTAD FESTIVAL GOUDA.

Verder werden één keer genoemd: SAIL POP, WADDEN SEA JAZZ FESTIVAL HARLINGEN, HEERDE JAZZFESTIVAL, JAZZ-FESTIVAL ZWOLLE, LELYSTAD JAZZFESTIVAL, JAZZ-FESTIVAL TERNEUZEN, JAZZFESTIVAL KALINIGRAD TE RUSLAND, OOSTERPOORT GLOBE FESTIVAL, JAZZFESTIVAL NOORDWIJK, VOORHOUT FESTIVAL DEN HAAG, ANOVA JAZZFESTIVAL, THEATERPARK HOBOKEN ROTTERDAM, HOOFDDORP JAZZ FESTIVAL.

Alsmede 5 MEI FESTIVAL ZWOLLE, JAZZ NIGHT OMMEN, NIEUWE MUZIEK MIDDELBURG, DAGVAN DE ROMANTISCHE MUZIEK ROTTERDAM, JAZZFESTIVAL WIJK BIJ DUURSTEDEN, WOERDEN JAZZ FESTIVAL, JAZZFESTIVAL VELSSEN, STRAVINSKY FESTIVAL BRABANT, APELDOORN JAZZFESTIVAL, INTERNATIONAAL JAZZ FESTIVAL NOORDWIJK, PLASPOP FESTIVAL, JAZZ FESTIVAL DELFT, STATENKWARTIERFESTIVAL DEN HAAG, VOORUIT-GELUID FESTIVAL GENT, GRONAU JAZZ FESTIVAL, FESTIVAL MUNDIAL TILBURG, JAZZFESTIVAL ALKMAAR, MUSIK FEST HANNOVER, WAGENINGEN FESTIVAL, JAZZFESTIVAL OP JAMAICA, JAZZFESTIVAL GROENLO, ??? FESTIVAL, JAZZ FESTIVALS GORINCHEM, JAZZ 'N SAIL BERGEN.

En tot slot JAZZFESTIVAL ZANDVOORT, JAZZ IN MIDDELHARNIS, MIDDELSEE LEEUWARDEN, TRINIDAD JAZZFESTIVAL, ?????-FESTIVAL ZURICH, SUMMER JAZZ LEIDEN, KLEURRIJK FESTIVAL DYNAMO, JAZZFESTIVAL TERNEUZEN, GRANAN POKU FESTIVAL DEN HAAG, IJMUIDEN FESTIVAL, DORDSE JAZZDAGEN.

Iii. Overige subsidiërende instellingen

Bij de vraag naar het aantal gesubsidieerde concerten per instelling werden behalve SJIN/MTN, NI, Gaudeamus en SPN de volgende overige subsidiërende instellingen genoemd:

- ALGEMENE SUBSIDIE OVERHEID
- ANJAFONDS
- ST CULTUUR INTWENTE, TWENTSE ????
- NEDERLANDSE AMBASSADE
- NTB
- GEMEENTESUBSIDIE
- FONDS VAN DE PODIUMKUNSTEN
- STICHTING BRABANTS PODIUM
- GEMEENTE TILBURG
- ST DE TOBBE
- ST JAZZ A'DAM
- ENSCHEDE
- BIMORGANISATIE
- ROTTERDAMSE KUNST STICHTING THEATERPARK HOBOKEN
- HEINEKEN (KNITTING FACTORY FESTIVAL)
- GEMEENTE UTRECHT
- SUBSIDIES BUITENLANDSE CONCERTEN
- SUBSIDIE VERLEEND AAN ORGANISERENDE INSTANTIE
- UITWISSELING NL-NRW (OCW?)
- GEMEENTE, PROVINCIE, STICHTINGEN
- 20X: FONDS VD PODIUMKUNSTEN
- 15X: OCW
- GEMEENTE A'DAM T.B.V. MUSICALVERENIGING

Bijlage III

Toelichting analyse van erkenningsitems

Principale componenten-analyse is een statistische analysetechniek om de onderlinge samenhang tussen scores op een aantal vragen of items vast te stellen. De items kunnen hierdoor worden gereduceerd tot een of meer achterliggende factoren of dimensies, die los van elkaar staan. Door items op deze dimensies of componenten te rangschikken op grond van de sterkte van het verband met de desbetreffende component, is een plausibele interpretatie van de betekenis van de statistisch vastgestelde onderlinge relatie tussen deze items mogelijk. In dit geval werden vier componenten geïdentificeerd. In de volgende tabel zijn de items gerangschikt naar de sterkte van het verband met de eerste component en is per item tevens de lading op de tweede component vermeld.

Resultaten principale componentenanalyse erkenningsitems

Item	Lading	
	component 1	component 2
Publicatie landelijk dagblad*	.78	-.11
Publicatie Nederlands muziektijdschrift*	.76	-.21
CD-release*	.75	-.12
Radio- of tv-opname/uitzending*	.70	-.24
Publicatie buitenlands muziektijdschrift*	.67	.06
Publicatie regionaal dagblad*	.60	.02
CD-contract*	.55	-.39
Gesubsidieerd ensemble**	.46	.03
Ooit prijs/concours gewonnen	.39	.21
Opdracht met subsidie FST#	.37	.73
Opdracht met subsidie andere instelling#	.36	.69
Lid jury/bestuur/commissie#	.34	.42
Meerjarig honorarium FST#	.21	.00
%Verklaarde variantie	32%	12%

* In 1996.

** Betreft subsidie van Fonds voor de Podiumkunsten, ministerie van OCW of Ministerie van Buitenlandse Zaken in 1996, dus niet van SJIN, NI of Gaudeamus.

In 1995 of 1996.

Bijlage IV

Toelichting bij hoofdstuk 7

Bij tabel 45, hoofdstuk 7, hoort de volgende toelichting:

- Populatie** Met de *populatie* wordt de totale groep personen bedoeld die een of meer kenmerken gemeen hebben op grond waarvan ze zich onderscheiden van personen die niet tot deze groep behoren.
- Respondenten** Over het algemeen heeft sociaal-wetenschappelijk onderzoek ten doel om uitspraken te doen over de populatie, ook als de verzamelde gegevens betrekking hebben op slechts een deel daarvan (door steekproeftrekking en/of geldige respons). Met *N* wordt het totaal aantal respondenten bedoeld: de personen die aan het onderzoek meewerkten en wier gegevens in principe in de analyse en rapportage zijn gebruikt. Bij bepaalde vragen en analyses kan het aantal respondenten lager zijn, omdat een aantal van hen geen geldig antwoord gaven op de desbetreffende vragen of omdat bepaalde analyses niet gelden voor bepaalde categorieën respondenten.
- Leeftijd en netto totaalinkomen** De vermelde gemiddelde *leeftijd* is de leeftijd van respondenten in het jaar waarop de gevraagde inkomensgegevens betrekking hadden. Het betreft alle respondenten die hun geboortjaar vermeldden. Het gemiddelde *netto totaalinkomen* van de respondenten is berekend over alle respondenten die een geldig antwoord op de desbetreffende vraag gaven, van 0 tot het hoogste bedrag. Bruto-inkomsten zijn naar een netto-bedrag omgerekend door het met de factor 0,70 te vermenigvuldigen. Inkomsten in bijvoorbeeld 1991 zijn naar 1996 omgerekend door het bedrag in 1991 vijf maal te vermenigvuldigen met de jaarlijkse stijgingsfactor van de regelingslonen: gemiddeld ongeveer 1,035 (CBS, 1994).
- Musici** De populatie *jazz- en improviserende musici* bestaat uit min of meer beroepsmatig werkzame musici die zich min of meer toeleggen op het spelen, doceren en/of componeren van jazz en geïmproviseerde muziek. Blijkens gegevens van relevante subsidiërende instellingen, beroeps- en vakverenigingen en impresariaten. Zij ontvingen de vragenlijst rechteerks of via hun vereniging of impresariaat. De hoge schatting is gebaseerd op de volgende berekening: 346 relevante en geldige respondenten / 436 totaal aantal respondenten x 2.236 personen in de voorlopige gecorrigeerde populatie = bijna 1.800 personen. De lage schatting is gebaseerd op de volgende berekening: 246 respondenten met enige inkomsten uit jazz / 436 totaal aantal respondenten x 2.236 personen in de voorlopige gecorrigeerde populatie = bijna 1.300 personen.
- Acteurs** De populatie *acteurs* (Attema, z.j.) bestaat uit personen die zijn opgenomen in het bestand van de Stichting Cast. Deze stichting brengt professionele acteurs en actrices in kaart met als doel jaarlijks een zogenaamde *casting directory* uit te geven. In totaal zijn 2.100 acteurs en actrices in dit bestand opgenomen. Voor het onderzoek werd een a-selecte steekproef van 700 personen uit dit bestand getrokken. Daarvan retourneerden 284 een ingevulde vragenlijst. Het bruto-inkomen van de ondervraagde acteurs was in 1991 gemiddeld 45.000 gulden (Attema, z.j.:31). Dit bedrag vijf maal vermenigvuldigd met 1,035 = 53.446, maal 0,70 = 37.412 gulden netto in 1996. Het gemiddelde aandeel van inkomsten uit

acteerwerk is 54 procent (Attema, z.j.:33), dus $0,54 \times 37.412 = 20.202$ gulden.

Cabaretiers De populatie *cabaretartiesten* (Ijdens & De Smit, 1995) bestaat uit ongeveer 160 personen die als uitvoerend artiest meewerkten aan theaterproducties in het seizoen 1992/93 of 1993/94 die in het Theater Jaarboek zijn vermeld onder de titel cabaret. Al deze personen ontvingen een vragenlijst. Cabaretartiesten is gevraagd om aan te geven bij welk bedrag, oplopend van 10.000 tot en met 100.000 gulden hun bruto jaarinkomen het dichtst in de buurt lag. Het hierover berekende gemiddelde is dus heel ruw. Het wordt bovendien omlaag gedrukt omdat een klein aantal respondenten waarschijnlijk veel meer dan 100.000 gulden verdiende. Het gemiddelde bruto-inkomen in 1993 bedroeg ongeveer 50.000 gulden. Dit is omgerekend naar 1996 door het drie maal met 1,035 te vermenigvulden = 55.436 bruto $\times 0,70 =$ bijna 39.000 netto. Bruto-inkomsten uit cabaret zijn eveneens grof weergegeven en bedroegen in 1993 gemiddeld 30.000 gulden, oftewel gemiddeld 33.261 in 1996 $\times 0,70 = 23.283$ netto.

Beeldend kunstenaars De populatie *beeldend kunstenaars* (Meulenbeek e.a., 1997) bestaat uit 10.700 personen die zijn opgenomen in het databestand van beeldend kunstenaars dat wordt beheerd door het IVA te Tilburg. Voor de derde ronde van het panelonderzoek van de Stichting Economisch Onderzoek (SEO) in opdracht van het ministerie van OCenW werden 1.460 kunstenaars aangeschreven, van wie er 516 aan de enquête meewerkten. Bij de beeldend kunstenaars is de gemiddelde leeftijd berekend aan de hand van tabel B/3 in bijlage 1 van het desbetreffende rapport. In de enquête is niet naar inkomsten uit beeldende kunst gevraagd maar naar de omzet verkregen door verkopen, opdrachten, verhuur, subsidies, lesgeven en advieswerk en dergelijke en naar overige inkomsten uit bijstandsuitkeringen (netto!), overige uitkeringen, ander werk en terugontvangsten BTW. Het totale inkomen is de som van omzet uit beeldende kunst plus overige inkomsten (Meulenbeek, 1997:20). Bij brutering van inkomsten uit bijstandsuitkering met de factor 1,24 (Meulenbeek, 1997:38) komt het volume van overige inkomsten in 1995 op 130 miljoen gulden en de omzet uit beeldende kunst op 233 miljoen, samen 363 miljoen gulden. Dit $\times 1,035$ (van 1995 naar 1996) $\times 0,70$ (van bruto naar netto) levert een bedrag van bijna 263 miljoen netto in 1996 op voor de gehele populatie van 10.700 beeldend kunstenaars. Dat is gemiddeld 24.500 gulden netto per kunstenaar. De artistieke inkomsten (omzet uit beeldende kunst $\times 0,70$) vormen daar ongeveer 64 procent van, dus gemiddeld ongeveer 15.500 gulden.

Haken en ogen De technische haken en ogen bij de berekening van gemiddelde inkomsten van alle vier de groepen kunstenaars geven gereede aanleiding tot scepsis over de betekenis van inkomensvergelijkingen op basis van afzonderlijke onderzoeken naar de inkomenspositie van verschillende artistieke beroepsgroepen.

Bijlage V

Organisaties en instellingen

Beroepsvereniging van improviserende musici / B.I.M.

Secretariaat
Postbus 10201
1001 EE AMSTERDAM
tel 020-6247078
fax 020-4204836

Federatie van Kunstenaarsverenigingen / FKV

Wassenaarsweg 18
2596 CH 'S GRAVENHAGE
tel 070-3639939
fax 070-3639164

FNV

Kunsten, Informatie en Media
Arie Biemondstraat 111
1054 PD AMSTERDAM
tel 020-6837176
fax 020-6836821

Fonds voor de Podiumkunsten / FvP

Postbus 85471
2508 CD 'S GRAVENHAGE
tel 070-4169000
fax 070-3584715

Gaudeamus

Centrum voor Hedendaagse Muziek
Swammerdamstraat 38
1091 RV AMSTERDAM
tel 020-6947349
fax 020-6947258

Nederlands Impresariaat / NI

Paulus Potterstraat 12
1071 CZ AMSTERDAM
tel 020-5730300
fax 020-6751206

Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaars Vereniging / KNTV

Keizersgracht 480
1017 EG AMSTERDAM
tel 020-6238202
fax 020-6200229

Landelijk Bureau Kunsten & Media

Postbus 930
1200 AX HILVERSUM
tel 035-6773526

Muziek en Theater Netwerk / MTN

Keizersgracht 462
1016 GE AMSTERDAM
tel 020-6241063
fax 020-6276009

Nederlands Jazz Overleg / NJO

Secretariaat p/a FKV
zie boven

Nederlandse Toonkunstenaars Bond / NTB

Herengracht 272
1016 BW AMSTERDAM
tel 020-6203131
fax 020-6202508

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen / OCenW

Directie Kunsten
Postbus 25000
2700 LZ ZOETERMEER
tel 079-3234367
fax 079-3234959

Stichting PodiumKunstWerk

Postbus 85471
2508 CD 'S GRAVENHAGE
tel 070-4169001
fax 070-3584715

Vereniging van Improvisatie Podia /VIP

Secretariaat
Tiny Hofman
Pietersbergseweg 1g
6862 BS OOSTERBEEK
tel 026-3333465
fax 026-3333079

COLOFON

'Kwinten en Kwartjes'
mei 1998
Prijs f 20,00 (excl. btw)

auteurs: Teunis IJdens en Deborah van der Velde
ontwerp en beeldmontage kaft: Edd, Amsterdam
eindredactie: Teunis IJdens
redactie en opmaak: Ariane van Pelt (MTN)
voordruk kaft: De Bevrijding, Amsterdam
kaft en binnenwerk: Copy Copy, Amsterdam

©/COPYRIGHT

Muziek en Theater Netwerk
Keizersgracht 462
1016 GE Amsterdam
telefoon 020-624 10 63
fax 020-627 60 09
internetsite <http://www.euronet.nl/~mtn>
e-mailadres mtn@euronet.nl

Muziek en Theater Netwerk (MTN) distribueert kleinschalige eigentijdse podiumkunsten en ondersteunt podia bij het programmeren daarvan. Met subsidie, advies en dienstverlening bevordert Muziek en Theater Netwerk de speelmogelijkheden van eigentijds repertoire in de disciplines jazz en geïmproviseerde muziek, toneel, dans, mime, poppenspel, jeugd- en muziektheater.

Muziek en Theater Netwerk is het samenwerkingsverband van Theater Netwerk, de Stichting Jazz en Geïmproviseerde Muziek in Nederland (SJIN) en Gaudeamus. SJIN en Theater Netwerk zijn per 1 januari 1997 gefuseerd en gaan verder onder de naam Muziek en Theater Netwerk. Gaudeamus zet als zelfstandige organisatie de samenwerking voort.

Muziek en Theater Netwerk werkt in heel Nederland en wordt financieel ondersteund door het Ministerie van OCenW, en de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Overijssel, Noord-Brabant, Limburg en Zeeland.